

Környezetvédelmi Fenntarthatósági Program

Budapest Főváros VII. kerület

2018 – 2023

A Program készítéséért felelős:

Budapest Főváros VII. kerület Önkormányzata

A Környezetvédelmi Fenntarthatósági Programot készítette:

Pannon Natura Kft. (Budapest, 1112 Töröcsvár u. 16.)

Tervezési időszak:

2018-2023. közötti időszak

Tervezés báziséve:

2017

Néhány esetben a korábbi évek adatait vettük figyelembe

Tartalom

1. Bevezetés	5
1.1. Környezetvédelmi Alapelv	8
2. A terület jellemzése	8
2.1. A kerület fekvése	8
2.2. A kerület története	9
2.3. A kerület földrajza	10
2.4. A beépített területek jellemzése, területhasznosítási funkciók	10
2.5. A kerület gazdasági szerkezetének területi elhelyezkedése	10
2.6. A kerület közlekedési hálózatának áttekintése	11
2.7. A település vízi közmű- és energiahálózata	12
2.8. A település rendezési tervének környezetvédelmet érintő elhatározásai	13
3. Környezeti elemek állapotának bemutatása	15
3.1. Levegő	15
3.2. Víz	31
3.3. Talaj	37
3.4. Élővilág és természetvédelem	43
3.5. Emberi környezet-egészségügy	44
3.6. Környezet művi elemeinek és infrastrukturális rendszerének állapot jellemzői	48
3.6.1. Épített környezeti elemek	48
3.6.2. Infrastruktúra környezeti vonatkozásai	50
3.6.3. Zaj- és rezgésterhelés	54
3.6.4. Hulladékgazdálkodás	59
3.6.5. Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldfelületi rendszer vizsgálata	64
3.7. Környezeti állapot javítására tett intézkedések, tevékenységek felmérése	74
3.7.1. Korábbi környezetvédelmi programban foglaltak megvalósításának vizsgálata, környezetvédelmi tevékenység értékelése	74
3.7.2. Az önkormányzat környezetvédelmi tevékenysége	76
3.7.3. Vállalkozások környezetvédelmi tevékenységei	78
3.7.4. Lakosság és civil szervezetek környezetvédelmi tevékenységei	78
3.7.5. Környezet- és életminőséget szolgáló egyéb tevékenységek, közszolgáltatások	81
3.7.6. A környezetvédelmi ügyek finanszírozása	84
3.7.7. Környezeti nevelés és szemléletformálás	91
3.7.8. Környezetvédelmi célú együttműködések	94
4. Kérdőívek értékelése	95
5. Budapest Főváros VII. kerület Környezetvédelmi Programja	102
5.1. Légszennyezettség csökkentése, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése	102

5.2. Felszín alatti vizek védelme, ivóvízellátás, kommunális szennyvízkezelés, csapadékvíz-gazdálkodás	106
5.3. Környezetveszélyeztetés, talajvédelem	109
5.4. Környezet - egészségügy	111
5.5. Az épített környezet védelme, a települési környezet és a közterületek tisztasága	113
5.6. Közlekedés- és szállításszervezés	114
5.7. Zaj és rezgés	115
5.8. Hulladékgazdálkodás	117
5.9. Környezetminőség	120
5.10. A környezettudatosság növelése, a környezeti nevelés és társadalmi részvétel	125
5.11. Energia gazdálkodás	128
6. A környezetvédelmi program eszközzrendszere	130
6.1. Tervezési, szabályozási eszközök	130
6.2. Környezetvédelmi információs rendszer, információ-gazdálkodás	131
6.3. Környezeti kultúra fejlesztése, a társadalmi részvétel és a tudatosság erősítése	132
7. Finanszírozási feltételek, pénzügyi eszközök	132
7.1. A program megvalósításához lehetséges főbb pénzügyi források	133
8. Társadalmi kapcsolatok	134
9. Lehetőségek az önkormányzat környezeti munkájának értékelésére	135
9.1. A Local Agenda 21	135
9.2. Az EMAS rendelet közigazgatási, önkormányzati alkalmazásának jogi keretei	136

1. Bevezetés

A környezet védelme, a természeti értékek megőrzése napjainkra a társadalmi-gazdasági élet meghatározó részévé vált. Ennek alapvető oka egyrészt a hosszú távon nem fenntartható gazdálkodás következtében a természeti erőforrások egyre gyorsabb ütemű felhasználása, másrészt a gazdasági tevékenységek hatásaként a környezetbe kibocsátott szennyező anyagok növekvő mennyisége. Mindezek eredményeképpen, általánosságban – a gazdasági változások kétségtelen előnyös vonatkozásaival párhuzamosan – szinte minden környezeti elem állapota romlott, és ez már a környezet használatok egyértelmű korlátozásával is együtt jár. Ugyanakkor a megfelelő környezeti feltételek nélkülözhetetlenek a jelen és a jövő nemzedékek jólétének, egészséges életének biztosításához. A társadalmi-gazdasági feladatok végrehajtásával párhuzamosan, illetve azokkal együtt kell a környezetvédelem problémáit megoldani – áll a Nemzeti Környezetvédelmi Programban. Budapest Főváros VII. kerülete önkormányzatának a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII törvény (Kvt.) 46. § (1) értelmében a környezet védelme érdekében a VI. Nemzeti Környezetvédelmi Programban foglalt célokkal, feladatokkal és a kerület Integrált Területfejlesztési Stratégiájával összhangban, illetékességi területére önálló Környezetvédelmi Programot kell készítenie vagy készíttetnie.

Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata 2018 júniusában a Pannon Natura Kft-t bízta meg a feladat elvégzésével.

A Program készítésében részt vettek:

Csigó Ernő

vezető tervező

Mérnöki Kamarai

nyilvántartási szám:

01-13637

SZKV-1.1; SZKV-1.2;

SZKV-1.3

Orsovai Ágnes

okl. környezet-kutató

Mérnöki Kamarai

nyilvántartási szám:

01-15426

A Környezetvédelmi Program tartalma a Kvt. előírásai alapján:

48/B. § (1) Átfogó környezetvédelmi terv az e törvényben szabályozott országos [40. §] és területi (regionális [48/C. §], megyei [48/D. §] és települési [48/E. §]) környezetvédelmi program.

(2) Az átfogó környezetvédelmi terv tartalmazza:

a) a környezeti elemek állapotának bemutatásán és az azt befolyásoló főbb hatótényezők elemzésén alapuló helyzetértékelést;

b) a fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célokat, valamint környezeti célállapotokat;

c) a célok és célállapotok elérése érdekében teendő főbb intézkedéseket (különösen a folyamatban lévő, illetve az előírányzott fejlesztésekkel és a működtetéssel kapcsolatos feladatokat), valamint azok megvalósításának ütemezését;

d) a kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközeit;

e) az intézkedések végrehajtásának, valamint a d) pont szerinti eszközök alkalmazásának várható költségigényét, a tervezett források megjelölésével.

48/E. § (1) A települési környezetvédelmi programnak a település adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban - a 48/B. § (2) bekezdésben foglaltakon túl - tartalmaznia kell

a) a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel,

b) a zaj és rezgés elleni védelemmel, a külön jogszabály alapján stratégiai zajtérkép készítésére kötelezett települési önkormányzatok esetén a stratégiai zajtérképek alapján készítendő intézkedési tervekkel,

c) a zöldfelület-gazdálkodással,

d) a települési környezet és a közterületek tisztaságával,

e) az ivóvízellátással,

f) a települési csapadékvíz-gazdálkodással,

g) a kommunális szennyvízkezeléssel,

h) a települési hulladék-gazdálkodással,

i) az energiagazdálkodással,

j) a közlekedés- és szállításszervezéssel,

k) a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

Az elkészített Környezetvédelmi Programot Budapest VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzatának Képviselő-testülete hagyja jóvá.

A 1995. évi LIII. törvény 48/E. § (3) bekezdés szerint a kerületi önkormányzatnak gondoskodni kell a környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, figyelemmel kell kísérnie az azokban foglalt feladatok megoldását, és a programot szükség szerint, de legalább a Program megújítását, illetve felülvizsgálatát követően - a 48/A. § (2) bekezdésének figyelembevételével - felül kell vizsgálni.

48/F. § (1) A területi környezetvédelmi program kidolgozója a program tervezetét az illetékes

- a) környezetvédelmi hatóságnak,
 - c) ingatlanügyi hatóságnak és
 - d) egészségügyi államigazgatási szervnek,
 - e) a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervnek (a továbbiakban: vízvédelmi hatóság), és
 - f) a vízügyi hatóságnak
- véleményezésre megküldi.

(2) A környezetvédelmi hatóság a véleményezésbe bevonja az illetékes környezetvédelmi igazgatási szervet, a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szervet, valamint a természetvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervet, amelyek 30 napon belül tájékoztatják véleményükről a hatóságot.

(3) A települési önálló vagy közös környezetvédelmi program tervezetét - az (1) bekezdésben meghatározott szerveken túl - az illetékes megyei önkormányzatnak, a megyei környezetvédelmi program tervezetét az illetékes regionális területfejlesztési konzultációs fórumnak is meg kell küldeni véleményezésre.

1.1. Környezetvédelmi Alapelv

A kerület önkormányzatának környezetvédelmi feladata egyrészt, hogy segítse illetékességi területén az országos környezetvédelmi feladatok teljesítését, másrészt hogy saját eszközeivel gondoskodjon a helyi környezet megóvásáról, minősége romlásának megakadályozásáról, a kerület sajátos jellegének megőrzésében, helyreállításában a jelentőséggel bíró helyi természeti és kulturális értékek védelméről. Fontos, hogy a környezetvédelmi program járuljon hozzá a települési életminőséget meghatározó környezeti elemeket és a természeti értékeket veszélyeztető környezeti problémák megoldásához, valamint a kerület fejlődését alapvetően meghatározó fejlesztések tekintetében érvényesítse az életminőséget alapvetően meghatározó környezetvédelmi szempontokat.

2. A terület jellemzése

A főváros legkisebb kerülete, alig 2,1 négyzetkilométer, és ugyanitt a legkisebb a zöld felületek aránya, mindössze a teljes kerület 1 %-a, 22 000 m². Lakosainak számát tekintve - megközelítőleg 53 000 fő (2016) - viszont a nagyobb budapesti kerületek közé tartozik. Mai napig a főváros legsűrűbben lakott területe.

Önálló funkciója a fővároson belül nincs, viszont Budapesten belül kiemelt lakó- és szolgáltatási, magas szintű kereskedelmi, idegenforgalmi, vendéglátási és kulturális szereppel rendelkezik. A kerület foglalkoztatási aránya is jelentős.

2.1. A kerület fekvése

Erzsébetváros mai arculata nagyvárosias jellegű. A zárt sorú beépítés és az U alakú és a körbeépített, 1-2 udvaros kialakítás a jellemző. Ritkán fordul elő, hogy az udvart zöldfelületté alakították.

Főbb meghatározói a különböző történelmi okok miatt létrejött kedvezőtlen városszerkezet, a kis alapterület melletti túlzott mértékű beépítés, illetve az ebből fakadó magas laksűrűség és a kevés zöldfelület. Ezek hatásai – a többi budapesti kerülethez viszonyítva – ma is igen hátrányosan érintik az itt élőket.

A Király utca, a Városligeti fasor, a Dózsa György út, a Verseny utca, a Thököly út, a Rákóczi út és a Károly körút határolja. A városrészek közül az 5. kerület-Belvárossal, Terézvárossal, Zuglóval és Józsefvárossal határos. Határának három oldalán beépített területek vannak, a negyediknél található a Városliget.

A kerület eredetileg mezőgazdasági szempontból hasznosított terület volt. Mai sugargyűrűs szabálytalan, illetve geometrikus rendszerű utcaszerkezete a XVIII-XIX. századi spontán kialakulás és az 1872. évi és az azt követő szabályozások eredményeként jött létre. A Károly körút, Király utca, Erzsébet körút, Rákóczi utca által határolt terület utcahálózata spontán alakult, többnyire keskeny, ívelődő és megtörő nyomvonalú, ÉK-DNy-i futásirányú hosszú utcákból és ezeket összekötő rövid keresztutcákból áll. A terület központja a Klauzál tér. Az Erzsébet körút és a Rottenbiller utca közötti részen geometrikus, de nem szabályos az utcahálózat (mezőgazdasági funkciójú településmag és zsellértelepülés öröksége), három ÉK-DNy-i tengelyű hosszú és több, ezeket keresztező kisebb utca van. Két nagyobb tere a Rózsák tere és az Almássy tér. A Rottenbiller utca, Városligeti fasor, Dózsa György út, Damjanich utca által határolt terület a XIX. sz-i parcellázás emlékét őrzi, a Bajza utca osztotta ketté.

A Rottenbiller utca, Damjanich utca, Dózsa György út, Thököly út és Rákóczi utca által bezárt terület méternéki rendszerű. Két fő tengelye az István utca és a Dembinszky utca. Ezen a területen két tér található, a Bethlen Gábor tér és a Garay tér.

2.2. A kerület története

A török hódoltság utáni időkben a mai Kiskörút mentén húzódtak a városfalak, a Teréz-, illetve Erzsébetváros helyén elszórt tanyák, szőlőskertek jöttek létre. A Felsőkülvárosnak nevezett területen 1734-ben 11, 1792-ben már 559 házat számláltak össze. A későbbi VII. kerület szerkezetét az elsőként kialakult utcák (Király utca, Dob utca) határozták meg. Az 1870-es években a Nagykörút kialakítása adott lendületet a terület fejlődésének.

Erzsébetvárost 1873-ban a nagy területű és népességű VI. kerület déli feléből választották le VII. kerületként, a két kerület határa a Király utca lett. Az Erzsébetváros nevet hivatalosan 1882-ben kapta meg, Erzsébet királynéről. Ekkor egy külterület (a mai Zugló) is hozzá tartozott. 1930-ban a határt délebbre tolták, és elcsatolták a külterületet, de a Keleti pályaudvar még a része volt, amelyet 1949-ben csatoltak át a VIII. kerülethez. Az 1890-es években a körút kiépülésével beindult Erzsébetváros ma is kiemelkedő kulturális és a kereskedelmi élete, amelyet párhuzamosan az Almássy tér és környékének szabályozása, a Keleti pályaudvar felépítése, az ipari és millenniumi kiállítás, valamint a villamos-vonalak

kialakítása is támogatott. A századfordulón a nagykörút mentén egymást érték az üzletek, a már a korban is legendás kávéházak, szórakozóhelyek, filmszínházak és szállodák. A beépítetlen területeken ugyanakkor a spekuláns tulajdonosok mindent beépítettek, amit csak lehetett, ezzel növelve a lakbérbevételt; és a szintek száma is megállíthatatlanul növekedett.

A második világháború végén a kerület területén volt a budapesti gettó, amelyet északról a Király utca, keletről a Nagyatádi Szabó utca, délen a Dohány utca és nyugaton a Károly körút határolt. A gettó 1945. január 18-án szabadult fel. A II. világháborút követően a kulturális pezsgés csillapodott. Erzsébetváros belső területeinek egy részét még a slumosodás jellemzi, mivel a kerület beépítésekor olyan, ma már csak rendkívüli áldozatok árán korrigálható hibákat követtek el a mindenkori építészek, befektetők és városvezetők (keskeny utcák, sötét, komfort nélküli, kis alapterületű lakások stb.), amelyek az évtizedek során hatékony orvoslás hiányában tovább súlyosbodtak.

2.3. A kerület földrajza

Erzsébetváros a Duna bal partján fekszik, a Pesti hordalékkúp-síkságon. Központi, elhelyezkedésű, kiváló külső elérhetőségű városrész, de elérésében akadályt jelentenek a zsúfolt utak és a csomópontos egysíkú összeköttetések.

2.4. A beépített területek jellemzése, területhasznosítási funkciók

Erzsébetvárosban az aktív felületek aránya országos viszonylatban is a legalacsonyabb. Az egy lakosra jutó zöldterület aránya kb. 0,6 m²/fő, a zöldterület intenzitási érték jellemzően 0-10 % közötti. A kerület klímája és élıhetősége szempontjából fontos lenne az aktív felületek arányának növelése, melyre a sűrű beépítettség miatt bontások kivételével igen kevés lehetőség van.

2.5. A kerület gazdasági szerkezetének területi elhelyezkedése

Az önkormányzat célja a hagyományos nagyvárosi kereskedelmi tengelyek, mint a Nagykörút, a Rákóczi út –Thököly út és a Király utca, kereskedelmének élénkítése, hozzájárulva ezzel a helyi gazdaság fejlődéséhez. A kereskedelmi funkciót erősíti a forgalomcsillapítás, és a szelíd közlekedési módok (gyalogos, kerékpár) előnyben részesítése. További elemek a portálok,

reklámfelületek, közterület-foglalás egységes szabályozása. Mind ezek révén kialakulhat egy bevásárló utca-szerű terület, ami segíthet a jelenleg forgalomtól túlterhelt, üresen álló üzletek problémájával küzdő Rákóczi úton és a Nagykörúton, valamint tovább növelheti a Király utca vonzerejét.

2.6. A kerület közlekedési hálózatának áttekintése

Erzsébetvárosra is jellemző a gyűrűs – sugaras úthálózati rendszer, melyben nagyobb a szerepe a sugárirányú, különösen a kerületet teljes hosszában átszelő utaknak. Ezek az útvonalak jobbra egyirányú utcapárként működnek (Wesselényi utca – Dohány utca, Wesselényi utca – Dembinszky utca, Dohány utca – István utca, Dob utca – Király utca). Szerepük a Rákóczi út – Andrássy út tehermentesítésében jelentős.

Az úthálózat legfontosabb haránt irányú főúthálózati eleme a Kiskörút és Nagykörút kerületet érintő szakasza: a Károly körút és az Erzsébet körút.

A területet érintő haránt irányú utak: Síp utca, Rumbach Sebestyén utca, Kazinczy utca, Nagydíófa utca, Nyár utca, Klauzál utca, Akácfa utca, Holló utca, Kisdíófa utca, Csányi utca, Kertész utca – lakóutcák. Szűk keresztmetszetük az egyirányú forgalmi rend mellett esetenként egyoldali parkolást tesz lehetővé, de van ahol ez sem biztosítható. Ez a megállapítás igaz a haránt irányú utakra merőleges Dob utcára is. A szűk keresztmetszetű utcák járdáin előfordul, hogy a gyalogosok egymás melletti elhaladása is nehézkes.

Az Erzsébet körút, Rákóczi út, Károly körút I. rendű főút. A főutak keresztezései jellemzően jelzőlámpás szabályozásúak. A terület tömbjei körbejárhatók, a sugárirányú utak „elsőbbsegadás kötelező” táblával védettek.

További jelzőlámpás irányítású csomópontok találhatók: Rákóczi út – Síp utca, Rákóczi út – Klauzál utca, Károly körút – Dohány utca, Károly körút – Király utca, Erzsébet körút – Király utca, Erzsébet körút – Dob utca, Erzsébet körút – Wesselényi utca, Erzsébet körút – Barcsay utca, Erzsébet körút – Dohány utca.

Közösségi közlekedési ellátottság

A terület tömegközlekedési ellátottsága igen jó. A terület határán halad át a főváros egyik legnagyobb kapacitású tömegközlekedési eszköze, a KNY-i metróvonal. A Rákóczi úton közlekedő autóbuszok: 5, 7, 7E, 8B, 8E, 108E, 110, 112, 133E, 178. A 4-6-os villamos vonala Európa egyik legterheltebb tömegközlekedési eszköze. A Károly körúton közlekedő villamosok: 47, 49, illetve a 9-es autóbusz. A tömbbelsőben az egyirányú utcákon közlekedő

trolibuszok: 70, 74, 78, 79. A 70 és a 78 számú trolibusz érinti a Király utcát és az Erzsébet körutat. A 74 számú trolibusz a Károly körúttól indulva a Városligeten át Zuglóval biztosít kapcsolatot. A 79 számú trolibusz érinti a Keleti pályaudvart.

A terület legnagyobb gondja a parkolási helyzet megoldatlansága. Az önkormányzat a területen – közterületen – mintegy 7187 db fizető parkolóhelyet tart nyilván. Ezt a kapacitást az igények jelentősen meghaladják. A parkolási lehetőségek racionális megszervezése során több lehetséges eszköz együttes alkalmazása valósult meg.

A foghíj telkeken díjfizetéses, murvás parkolót üzemeltetnek különböző társaságok, az irodaépületek és lakóházak alatt parkológarázsok kialakítására került sor. Érdemes megvizsgálni annak a lehetőségét, hogy a területen található intézmények tulajdonában lévő parkolók és mélygarázsok (zárt parkolók) kihasználatlan kapacitása munkaidőn kívül bevonható lenne-e a parkolási rendszerbe.

2.7. A település vízi közmű- és energiahálózata

A terület vízellátó hálózata a Fővárosi Vízművek Rt. pesti alapzónájába tartozik. A területet ellátó Gellérthegyi medencerendszer fenékszintje 137,9 m B.f.

A területet két vízvezetéki fő nyomócső érinti:

- a Nagykörúton DN 1000 mm méretű,
- a Kiskörúton DN 800 mm-es méretű vezeték.

A fenti fő nyomócsövekhez csatlakoznak a vizsgált terület elosztóhálózatát tápláló alábbi gerincvezetékek:

- Nagymező utca – Csányi-Klauzál utca nyomvonalon húzódó DN 500 mm méretű,
- a Rákóczi úti DN 400 mm méretű,
- Király utcai DN 300 mm méretű vezeték.

Az elosztó-hálózat többlet kapacitásokkal nem rendelkezik. Intenzívebb beépítés esetén hálózatfejlesztések szükségesek.

A vizsgált terület egyesített rendszerű gravitációs csatornahálózattal rendelkezik, mely a ferencvárosi szivattyútelep vízgyűjtőterületéhez tartozik, fő gyűjtője a pesti Duna-parti fő gyűjtő. A beépítéssel azonos korú, csatornahálózatra jellemző, hogy túlméretezett, kis lejtésű, mélyen fektetett csatornaszakaszokkal épült, amelyben több helyen beépített átkötésekkel jelentős a tárolókapacitás növelést értek el. A meglévő csatornahálózat várhatóan képes lesz a megnövekvő szennyvíz mennyiségek és a változatlan csapadékvíz mennyiségek fogadására és

elvezetésére, azonban egyes csatornaszakaszok rossz műszaki állapota miatt a rekonstrukció szükségzerű.

A 120 kV-os kábelek nagy része a közelmúltban, az ezredforduló időszakában felújításra került. A korábban, szintén az ezredforduló időszakában, az Erzsébet térre tervezett Nemzeti Színház elő közművesítése során épült át a Katona József utca – Erzsébetváros közötti kábelszakasz.

Az üzemelő közvilágítás megoldásmódja, és a közvilágítási hálózatok és berendezések is igen változatos arculatot mutatnak. A közvilágítási berendezések korszerűsítése, az energiatakarékos fényforrások beépítése mindenütt megtörtént, a Király utcában megvalósult a közvilágítási hálózatok és berendezések teljes rekonstrukciós átépítése, melynek során új, földkábeles hálózattal táplált öntöttvas formatervezett kandeláber oszlopok és lámpatestek kerültek telepítésre.

A vizsgált terület földgázellátása a budapesti 40 bar-os nagynyomású körvezeték hálózatról kétirányú betáplálással történik. Az egyik táppont a Salgótarjáni úti (FŐGÁZ) gázfogadó-állomástól indított, a Salgótarjáni-Fiumei úton csatlakozó nagyközép nyomású csővezeték hálózatról táplált Gázláng utcai nagyközép-/középnomású gáznyomás szabályozó berendezés. A másik táppont a Kereszt-hegyi (GOV) gázfogadó állomástól indított, a Budai-rakparton csatlakozó nagyközép nyomású csővezeték hálózatról táplált Bem téri nagyközép/közép-nomású gáznyomás szabályozó berendezés. Az innen kiépített, úgynevezett „Belvárosi” középnomású földgáz hálózatok szolgáltatják a főváros belső területein a gázenergiát. A gáznyomás szabályozó berendezésektől kiinduló kisnyomású földgázhálózatok a terület minden utcájában kiépültek.

A távhő szolgáltatást a főváros (66/2012. (IX. 28. Fővárosi Kgy. rendelet) környezetvédelmi okokból kiterjeszti a Király utca, Erzsébet körút, Rákóczi út, Károly körút által határolt területre.

2.8. A település rendezési tervének környezetvédelmet érintő elhatározásai

Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata Képviselő-testületének 25/2017. (X.09.) számú Erzsébetváros Városképvédelmi Rendelete

Közterületekre vonatkozó Városképi követelmények, 22. §

(1) A közterületeket csak a legszükségesebb nagyságú burkolt felületekkel szabad ellátni. A burkolatlan felületeket - ahol ezt műszaki okok nem akadályozzák - fenntartható zöldfelülettel kell kialakítani.

(2) A közterületek burkolatát - a kialakult, meglévő anyag-használathoz igazodóan - a fenntarthatóság és karbantarthatóság érvényesítésével a káros környezeti hatásokat (zaj, rezgés, por, sózás stb.) mérséklő megoldással kell kialakítani.

(3) A közterületeken a környezethez illő, a környezeti ártalmakat jól tűrő növényzetet kell telepíteni. Amennyiben parkoló is létesül, az utcák legalább egyik (általában az északi, vagy keleti) oldalán fasor telepítéséről kell gondoskodni. Ettől csak ott lehet eltekinteni, ahol a növényzet kihelyezése veszélyezteti a közlekedés biztonságát, vagy ahol azt a meglévő közműhálózat nem teszi lehetővé. Ebben az esetben a fasor telepítését edényes növényzet (planténerek) kihelyezésével kell pótolni.

Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2004. (II. 23.) számú önkormányzati rendelete a Budapest, VII. kerület Erzsébetváros Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzatáról

Környezeti zaj és rezgés elleni védelem, 52.§

(1) Zajt kibocsátó vagy rezgést okozó építmény csak abban az esetben létesíthető, ilyen funkció csak akkor létesíthető, ha az okozott környezeti zaj, rezgés az építmény környezetében a jogszabályban előírt határértékeket nem haladja meg.

(2) A területen a zaj- és rezgésterhelés csökkentése, valamint a csend védelme érdekében – legalább a főutak érintett szakaszai mentén – az újonnan létesítendő és a teljes felújításra kerülő egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális létesítmények esetében azok zaj elleni megfelelő védelmét biztosítani kell.

(3) A környező lakó-funkció nyugalmanak biztosítása érdekében a mindennapi zajt meghaladóan zajos kivitelezési munka – a közvetlen veszélyelhárítás kivételével – csak a mindenkor hatályos vonatkozó jogszabályok betartása mellett végezhető.

(4) Az építésügyi hatóság előírhatja, hogy a zajt közvetlenül vagy közvetve keltő új építmény tulajdonosa

b) a közvetlen környezet lakás rendeltetési egységeiben okozott zajterhelés-növekedés mértékéig, legfeljebb a környezeti zaj határértékig történő csökkentéséhez szükséges védelmi berendezések (passzív védelem) megvalósítását a használatbavételig (a szükséges berendezések megvalósításával vagy más módon) biztosítsa,

c) új közcélú épületek építése, illetve meglévő épületek közcélra történő átalakítása során a zajra érzékeny homlokzatokon passzív akusztikai védelemről gondoskodják,

(5) Az előírt zajterhelési határértékek mindenkor betartásáról a mindenkor tulajdonos, a kivitelező, illetve a zajt előidéző kötelel gondoskodni.

Hulladékkezelés 53.§

A veszélyes hulladékok keletkezésével járó tevékenység csak az illetékes szakhatóságok előírásainak megfelelően folytatható. Veszélyes hulladékok tárolása a területen nem megengedett, kivéve, a keletkezés helyén történő átmeneti tárolásról szóló jogszabályban foglaltak szerint az elszállításig.

Egyéb környezeti hatások elleni védelem, 54.§

- (1) Az építmények kialakítása során kerülni kell a lakások rendeltetésszerű használatát zavaró újabb fényhatások keletkezését.
- (2) A területen villogó fényhatású reklám, ill. ilyen kültéri berendezés nem helyezhető el.
- (3) A területen olyan megoldásokat kell alkalmazni, melyek biztosítják, hogy sem a járművek, sem a köz- és térvilágítás, sem a reklámok, sem azok tükröződése nem zavarja a lakó- és szállásépületek rendeltetésszerű használatát.

3. Környezeti elemek állapotának bemutatása

3.1. Levegő

Levegőminőség

Mielőtt a levegőminőség témakörét elkezdjük, tisztáznunk kell két alapfogalmat, az *emisszió* és az *imisszió* fogalmát. Emisszió a légszennyező források kibocsátását jelenti, tehát azt az anyag mennyiséget, ami egy bizonyos idő alatt, vagy bizonyos hossz mentén a légkörbe bocsát ki a szennyező forrás. Az imisszió nem kibocsátó, hanem levegő minőségi aspektusból vizsgálja a szennyezést, a levegő térfogatában mérhető szennyező anyag mennyiségét jelenti.

Budapest légkörét terhelő szennyező anyag kibocsátását - elsősorban a XX. század derekán - jelentős mértékű iparosítás okozta. A rendszerváltást követően az iparszerkezet átalakulásával, a környezetszennyező ipari tevékenységek leépülésével a régió levegőminőségi helyzete sokat javult. Az ipari szennyezők köre jelentősen leszűkült, a működőknél technológiai korszerűsítés történt, illetve az elavult technológiájú kibocsátók bezárásra kerültek. A légszennyező források változása miatt a levegőszennyeződés összetétele is változott. Az elmúlt évtizedekben – az országos és az európai trenddel összhangban – nagymértékben csökkent a korábban jelentős

menyiségben Budapesten kibocsátott ipari eredetű légszennyező anyagok (kén-dioxid, szén-monoxid, nitrogén-oxidok és szilárdanyag részecskék) mennyisége. A kommunális eredetű (a lakások fűtéséből származó) levegőszennyezés a földgáz-használat növekedésével párhuzamosan fokozatosan csökkent. Korábban, a gázfűtés elterjedése előtt a kéndioxid kibocsátás okozott nagyobb légszennyezést, ma a szénmonoxid és a széndioxid kibocsátásának jelentős növekedése erősíti az üvegházhatást. A közlekedési emisszió egyrészt csökken a gépjármű állomány műszaki színvonalának fokozatos javulása miatt, másrészt a forgalombővülés közlekedés eredetű légszennyezés növekedést okoz.

A vizsgált terület levegőminőségének jellemzése csak tágabb keretek között lehetséges, ugyanis a levegőminőség alakulását a fővárosi és regionális tényezők határozzák meg. A levegő tisztasága a különböző emissziók mellett nagyban függ a mindenkori meteorológiai viszonyoktól is. Általánosságban elmondható, hogy a kerületben (ahogyan az egész fővárosban) az esetenként megnövekvő nitrogén-dioxid és a szálló por koncentráció jelent levegőminőségi problémát. A nitrogén-oxidok kibocsátásának gyakorlatilag egyik felét a közlekedés, míg másik felét a helyhez kötött források eredményezik: az ipari kibocsátás részaránya mintegy 25 %, ugyanakkor a lakossági földgázfelhasználás is gyakorlatilag ezzel azonos mértékű nitrogén-oxidokat termel. A fővárosi szálló por szint az őszi-téli időszakban mintegy egy harmada származhat a háztartási eredetű szilárd, leginkább fatüzelésből, míg a közlekedés hozzájárulása mintegy 40 %-ot eredményez.

A Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) adatai alapján elmondható, hogy a VII. kerületben budapesti viszonylatban jelentős helyhez kötött légszennyező forrás nem üzemel. Mozgó forrásokat tekintve a gépjárművek szén-monoxid, nitrogén-oxid és szálló por emisszióját kell megemlíteni. Budapest Főváros VII. kerületében jelentős szennyezést a közlekedési eredetű emisszió okoz.

A KSH 2017. évre vonatkozó adatai alapján a gázfogyasztási helyek száma 33857 db volt, ebből a háztartási fogyasztók száma 30322. A háztartási gázfogyasztók közül 29897 használt gázszolgáltatást fűtésre. Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége 2017. évben 50296,5 ezer m³ volt. A kerületben a FŐGÁZ gázcsőhálózatának hossza 63,5 km.

A közlekedési légszennyezésből eredő főbb környezeti és egészségügyi problémák:

- CO (szénmonoxid): mérgező, oxigén ellátási problémát okoz
- CO₂ (széndioxid): kibocsátás: üvegházhatású gáz,
- SO₂ (kéndioxid), NO_x (nitrogén oxidok) kibocsátása: egészségkárosodást okozó gázok

- a képződő ózon (O₃) a légutakat károsítja,
- benzapirén kibocsátása: rákkeltő anyag,
- por (szilárd, lebegő): léguti panaszokat, daganatokat okoz
- szmog kialakulása – főleg nagy városokban
- szociális kockázatok (balesetek számának növekedése),
- zaj- és rezgésártalom (közlekedés),
- a közlekedési hálózatok növekvő területigénye következtében a zöldfelületek arányának csökkenése.

Légszennyezés által okozott gazdasági károk:

- egészségügyi károk
- ökológiai károk
- növényzetre gyakorolt káros hatás (klorózis, marginális nekrosis, légseregátlás)
- korróziós károk

A levegőszennyezés csökkentésének lehetőségei

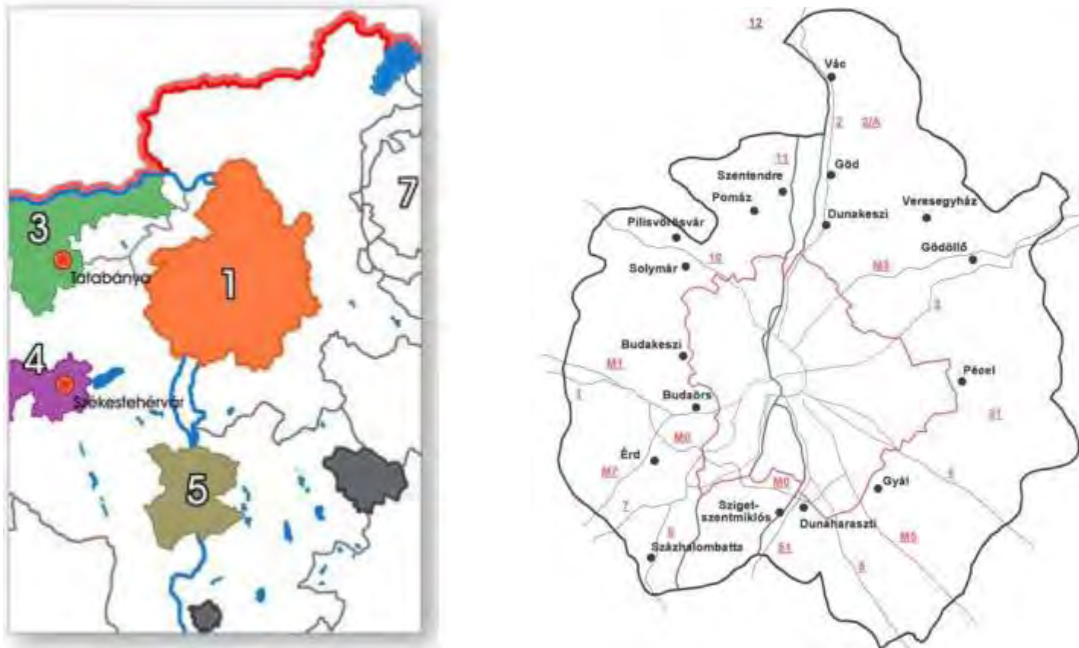
A fejlett gazdaságú államok nagyvárosaihoz hasonlóan kerületünkben is a légszennyezés nagyobb részét közvetlenül vagy közvetve a lakosság okozza (személygépkocsi-közlekedés, energiaellátó-rendszerek), ezért a kibocsátás-csökkentésre is leginkább ezen a területen van lehetőség:

- Energiahordozók struktúrájának megváltoztatása, energia felhasználás csökkentése
- Tüzelőanyagok, vagy füstgázok kéntelenítése, tisztítása
- Zárt technológiák alkalmazása
- Gépjárművek emisszió szabályozása

A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 306/2010. (XII.23.) sz. Korm. rendelet 10.§ - a alapján az ország területét a légszennyezettség alapján zónákba kell sorolni. A zónába sorolás kritériumait a 4/2011. (I.14.) VM együttes rendelet 1. számú melléklete tartalmazza, akárcsak a különböző zónatípusokhoz (A-F csoport) tartozó határértékeket.

Magát a zónába sorolást (A-F csoport) a légszennyezettségi agglomerációk és zónák

kijelöléséről szóló 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet 1. számú melléklete tartalmazza. A hivatkozott rendeletek alapján Budapest Főváros VII. kerülete és környezete a „Budapest és környéke” agglomerációba sorolandó (1. zóna csoport), ahol a SO₂ az E zónacsoportba, a NO_x a B-be, a CO a D-be és a szilárd anyag (PM₁₀) a C zónacsoportba tartozik.

1. ábra: 1-es zónába tartozó települések (Forrás: KTVF -2008)

A zónák típusai (4/2011. (I.14.) VM együttes rendelet 5. számú melléklet)

B zóna csoport

Azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket és a túréshatárt meghaladja. Ha valamely légszennyező anyagra túréshatár nincs megállapítva, de a területen e légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szint meghaladja a határértéket, a területet ebbe a csoportba kell sorolni.

C zóna csoport

Azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték és a túréshatár között van.

D zóna csoport

Azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között van.

E zóna csoport

Azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

Zónacsoport a szennyezőanyagok szerint	Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Szénmonoxid	Szilárd anyag (PM10)	Benzol
Budapest és környéke	E	B	D	B	E

Levegőminőség értékelése 2005-2014 évek között az OLM által mért adatok alapján

Hazánkban a levegőterheltségi szintet és a légszennyezettségi határértékek betartását az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) vizsgálja, a mérőhálózat működését pedig az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) irányítja. Az 2014. évre vonatkozóan az önkormányzat az OMSZ-től megrendelte a VII. kerület területén lévő Erzsébet krt. 23. sz. alatti manuális mérőhelyen, illetve VII. kerület környezetében lévő, alábbi három automata mérőponton mért adatok kiértékelését:

- VIII. ker. Teleki László tér (Teleki)
- V. ker. Erzsébet tér (Erzsébet)
- XIII. ker. Dózsa György út 53. sz. (Honvéd)

2. ábra: VII. kerület környezetében lévő 3db mérőpont elhelyezkedése (forrás: OMSZ)

Az OMSZ a következő légszennyezettségi adatok értékelését végezte el: Erzsébet krt. 23. szám alatt működő manuális mérőponton NO₂, továbbá Erzsébetváros környezetében lévő automata mérőpontokon NO₂, NO_x, O₃, benzol komponensek és szálló por. Az értékelés kiterjedt a komponensek 2014. évi részletes statisztikai értékelésére, és a szennyezőanyagok

koncentrációk alakulásának bemutatására a 2005-2014 közötti időszakban. A 2014. évig rendelkezésre álló adatok feldolgozása alapján a lenti eredmények születtek.

Főbb szennyezők koncentrációinak alakulása

Kén-dioxid (SO₂) koncentráció alakulása

(Éves egészségügyi határérték: 50 µg/m³)

- **Budapest Teleki tér mérőállomáson**

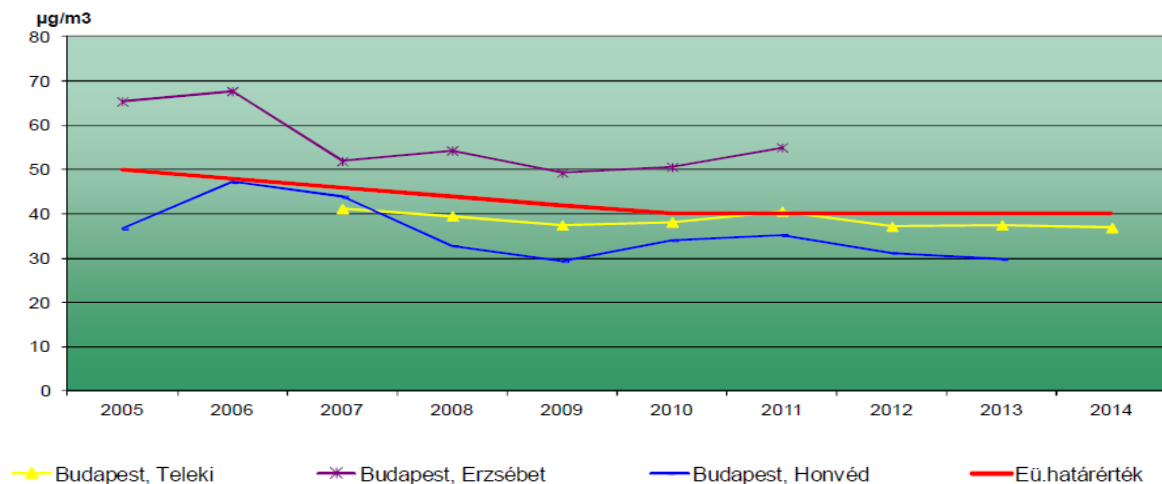

3. ábra: Kén-dioxid (SO₂) koncentráció Budapest Teleki tér (forrás: OMSZ)

Nitrogén-dioxid (NO₂) koncentráció alakulása

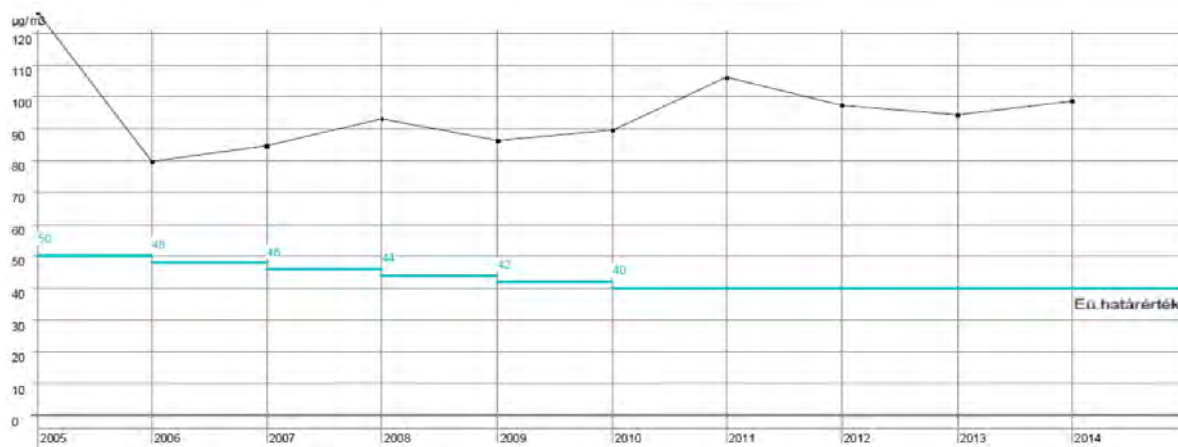
(Éves egészségügyi határérték: 40 µg/m³)

- Budapest VII. kerület környezetében lévő 3 db mérőállomáson**

4. ábra: Nitrogén-dioxid (NO₂) koncentráció 3 db mérőállomáson (forrás: OMSZ)

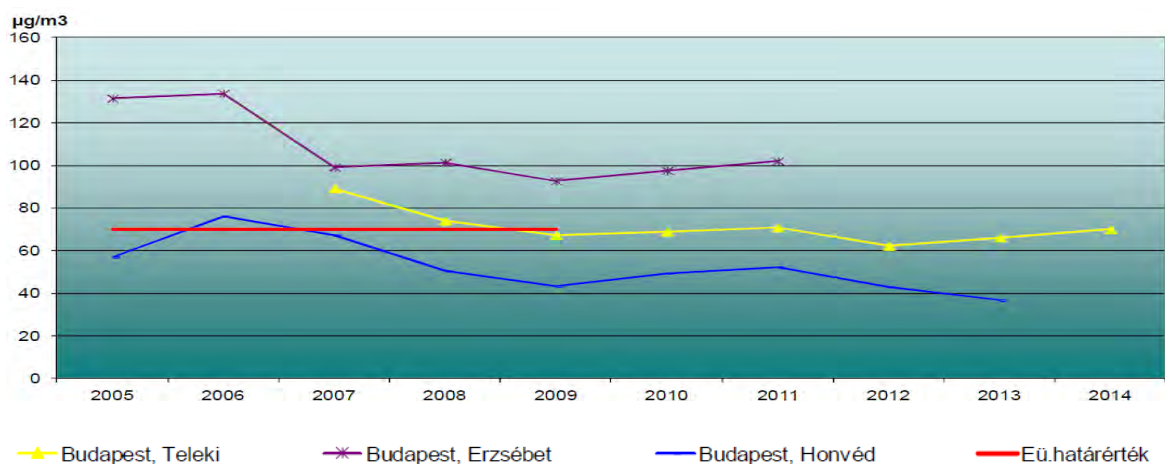
- Budapest VII. kerület Erzsébet körút 23. szám alatti manuális mérőponton**

5. ábra: Nitrogén-dioxid (NO₂) koncentráció Erzsébet körút 23. (forrás: OMSZ)

Nitrogén-oxidok (NO_x) koncentráció alakulása

- Budapest VII. kerület környezetében lévő 3 db mérőállomáson**

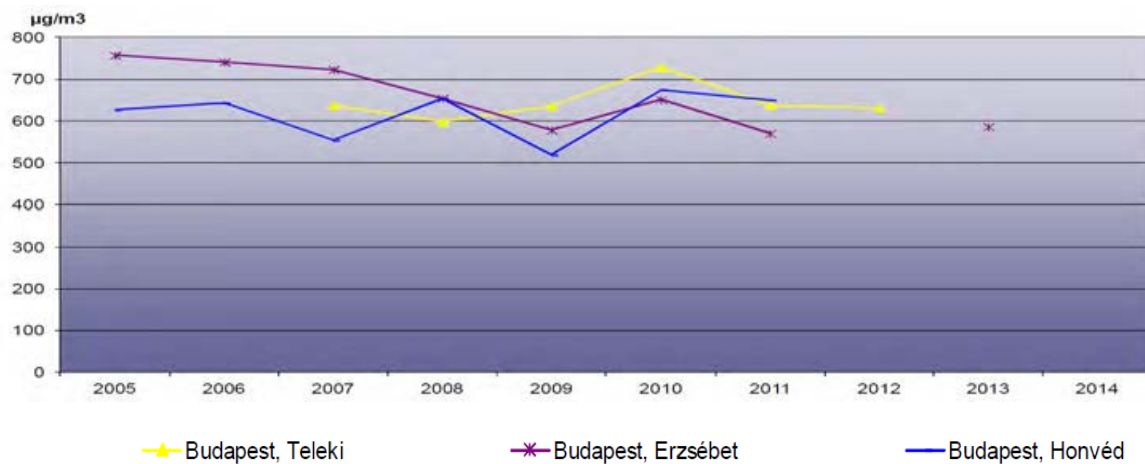

6. ábra: Nitrogén-oxidok (NO_x) koncentráció 3 db mérőállomáson (forrás: OMSZ)

Szén-monoxid (CO) koncentráció alakulása

(Éves egészségügyi határérték: 3000 µg/m³)

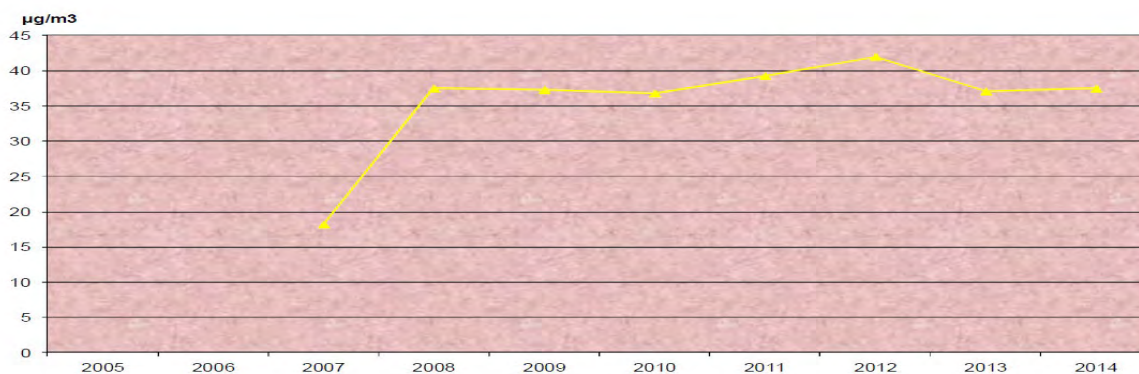
- Budapest VII. kerület környezetében lévő 3db mérőállomáson**

7. ábra: Szén-monoxid (CO) koncentráció 3 db mérőállomáson (forrás: OMSZ)

Ózon (O_3) koncentráció alakulása

- Budapest Teleki tér mérőállomáson**

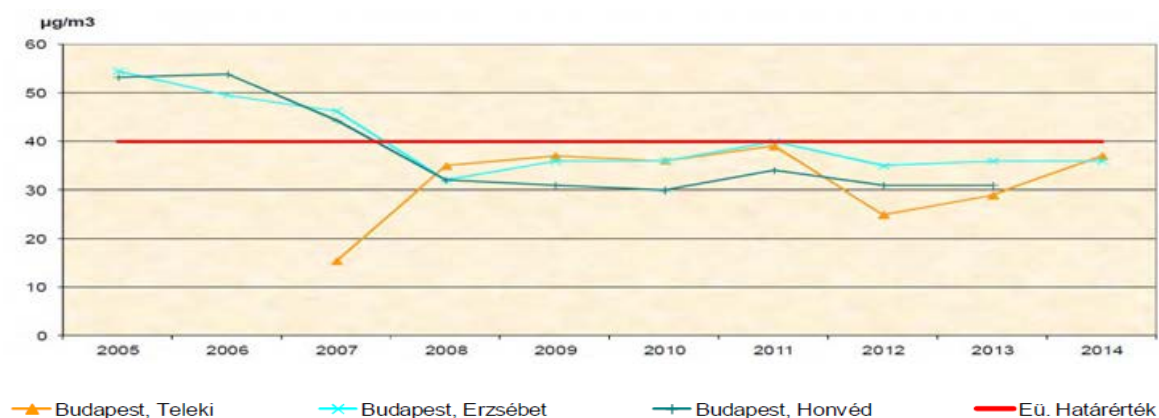

8. ábra: Ózon (O_3) koncentráció Teleki tér (forrás: OMSZ)

Szálló por (PM_{10}) koncentráció alakulása

(Éves egészségügyi határérték: $40 \mu g/m^3$)

- Budapest VII. kerület környezetében lévő 3 db mérőállomáson**

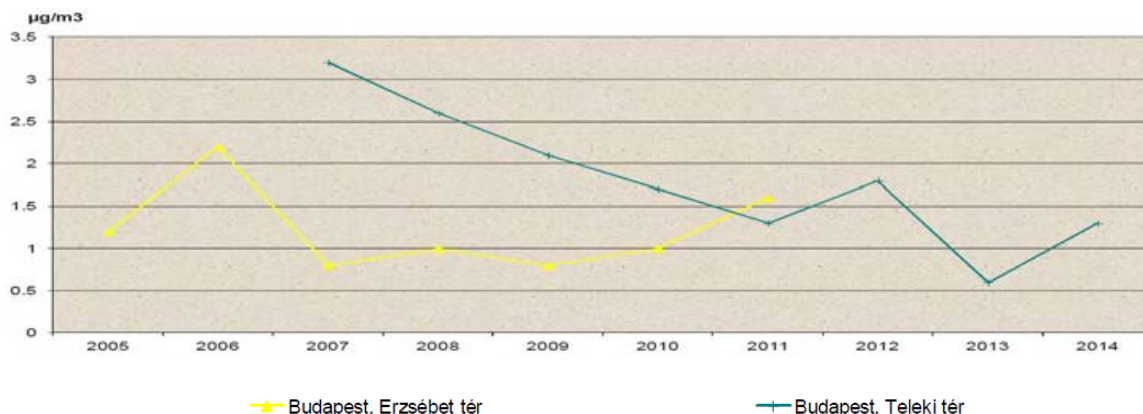

9. ábra: Szálló por (PM_{10}) koncentráció 3 db mérőállomáson (forrás: OMSZ)

Benzol koncentráció alakulása

(Éves egészségügyi határérték: 5 µg/m³)

- **Budapest VII. kerület környezetében lévő 2 db mérőállomáson**

10. ábra: Benzol koncentráció 2 db mérőállomáson (forrás: OMSZ)

A nitrogén-dioxid (NO₂) koncentráció a vizsgált években a VII. kerületi Erzsébet krt. 23. sz. alatti mérőponton jelentősen meghaladta az éves egészségügyi határértéket, a VII. kerület környezetében lévő 3 db mérőállomás közül az Erzsébet téren szintén határérték feletti, illetve a Dózsa György út 53. sz. alatti és Teleki téri mérőállomásokon határértékhez közeli, illetve az alatti eredmények születtek. A szálló por (PM₁₀) koncentráció tekintetében szintén előfordultak a VII. kerület környezetében lévő mérőállomásokon határérték túllépések, illetve határértéket megközelítő eredmények. A rendelkezésre álló adatok alapján a szén-monoxid (CO), kén-dioxid (SO₂) és benzol komponensek koncentrációja jóval a határértékek alatt alakult.

2018. évi levegőterheltségi szintmérések

Budapest VII. kerület levegőszennyezettségéről friss adatok nem álltak az önkormányzat rendelkezésére. Ezért a környezetvédelmi programalkotással párhuzamosan egyedi levegőterheltségi szintmérés is készült a területen.

A méréseket a Bálint Analitika Kft. laborja végezte. A mérések 2018. július hónapban megkezdődtek, és október 31.-én fejeződtek be a II. ütemmel. Mivel a VII. kerületben a lakossági fűtés földgáz alapú, az üzemanyagok S tartalma elhanyagolható, így a lakossági fűtésből és a közlekedésből eredő SO₂ emisszió minimális. Az ózon a nyári időszak jellemző szennyezője, a Nap UV sugárzása hatására keletkezik, azonban a gépjárművek által kibocsátott

NO hatására rögtön elbomlik, így magas ózon koncentráció főként a kis forgalmú külvárosi területekre jellemző. Ennek figyelembevételével az egyedi levegőterheltségi szint mérések során a CO, NO_x, NO₂, PM₁₀ komponensek kerültek kijelölésre, a mérések 6 db VII. kerületi mérőponton történtek, továbbá 2 db mérőpont tekintetében BTEX komponensek mérésére is sor került.

Kijelölt mérési pontok:

- Madách tér
- Klauzál tér
- Almássy tér
- Rózsák tere
- Erzsébet krt. 6. sz. hivatali épület környezetében
- Garay u. 5 sz. hivatali épület környezetében

Mérési eredmények értékelése:

I. ütem:

Erzsébetváros levegőminőségének 2018. évi értékelését a 6/2011 (I.14.) VM rendeletben meghatározott módszerek szerint, a 4/2011 (I.14.) VM rendeletben megadott egészségügyi határértékek, tájékoztatási és riasztási küszöbértékek, valamint a Bálint Analitika Kft. 2018. július 30. és szeptember 17.-közötti akkreditált helyszíni műszeres mérései alapján végeztük el. A következő táblázat tartalmazza a vizsgált mérőpontok Légszennyezettségi index szerinti besorolását. Az index a 4/2011. (I.14.) VM rendeletben szereplő határértékek alapján került meghatározásra.

Mért légszennyező anyagok 1 hetes átlag értékei

	CO [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	PM ₁₀ [µg/m ³]	Benzol [µg/m ³]
Önkormányzat	761,31	61,78	68,59	1,14
Garay utca 5.	368,54	42,05	29,73	1,19
Klauzál tér	411,89	40,18	33,40	0,49
Rózsák tere	345,35	36,44	36,31	0,26
Almássy tér	362,18	36,96	44,79	0,48
Madách tér	475,76	61,81	32,43	2,26

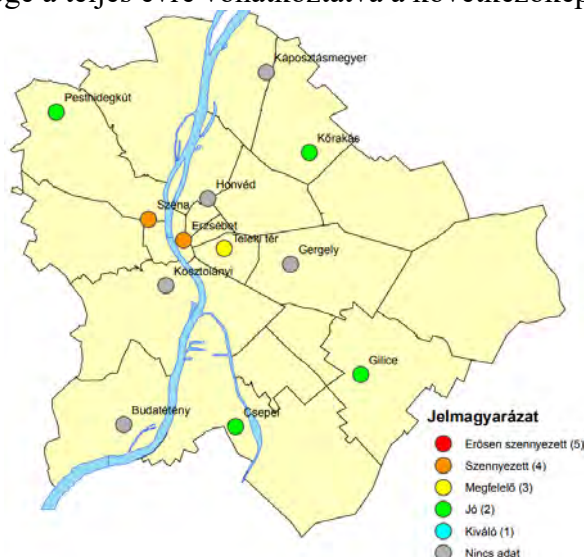
Önkormányzat	kiváló	szennyezett	szennyezett	kiváló
Garay utca 5.	kiváló	szennyezett	jó	kiváló
Klauzál tér	kiváló	szennyezett	megfelelő	kiváló
Rózsák tere	kiváló	megfelelő	megfelelő	kiváló
Almássy tér	kiváló	megfelelő	szennyezett	kiváló

Madách tér	kiváló	szennyezett	megfelelő	kiváló
------------	--------	-------------	-----------	--------

A táblázatból látható, hogy sehol sem volt „erősen szennyezett” a levegő minősége, valamint CO és benzol tekintetében minden ponton kiváló a levegő minősége.

Nitrogén-dioxid

A nitrogén-dioxid tekintetében a Rózsák tere és az Almássy tér kivételével minden mérési pont a „szennyezett” kategóriába tartozik. A szennyezés fő forrása a közúti közlekedés. Összehasonlításképp az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat 2017. évi jelentése alapján a város légszennyezettsége a teljes évre vonatkoztatva a következőképp alakult:

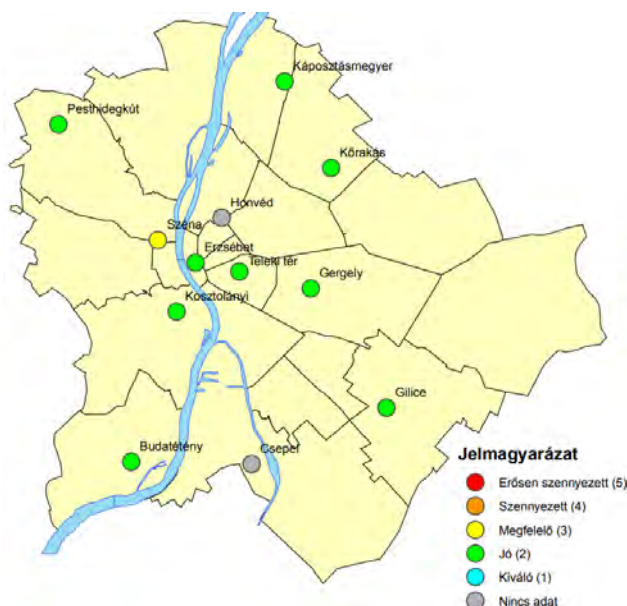
Látható, hogy a belső kerületek a „megfelelő” és a „szennyezett” kategóriákba tartoznak, míg a külső kerületek a „jó” és „kiváló” kategóriákba.

A műszeres mérések alapján megállapítható:

- a három legnagyobb órás átlagkoncentrációt a Madách Imre téren regisztráltuk
2018. szeptember 12-én 20:00 és 21:00 óra között ($157,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (57,3%-os túllépés)
2018. szeptember 13-án 19:00 és 20:00 óra között ($150,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (50,7%-os túllépés)
2018. szeptember 12-én 20:00 és 21:00 óra között ($147,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (47,3%-os túllépés)
- a legnagyobb napi átlagkoncentrációt szintén a Madách Imre téren regisztráltuk
2018. szeptember 12-én ($82,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (határérték: $85 \mu\text{g}/\text{m}^3$)
- A vizsgált időszakban órás határérték túllépés 38 alkalommal történt.
- A vizsgált időszakban napi határérték túllépés nem történt.
- A magasabb NO_2 koncentrációk a reggeli (6:00-10:00) és az esti (18:00-22:00) közlekedési csúcsok alatt alakulnak ki.
- A szél diagramok és mérési diagramok alapján látható, hogy szélcsendes időszakban magasabb NO_2 koncentrációk alakulnak ki.

PM₁₀ (szálló por)

A PM₁₀ tekintetében az Önkormányzat és az Almássy tér a „szennyezett” kategóriába tartozik, a Garay utca a „jó”, míg a többi mérési pont a „megfelelő” kategóriába tartozik. A szennyezés fő forrása a közúti közlekedés, ezen belül a gázolaj-üzemű motorokból származó korom kibocsátás. Összehasonlításképp az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat 2017. évi jelentése alapján a város légszennyezettsége a teljes évre vonatkoztatva a következőképp alakult:

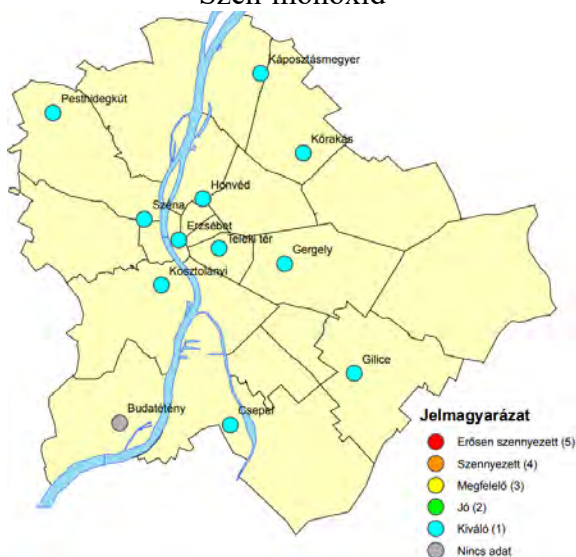
Látható, hogy a Széna téri állomás kivételével a mérési pontok a „jó” kategóriákba tartoznak. A műszeres mérések alapján megállapítható:

- a két legnagyobb napi átlagkoncentrációt az Önkormányzat előtti mérési ponton regisztráltuk
2018. július 31-én ($98,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (96,2%-os túllépés)
2018. augusztus 6-án ($134,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (168,8%-os túllépés)
- A vizsgált időszakban napi határérték túllépés kilenc alkalommal történt. (A jelenleg hatályos jogszabályok alapján egy évben a napi határérték legfeljebb 35 alkalommal léphető túl.)

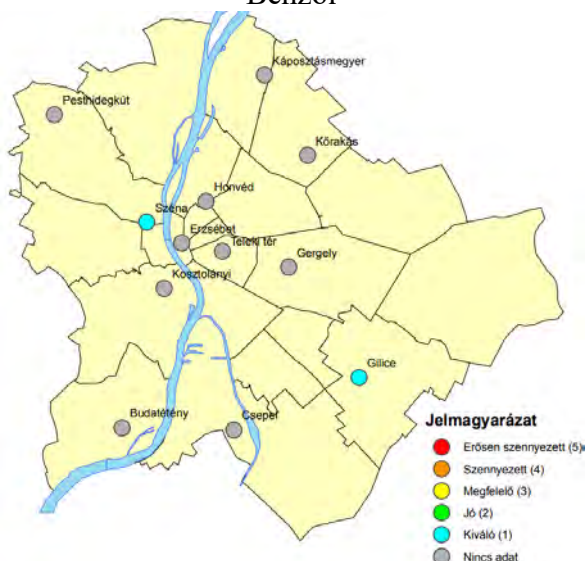
Szén-monoxid és benzol

A szén-monoxid valamint a benzol tekintetében minden mérési pont a „kiváló” kategóriába tartozik. A szennyezés fő forrása itt is a közúti közlekedés. Összehasonlításképp az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat 2017. évi jelentése alapján a város légszennyezettsége a teljes évre vonatkoztatva a következőképp alakult:

Szén-monoxid

Benzol

Látható, hogy a CO esetén a rendkívül magas határértéknek köszönhetően az összes mérőállomás a „kiváló” kategóriába tartozik, míg benzol esetén csak 2 állomás mérése alapján mondható, hogy a levegőminőség „kiváló”.

Megjegyzés

1. Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat adatai alapján elmondható, hogy a PM10 szennyezettség országok probléma, a mért PM10 koncentrációk országosan együtt mozognak. Ennek oka elsősorban az, hogy a Kárpát-medence elősegíti a kedvezőtlen meteorológiai helyzetek kialakulását (pl. inverziós zónák), így téli időszakban akár 300-400%-os határérték túllépések is előfordulhatnak.
2. A legfrissebb modellszámítások szerint a magyarországi PM10 szennyezettség kb. 60-80 százalékban külföldről jön, az itt keletkezett PM10 szennyezés 65 százaléka más országokba megy tovább.
[<http://pm10.kormany.hu/download/b/48/81000/OMSZ%20hat%C3%A1ron%20%C3%A1tterjed%C5%91%20%C3%A9gszennyez%C3%A9s%20modellez%C3%A9se%202016.pdf>]
3. Jelenleg a Magyar Kormány rendelkezik egy Ágazatközi Intézkedési Programmal (1330/2011. (X. 12.) Korm. határozatban), amiben kifejezetten a PM10 csökkentésre tesznek konkrét javaslatokat/intézkedéseket.
[http://pm10.kormany.hu/download/6/80/22000/PM10%20besz%C3%A1mol%C3%B3%202017_web.pdf]

II. ütem:

Erzsébetváros levegőminőségének 2018. évi értékelését a 6/2011 (I.14.) VM rendeletben meghatározott módszerek szerint, a 4/2011 (I.14.) VM rendeletben megadott egészségügyi határértékek, tájékoztatási és riasztási küszöbértékek, valamint a Bálint Analitika Kft. 2018. szeptember 17. és október 31.-közötti akkreditált helyszíni műszeres mérései alapján végeztük el.

A következő táblázat tartalmazza a vizsgált mérőpontok Légszennyezettségi index szerinti besorolását. Az index a 4/2011. (I.14.) VM rendeletben szereplő határértékek alapján került meghatározásra.

Mért légszennyező anyagok 1 hetes átlag értékei

	CO [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	PM ₁₀ [µg/m ³]	Benzol [µg/m ³]
Önkormányzat	990,49	70,96	36,16	2,90
Garay utca 5.	617,80	49,78	30,03	2,99
Klauzál tér	901,46	73,41	34,34	3,21
Rózsák tere	466,19	48,00	35,84	2,77
Almássy tér	732,48	59,35	45,38	1,89
Madách tér	527,20	46,23	21,76	2,57

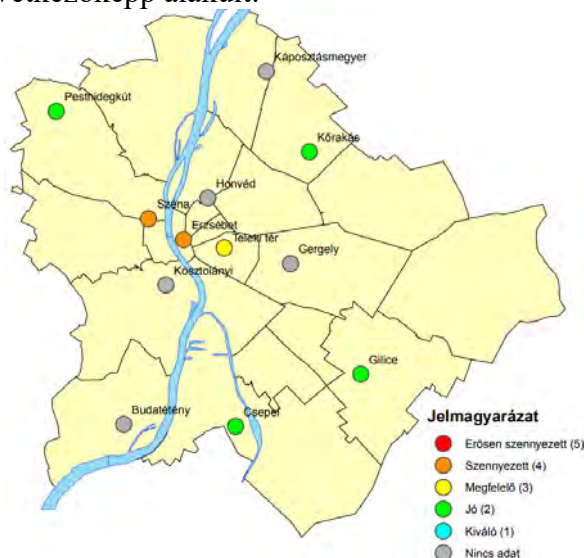
Önkormányzat	kiváló	szennyezett	megfelelő	kiváló
Garay utca 5.	kiváló	szennyezett	jó	kiváló
Klauzál tér	kiváló	szennyezett	megfelelő	kiváló

Rózsák tere	kiváló	szennyezett	megfelelő	kiváló
Almássy tér	kiváló	szennyezett	szennyezett	kiváló
Madách tér	kiváló	szennyezett	jó	kiváló

A táblázatból látható, hogy sehol sem volt „erősen szennyezett” a levegő minősége, valamint CO és benzol tekintetében minden ponton kiváló a levegő minősége.

Nitrogén-dioxid

A nitrogén-dioxid tekintetében minden mérési pont a „szennyezett” kategóriába tartozik. A szennyezés fő forrása a közúti közlekedés. Összehasonlításképp az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat 2017. évi jelentése alapján a város légszennyezettsége a teljes évre vonatkoztatva a következőképp alakult:

Látható, hogy a belső kerületek a „megfelelő” és a „szennyezett” kategóriákba tartoznak, míg a külső kerületek a „jó” és „kiváló” kategóriákba.

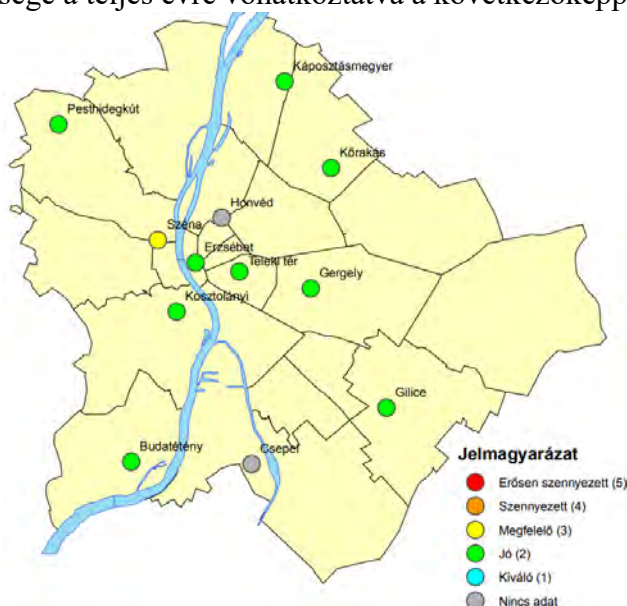
A műszeres mérések alapján megállapítható:

- a három legnagyobb órás átlagkoncentrációt az Önkormányzati mérőponton regisztráltuk
2018. szeptember 28-án 17:00 és 18:00 óra között ($174,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (74,7%-os túllépés)
2018. szeptember 28-án 18:00 és 19:00 óra között ($174,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (74,9%-os túllépés)
2018. szeptember 28-án 19:00 és 20:00 óra között ($168,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (68,7%-os túllépés)
- a legnagyobb napi átlagkoncentrációt szintén az Önkormányzati mérőponton regisztráltuk
2018. szeptember 28-án ($118,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (határérték: $85 \mu\text{g}/\text{m}^3$)
- A vizsgált időszakban órás határérték túllépés 99 alkalommal történt.
- A vizsgált időszakban napi határérték túllépés 1 alkalommal történt:
2018. szeptember 28-án ($118,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (határérték: $85 \mu\text{g}/\text{m}^3$)
- A magasabb NO₂ koncentrációk a reggeli (6:00-10:00) és az esti (18:00-22:00) közlekedési csúcsok alatt alakulnak ki.
- A szél diagramok és mérési diagramok alapján látható, hogy szélcsendes időszakban magasabb NO₂ koncentrációk alakulnak ki.

PM₁₀ (szálló por)

A PM_{10} tekintetében az Almássy tér a „szennyezett” kategóriába, a Garay utca és a Madách tér a „jó”, míg a többi mérési pont a „megfelelő” kategóriába tartozik. A szennyezés fő forrása a közúti közlekedés, ezen belül a gázolaj-üzemű motorokból származó korom kibocsátás.

Összehasonlításképp az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat 2017. évi jelentése alapján a város légszennyezettsége a teljes évre vonatkoztatva a következőképp alakult:

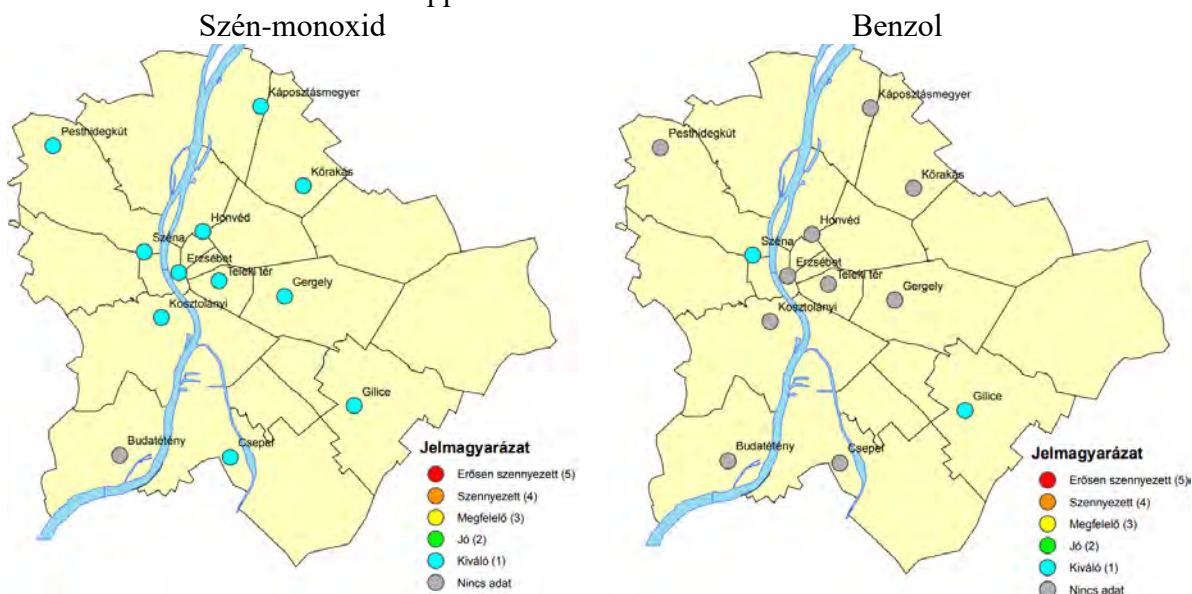

Látható, hogy a Széna téri állomás kivételével a mérési pontok a „jó” kategóriákba tartoznak. A műszeres mérések alapján megállapítható:

- a két legnagyobb napi átlagkoncentrációt a Klauzál téren és az Almássy téren regisztráltuk
2018. október 8-án ($66,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (32,8%-os túllépés)
2018. október 18-án ($63,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$) (27,6%-os túllépés)
- A vizsgált időszakban napi határérték túllépés nyolc alkalommal történt. (A jelenleg hatályos jogszabályok alapján egy évben a napi határérték legfeljebb 35 alkalommal léphető túl.)

Szén-monoxid és benzol

A szén-monoxid valamint a benzol tekintetében minden mérési pont a „kiváló” kategóriába tartozik. A szennyezés fő forrása itt is a közúti közlekedés. Összehasonlításképp az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat 2017. évi jelentése alapján a város légszennyezettsége a teljes évre vonatkoztatva a következőképp alakult:

Látható, hogy a CO esetén a rendkívül magas határértéknek köszönhetően az összes mérőállomás a „kiváló” kategóriába tartozik, míg benzol esetén csak 2 állomás mérése alapján mondható, hogy a levegőminőség „kiváló”.

Megjegyzés

4. Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat adatai alapján elmondható, hogy a PM10 szennyezettség országok probléma, a mért PM10 koncentrációk országosan együtt mozognak. Ennek oka elsősorban az, hogy a Kárpát-medence elősegíti a kedvezőtlen meteorológiai helyzetek kialakulását (pl. inverziós zónák), így téli időszakban akár 300-400%-os határérték túllépések is előfordulhatnak.
5. A legfrissebb modellszámítások szerint a magyarországi PM10 szennyezettség kb. 60-80 százalékban külföldről jön, az itt keletkezett PM10 szennyezés 65 százaléka más országokba megy tovább.
[<http://pm10.kormany.hu/download/b/48/81000/OMSZ%20hat%C3%A1ron%20%C3%A1tterjed%C5%91%20l%C3%A9gszennyez%C3%A9s%20modellez%C3%A9se%202016.pdf>]
6. Jelenleg a Magyar Kormány rendelkezik egy Ágazatközi Intézkedési Programmal (1330/2011. (X. 12.) Korm. határozatban), amiben kifejezetten a PM10 csökkentésre tesznek konkrét javaslatokat/intézkedéseket.
[http://pm10.kormany.hu/download/6/80/22000/PM10%20besz%C3%A1mol%C3%B3%202017_web.pdf]

3.2. Víz

Természetes vizek

A VII. kerület területén felszíni vízfolyások, tavak nem találhatóak. Erzsébetváros területe sem földtanilag, sem geomorfológiailag nem képez jelentős vízgazdálkodási egységet.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Erzsébetváros érzékeny besorolású.

A talajvíz állapota

Talajvízszint

Az önkormányzat a talajvízszint méréseket 2002. óta rendszeresen végezteti. Évente két alkalommal kerül sor monitoring jelentések készítésére, amelyek keretében a kerület területén

található talajvíz kutakban a talajvízszintek mért adataikból megállapítják a talajvíz felszín alatti mélységét, a talajvíz tengerszint feletti helyzetét, valamint az utolsó két mérés közötti vízszintváltozást, az adatokat térképváltozaton is ábrázolva.

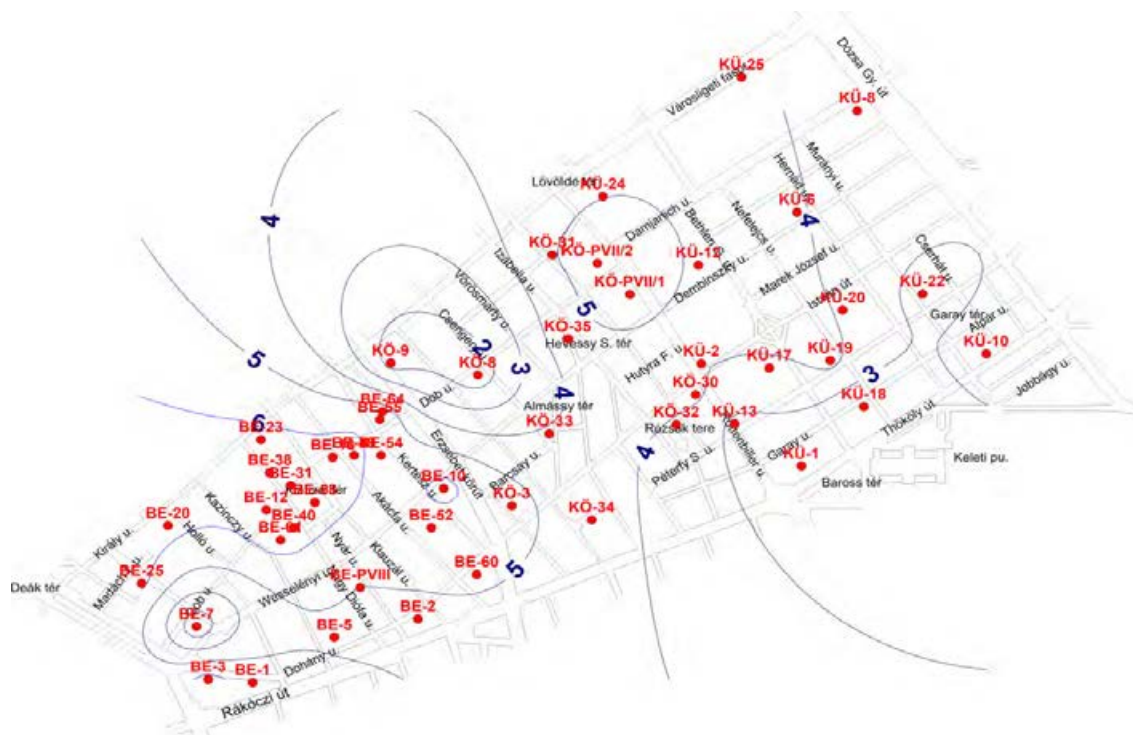
A 2002-ben megkezdett monitoring eredetileg 52 db kútból állt, amely a későbbiekben további 7 kúttal egészült ki. Feltehetően ezen kutak egy részét - a funkciójukat nem ismerve - az építkezések, beépítések során lefedéssel megszüntették, illetve különböző anyagokkal tömedékelték el. A VII. kerületben jelenleg 48 db kút tartozik a monitoring rendszerhez. Ebből a legutóbbi, 2018. júniusi mérés alkalmával az egyes kutak beépítése, eltömedékelése miatt 32 db monitoring kút vízszintadatait tudták rögzíteni, és a féléves jelentés anyagában felhasználni.

Többéves viszonylatban a talajvízszint mérési eredmények a kutak többségénél megfelelnek az előző évi mérések átlagának. A talajvízszint tavaszi és őszi mérési eredményei közt rendszerint eltérés mutatkozik. A 2016. és a 2017. évben végzett mérések tekintetében szembeűnő, hogy a kerület északi részén helyenként közel 1 méterrel mélyebben volt a talajvízszint, mint az egy évvel korábbi mérések alkalmával. Ennek oka főként a 2017. év szárazsága lehetett a 2016. évhez képest, amely az átlagosnál csapadékosabb volt. A 2017. decemberben és a 2018. júniusban végzett méréseket összehasonlítva a talajvízszint magassága szinte mindenhol nőtt, vagy stagnált. Ennek egyik fő oka lehet, hogy a 2017. év száraz volt, míg a 2018. év elején a megszokottnál nagyobb csapadékmennyiség hullott le. A talajvíz nyomásfelszínének változása nagyjából hasonló a különböző időszakokban, a talajvízfelszín esésiránya Ny-DNy-i irányba mutat.

A legfrissebb, 2018. júniusban végzett mérési eredmények alapján látható, hogy a talajvízszint a kerület különböző területein jelentős mélységbeli különbségekkel jelenik meg a felszín alatt (2-6 m között), de jellemzően 4-5 m között mozog. A fő vízáramlás iránya nyugati, néhol kissé délnyugati, a Duna irányába mutat. Az Erzsébet körúttól nyugatra eső területeken a nyugalmi talajvízszint szinte mindenhol 98,5 mBf körül mozog. Ezen terület sokkal kisebb hidraulikus gradienssel jellemezhető, mint a kerület Erzsébet körút és a Dózsa György út közötti részei, ahol a vízszint 105 és 99 mBf között változik.

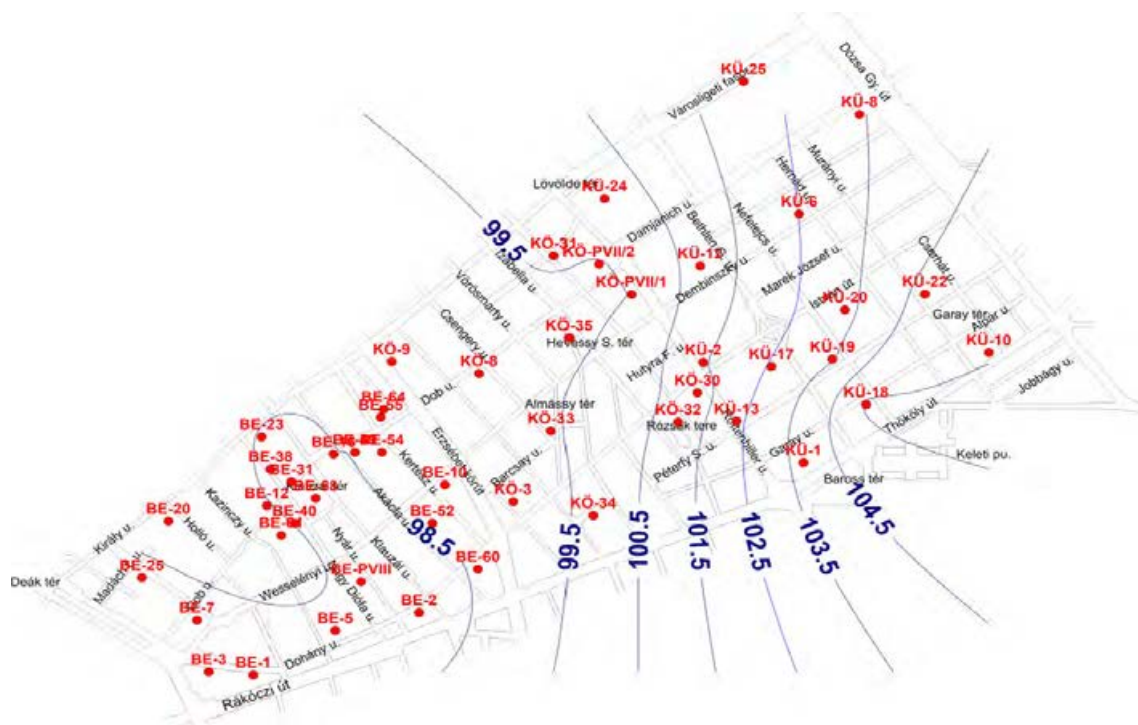
A 2018. júniusban végzett mérések eredményeit az alábbi térképek mutatják be.

A talajvízszint mélységtérképe a felszín alatt (m) szintvonalakkal ábrázolva

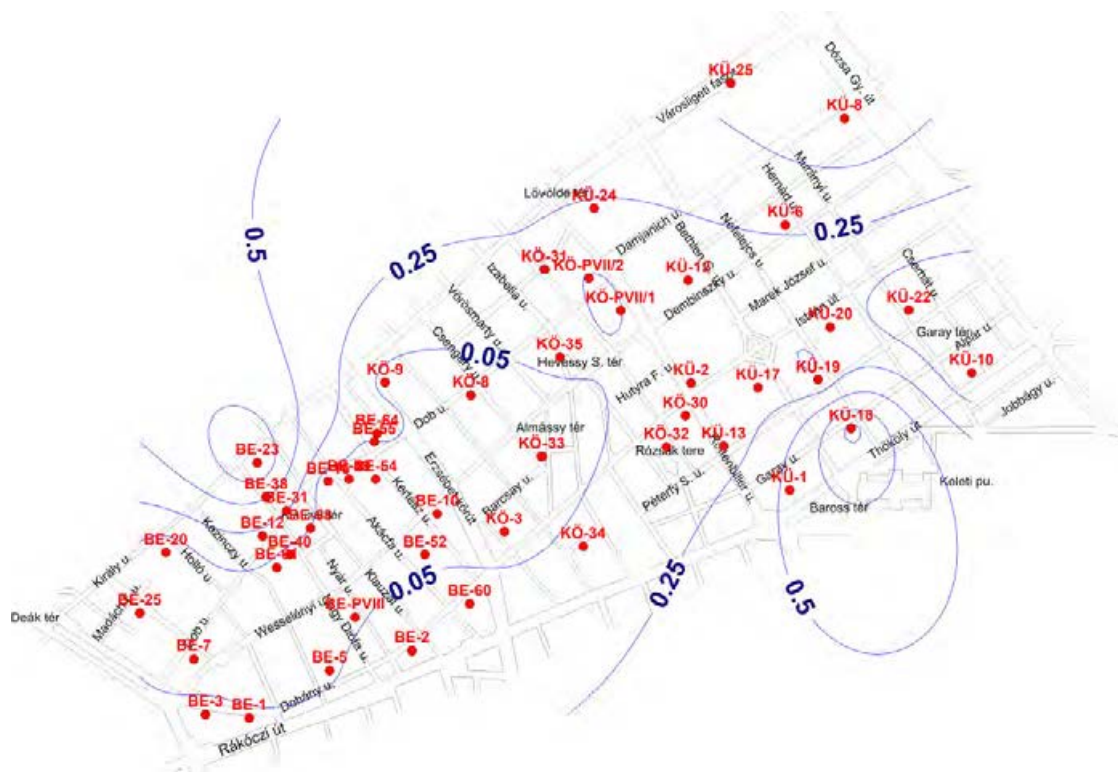
11. ábra: talajvízszint mélységtérképe a felszín alatt (m) 2018. június (forrás: BIOKÖR Kft.)

A talajvíztükör tengersizint feletti magassága (mBf) szintvonalakkal ábrázolva

12. ábra: A talajvíztükör tengersizint feletti magassága (mBf) 2018. június (forrás: BOKÖR Kft.)

Talajvízszintek különbsége (m) 2017. december és 2018. június között

13. ábra: A talajvízszintek különbsége (m) 2017. december és 2018. június között (forrás: BLOKÖR Kft.)

Talajvíz minőség

A talajvíz mintavétele az Erzsébetváros területén lévő talajvízfigyelő kutakból történt. A 48 db monitoring kútból 14 db kútnál a mintavételét nem tudták elvégezni, így a vizsgálati eredmények összesen 34 db kút esetében állnak rendelkezésre.

A talajvíz analitikai vizsgálat a következőkben részletezett paraméterekre, komponensekre terjedt ki. Az általános vízkémiai paraméterek tekintetében pH, vezetőképesség, összes oldott anyag, összes lebegő anyag, összes keménység, KOIp, szulfát, ortofoszfát, klorid, nitrát, nitrit, ammónium eredmények állnak rendelkezésre, a fémek és félfémek tekintetében Ag, Al, As, Ba, Cd, Co, Cr, Cr(VI), Cu, Hg, Mo, Ni, Pb, Se, Sn, Zn koncentrációt mértek, továbbá a Klauzál téri kút esetében további két elem, Sb, B koncentrációt is vizsgálták. A vizsgálati eredmények *a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről* szóló 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet által meghatározott szennyezettségi határértékek figyelme bételével az alábbiak szerint értékelhetők.

pH eredmények értékelése

A talajvíz pH értéke a szennyezettségi határérték alatt maradt, amely optimálisnak tekinthető a mállási folyamatok, sav-bázis reakciók és az oldhatósági viszonyok tekintetében. A talajvíz enyhén lúgos kémhatású, amely városi talajvizekre általánosságban jellemző. A talajvíz lúgossága a nehézfémek mobilizálódása tekintetében kedvező állapotnak tekinthető.

Fajlagos elektromos vezetőképesség értékelése

A vezetőképesség eredmények összesen 4 db kút esetében mutattak határértéket meghaladó szennyezettséget. A fajlagos elektromos vezetőképesség vizsgálati eredményeiből az oldott sótartalomra, azaz a talajvíz iontartalmára tudunk következtetni. Azon kutak esetében, ahol a vezetőképesség a szennyezettségi határértéket meghaladta, ott a vízben oldható sók magas koncentrációban vannak jelen. A szennyezettség a kutak környezetében lévő antropogén talajokban lévő építési törmelékek mállásából is adódhat.

Fém, félfém paraméterek értékelése

A mért komponensek közül kizárólag a réz, a nikkel, a szelén, a cink és a bór koncentrációja haladta meg a szennyezettségi határértékeket. A réz összesen 5 db kút esetében mutatott határérték túllépést, amelyek mindegyike Belső-Erzsébetváros területén található. A réz a városi talajvizek gyakori szennyeződése, amely számos különböző forrásból is származhat. A nikkel koncentrációja 4 db minta tekintetében haladta meg a határértéket. A szennyezettség térbeli eloszlása tekintetében két gócpont figyelhető meg. A nikkel tipikus városi szennyezőanyag, és emellett vizes közegben az egyik legmobilisabb fém. A szelén koncentrációja 1 db kút esetében lépte túl a szennyezettségi határértéket, ezért itt egy lokális szennyeződés azonosítható, amely minden bizonnyal antropogén forrásból ered. A cink koncentráció tekintetében összesen 19 db kútnál állapítottak meg határérték túllépést. A cink könnyen mobilizálódó, városi környezetben gyakori szennyező. Valószínűleg kiterjedt olyan szennyezés áll a háttérben, amely nem csak a talaj szennyezettségéből, hanem akár légköri kibocsátásból vagy csapadékból is adódhat. Kizárólag a Klauzál téri kút esetében vizsgált további két elem tekintetében, az antimon határérték alatti, míg a bór a határértéket meghaladó értéket mutatott.

Szervetlen vegyületek értékelése

Klorid szennyezettséget a kerület különböző pontjain összesen 6 db kút esetében mutattak ki. A magas klorid koncentrációk szennyvíz szennyezésre utalhatnak, de származhatnak akár az utak téli sózásából is. A szulfát szennyezettség főként a Klauzál tér környezetében lévő 3 db kút esetében tapasztalható. A foszfát szennyezettség elszórt térbeli elhelyezkedéssel, összesen 5 db kút esetében tapasztalható. Az ammónium koncentráció 7 db kút esetében mutatott szennyezettséget. A nitrát szennyezettség 12 db kút esetében állapítható meg. A nagyarányú nitrát szennyezettségből arra következtethetünk, hogy a terület szerves hulladékkal már korábban elszennyeződött, mivel a nitrát a nitrogén tartalmú szerves anyagok végső terméke. Az analitikai mérési eredményekben, a nitrogénformák tekintetében nyomon követhetőek az ammónium ion, nitrit ion és nitrát ion átalakulási folyamatok, ugyanis a különböző kutakban jellemzően csak egy paraméter mutatott határérték túllépést, a többi paraméter koncentrációja általában alacsony maradt.

3.3. Talaj

A talaj állapota

Az önkormányzat 2018. évben elkészítette a VII. kerület talajtani állapotfelmérését, amelynek célja a kerületi zöldfelületek talajainak általános vizsgálata, tápanyag-ellátottság vizsgálata, és az esetleges fémekkel történő szennyeződések vizsgálata volt.

Morfológiai viszonyok

Erzsébetváros morfológiailag a Pesti hordalékkúp síkság kistáj nyugati részéhez tartozik. A kistáj 100-150 m tszf-i magasságú, kelet felé lépcsőzetesen emelkedik. A vizsgált terület tágabb térségében megtalálható a Duna és a Nagy-körút között az ártéri sík – alacsony terasz, majd innen keletre pedig az ártér feletti első, alacsony terasz. Az ártéri síkon belül alacsony és magas ártéri szintek, ezeken belül kevésbé feltöltött meanderek és holtágak szövődnek össze egymással. A terület jelenlegi sík, alig érzékelhetően változó felszínét elsősorban az emberi tevékenység alakította ki, beépítéssel, tereprendezéssel, feltöltéssel. A feltöltés átlagos vastagsága 2-3 m, de azokon a területeken, ahol vastagabb ártéri üledék, szerves iszap rakódott le, talajtömörítést követően jellemzően 4-5 m vastagságú feltöltést hoztak létre.

Földtani viszonyok

Erzsébetvárosban a felszint pleisztocén korú folyóvízi üledékek határozzák meg, melyek között holocén korú homok és folyami kavics összletek jelennek meg. A sekélyföldtani adottságokon túl Erzsébetvárosban a földtani közeg legfelső rétegét alapvetően az urbanizációból adódó antropogén hatások határozzák meg, amely következtében a felső 1,5-2 m-es földtani réteg erősen terhelt. A különböző idők építési és bontási törmelékeinek, illetve átmozgatott humuszos talajrétegek, eredeti homokos, kavicsos alapkőzetek egyvelegének változatos formáit találjuk meg.

Vízföldtani viszonyok

A Duna vízállás változása hatással van a környezetében lévő teraszréteg vízállására is. A parttól kb. 1 km távolságra a talajvizet a Duna vízállása módosítja. Ezen túl a talajvíz más hatások alatt áll (csapadék, párolgás, oldalirányú elszivárgás, emberi tényezők), a Duna vízállásával való kapcsolata igen kismértékű. A talajvíz kémiai jellegében kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos típusú, keménysége meghaladja a 25 keménységi fokot (nk°), a szulfáttartalom pedig 300 mg/l fölé emelkedik.

A területen található genetikus talajtípus leírása

A talajok típusát a 2018. évi mintavételek során feltárást 100 cm mély talajszelvények alapján állapították meg. A vett talajminták elemzése akkreditált laboratóriumban, az érvényben lévő szabványok alapján zajlott. A területen feltárt talajszelvényeket a genetikus talajosztályozási rendszer alapján írták le. A jelentős antropogén hatások miatt talajgenetikai elvek mentén típusos talajtípusokat nem sikerült, csak lokálisan feltárni. A talajszintek hiánya miatt jellemzően diverz antropogén talajrétegek jelentek meg, amelyekben a talajképző folyamatok jelentős mértékben eltakartak. A vizsgált terület talajgenetikai szempontból igen heterogén, talajszintek helyett kizárólag talajrétegek különíthetők el. Ezen antropogén talajokon a talajképző folyamatok közül az időről-időre a területre kerülő feltöltések, bolygatások a legmeghatározóbbak, így a talajszintek, azaz a talajképző tényezők és folyamatok hatására kialakult talaj színtezettség helyett, jellemzően emberi hatás által kialakult talajrétegek jelentek meg. A vizsgálat során a természeteshez közeli, antropogén hatásokkal kevésbé érintett, kevésbé bolygatott parkterületeken (pl. a Rózsák terén) humuszos homok talajok, valamint a homok-kavics-építési törmelék vázanyagú és eltérő humusztartalommal rendelkező antropogén talajok jellemzőek.

A vizsgált talajok, termőhelyek igen szélsőséges talajfizikai jellemzőkkel értékelhetők, amely a talajok vízháztartását nagymértékben és kedvezőtlen irányban befolyásolja. A

kedvezőtlen talajszerkezet és tömörödött rétegek sok esetben limitáló tényezők lehetnek a dísznövények fejlődésének.

A talaj tápanyag szolgáltató képessége

A homoktalajokon a kedvezőtlen vízgazdálkodási tulajdonságok akadályozzák a tápanyagok érvényesülését. A tápanyagok kijuttatása során fokozottan kell ügyelni a fenntartható tápanyag utánpótlásra, mert a nagy adagú egyszeri kijuttatás jelentős kimosódáshoz, tápanyagvesztéshez, diffúz környezetterheléshez vezethet. Tartózkodni kell a csapadékos időjárásban történő tápanyag utánpótlásról, mert ekkor a tápanyag mobilizációja, kimosódásának kockázata magasabb.

Talajtani vizsgálatok

A 2018. évi talajvizsgálat során az alábbi 9 db közterületi helyszínen történt átlagminta-vétel, amellyel lehetőség nyílt a pontszerű szelvényfeltárás 30-50 m²-es környezetének termőhelyi jellemzésére is.

Minta sorszáma	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Helyszín	Klauzál tér park	Klauzál tér játszótér	Király-Kazinczy utcai játszótér	Kéthly Anna tér	Rózsák tere külső fasor	Rózsák tere park	Almássy tér	Bethlen Gábor tér	Reformáció Park (Bajza utca)

A vizsgálatok az alapvető talajtani paraméterek vizsgálata mellett az alábbi komponensekre terjedtek ki a környezetvédelmi kockázatok felmérése érdekében:

- pH, összes humusz, KA (Arany-féle kötöttség), vízben oldható összes só, szénsavas mész (CaCO_3), nitrit+nitrát nitrogén (NO_2+NO_3), foszfor-pentoxid (P_2O_5), kálium-oxid (K_2O)
- mezo elemek értékelése: Na, Mg, szulfát-kén (SO_4^{2-}), Mn, Zn, Cu
- fémek értékelése Cd, Ni, Pb, Hg, Cr, As, Zn, Cu

Tápanyagvizsgálati eredmények										
	Mértékegység	1	2	3	4	5	6	7	8	9
pH (H₂O)	-	7,9	8,11	8,05	8,09	7,45	7,81	7,98	7,65	7,85
pH (KCl)	-	7,36	7,38	7,5	7,44	6,99	7,24	7,39	7,16	7,32
KA	-	36	33	32	37	50	37	36	43	35
Összes só	%	<0.02	<0.02	<0.02	<0.02	0,11	<0.02	<0.02	0,03	<0.02
Szénsavas mész	%	6,39	3,85	4,45	10,44	7,5	8,18	5,89	10,74	5,48
Összes humusz	%	2,96	2,49	1,19	2,64	8,85	5,04	2,4	7,14	2,54
Nitrit+nitrát+N	mg/kg	5,3	6,6	1,3	4,5	74	9,7	4,2	12	12
Fosfor-pentoxid	mg/kg	400	310	420	430	2200	1700	1300	2000	930
Kálium-oxid	mg/kg	250	370	180	370	1200	440	330	540	340
Nátrium	mg/kg	43	28	27	62	180	48	30	73	70
Magnézium	mg/kg	200	150	99	270	330	340	220	320	180
Szulfát-kén	mg/kg	<10	<10	16	<10	120	89	11	76	97
Mangán (EDTA)	mg/kg	7,7	13	6,4	8,3	20	9,1	11	8,9	8,1
Cink (EDTA)	mg/kg	19	9,3	7,4	3,2	44	35	5,2	19	19
Réz (EDTA)	mg/kg	7,3	5,7	3,1	1,7	5,8	12	2,1	2,5	5,2

A talajtani vizsgálatok alapján megállapítható, hogy Erzsébetvárost az antropogén hatásoktól erősen terhelt, közepes termőhelyi adottságokkal rendelkező homoktalajok jellemzik. A talajok kémhatása enyhén lúgos, illetve semleges. A talaj mésztartalma megfelelő, a felsőbb rétegekben só felhalmozódás nem jellemző.

A talajok szerves anyag tartalma jónak, illetve nagyon jónak mondható. A magas humusztartalom a rendszeresen kijuttatott komposztnak köszönhető. A kálium- és fosfor-tartalom 300 mg/kg felett nagyon magas érték, ezért a magas tápoldat tartalomú öntözővíz alkalmazása diffúz szennyezést jelenthet. A nátrium-tartalom 30 mg/kg alatt megfelelő, azonban 30-60 mg/kg közötti mennyiségben a sóra érzékeny növényeknél gátolhatja a vízfelvételét, ezért sótűrő növényfajták alkalmazása javasolt. A 60 mg/kg feletti nátrium-tartalom városi környezetben a kommunális szennyvíz elszivárgásból (exfiltráció) adódó másodlagos szikesedés, illetve a sótartalmú csúszásgátló anyagok kijuttatásával is magyarázható. A magas, 10 mg/kg feletti szulfát-kén tartalom valószínűleg a kommunális szennyvíz csatornából szivárgó, majd onnan a talajvízzel a magasabb talajrétegbe jutó szerves anyagok kén tartamú vegyületei miatt magas. (A talajok tápanyag-ellátottságának megítélése a MÉM-NAK, 1980, IV. termőhelyi kategóriába sorolt talajok alapul vételével történt).

Az 5-ös számú, Rózsák terei járdában lévő fahely területén lévő mintavételi ponton a vizsgált talajparaméterek kimagasló értékűek a helyszín jellegéből adódóan. A talajréteg urbán környezet szerves feltöltéséből származhat, a természetes talajképző folyamatok hiányoznak. A terület a közút menti elhelyezkedése miatt a szennyezéseknek állandóan kitett, a talaj felső

rétegében enyhe só felhalmozódás tapasztalható, ez kedvezőtlen tulajdonságokkal bír a növényzet számára. A magas szulfát-kén tartalom pedig a hulladéktárolókból szivárgó szerves anyagok bomlása során keletkező kén vegyületek miatt lehet magas.

A vizsgált talajok szinte valamennyi esetben az erős antropogén hatások miatt tápanyagban dúsak, már-már diffúz szennyezőként is tekinthetnénk rájuk, amennyiben nem urbán környezetben, jelentős szennyvíz elszivárgással érintett környezetben helyezkednének el. A magas tápanyagtartalom miatt tápoldatozás nem indokolt.

A minták fémek általi szennyezettségét az alábbi táblázat foglalja össze. A mérvadó érték a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről szóló 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet 1. melléklete szerinti (B) szennyezettségi határértékek földtani közegre.

Talajminták fémtartalma										
	Mintavételi pontok [mg/kg]									"B" szennyezettségi határérték [mg/kg]
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Króm összes	21	11	10	15	9,5	9	9,8	14	9,9	75
Nikkel	16	14	13	16	12	11	13	18	14	40
Réz	36	21	19	15	37	48	14	26	29	75
Cink	100	54	67	42	140	130	46	91	88	200
Arzén	5,1	3,6	3,9	1,8	3,4	5,8	1,9	2,2	5,0	15
Kadmium	0,23	0,12	0,18	<0,1	0,19	0,28	<0,1	0,12	0,13	1
Higany	< 0,5	< 0,5	< 0,5	< 0,5	< 0,5	1,1	< 0,5	< 0,5	< 0,5	0,5
Ólom	36	18	27	9	60	75	12	14	31	100

A szennyezettségi határértéket egy kivétellel egyik minta sem haladta meg, általában jóval határérték alatti értékek fordultak elő. Kizárólag a 6-os, Rózsák terei mintavételi pont mintájában volt túllépés a higany esetében. A túllépés számottevő, a határérték kb. kétszerese a mért érték. Ezen a ponton egyébként a réz, cink, ólom, kadmium és arzén értékek is magasabbak voltak a többi pont átlagához képest, bár ezek a komponensek mind határérték alattiak. A fémszennyeződési eredmények alapján a vizsgált területek szennyeződésmentesnek tekinthetők, kivéve a 6-os vizsgálati pontot. Az egyetlen, szennyeződést mutató vizsgálati ponton kimutatott határérték-túllépés pontos értékeléséhez további információk szükségesek a terület használatáról, illetve a terület további analitikai vizsgálata is indokolt lehet.

Az Erzsébetváros területén végzett talajtani vizsgálatokból kitűnik, hogy az antropogén hatásoktól erősen terhelt, közepes termőhelyi adottságokkal rendelkező homoktalajokra só felhalmozódás nem jellemző. A tápanyag-ellátottság megfelelő, sok esetben már extrém magas. A talajképződési folyamatok hatása esetleges, és olykor szélsőséges, ezért inkább Erzsébetvárosban termőrétegről beszélhetünk, nem pedig talajról. Ez a termőréteg egy érzékeny, sérülékeny rendszer a néhol extrém paraméterei miatt, a talajbiológiai, talajkémiai pufferképessége alacsony. Ezért különös figyelmet kell fordítani a talajok jó állapotban tartására, így a túlzott tápanyag és víz kijuttatás és a talajt érő stressz hatások kockázatának minimalizálására. A városi környezet taljai emiatt érzékenyek a kiszáradásra, savasodásra, másodlagos szikesedésre, szennyezőanyagok felhalmozódására, tömörödéssre, melyek hatására a talaj termőhelyi funkciói sérülnek, ami miatt az nem tudja biztosítani a növények számára a kellő mértékű tápanyag- és vízfelvételt. Az érintett talajok környezetében jelentős diffúz szennyezések fordulnak elő, ami veszélyezteti a talajvíz minőségét. A város alatti csatornahálózat szivárgása miatt az exfiltrációból származó tápanyag és só terhelések, illetve a szennyezőanyagok levegőből történő nedves és száraz kiülepedések kockázatot jelentenek. A talajok ugyan a vizsgálati eredmények alapján környezetvédelmi szempontból terheltnek minősülnek, de önmagukban, zöldfelületként hasznosítva sem humán, sem pedig környezeti kockázatot nem jelentenek.

3.4. Élővilág és természetvédelem

Erzsébetváros tájtypusát tekintve teljes egészében települési (urbánus) táj, ennél fogva az emberi beavatkozás és az épített elemek túlsúlyban.

A városrész beépülése a 18. században indult meg, amikor Pest város falai között már nem állt rendelkezésre elegendő hely. Eleinte tanyák, szőlőskertek jelentek meg a területen, de fokozatosan beépült a terület. A 19. század első felében a házak száma csaknem megduplázódott, egyrészt újabb területek felhasználása, másrészt a meglévők sűrűbb beépítése miatt.

A 14/1993. (IV. 30.) Főv. Kgy. rendelet a VII. kerületben az alábbi zöldfelületeket jelölte meg mint kiemelt közcélú zöldterületet:

Zöldterületek: Rózsák tere

Fasorok: Erzsébet krt., Rákóczi út, Rottenbiller u., Városligeti fasor (Gorkij fasor), Dózsa György út, Thököly út.

A Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Képviselő-testületének 34/2001.(IX. 21.) számú önkormányzati rendelete (a Budapest VII. kerület Rákóczi út – Erzsébet körút – Dohány utca – Osvát utca által határolt területre vonatkozó kerületi szabályozási terv és helyi építési szabályzat jóváhagyásáról) 22.§ 10. pontja határozza meg, hogy az Erzsébet körúti védett fasort a közterület tulajdonosának folyamatosan karban kell tartani, rekonstrukcióját 5 évenként felül kell vizsgálni, és ha szükséges, fa egyedekkel kell pótolni.

3.5. Emberi környezet-egészségügy

A 2011. évi népszámlálási adatok alapján a kerület népessége öregszik. 2011-ben a kerület lakossága 56093 fő volt. A 2001. évi népszámlálás óta a halálozások száma 4732 fővel haladta meg az élve születések számát, míg a bevándorlások és elvándorlások különbözete 3312 fő volt 2001-hez képest.

A kerület népességi adatai a következő táblázatban láthatók:

Budapest VII. kerület	Fő
Lakónépesség száma (fő)	56093
Lakónépességből a 0-7 évesek száma (fő)	2686
Lakónépességből a 7-14 évesek száma (fő)	2282
Lakónépességből a 14 évesek száma (fő)	312
Lakónépességből a 15-18 évesek száma (fő)	1796
Lakónépességből a 19 éves népesség száma (fő)	804
Lakónépességből a 20-29 éves népesség száma (fő)	11361
Lakónépességből a 30-39 éves népesség száma (fő)	10652
Lakónépességből a 40-59 éves népesség száma (fő)	13600
Lakónépességből a 60 és több éves népesség száma (fő)	13163
Állandó népesség száma (fő)	50302
Természetes szaporulat, illetve fogyás az előző népszámlálás óta (fő)	-4732
Élveszületések száma az előző népszámlálás óta (fő)	5433
Halálozás száma az előző népszámlálás óta (fő)	10165
Vándorlás különbözete az előző népszámlálás óta (fő)	-3312
A foglalkoztatott férfiak száma, 14 éves kortól (fő)	13335

A foglalkoztatott nők száma, 14 éves kortól (fő)	13494
A munkanélküli férfiak száma (fő)	1960
A munkanélküli nők száma (fő)	1869
Az inaktív kereső férfiak száma (fő)	4535
Az inaktív kereső nők száma (fő)	9552
Az inaktív kereső férfiakból a nyugdíjasok és járadékosok száma (fő)	4334
Az inaktív kereső nőkből a nyugdíjasok és járadékosok száma (fő)	8417
Az eltartott férfiak száma (fő)	5411
Az eltartott nők száma (fő)	5937
Az eltartott férfiakból a nappali tagozatos tanulók száma (fő)	3470
Az eltartott nőkből a nappali tagozatos tanulók száma (fő)	3859
A helyben lakó és helyben dolgozó foglalkoztatottak száma (fő)	23961
A más településre dolgozni járó foglalkoztatottak száma (fő)	2463
A naponta bejáró foglalkoztatottak száma (fő)	8008
A helyben foglalkoztatottak száma (fő)	33179

Forrás: www.ksh.hu

Erzsébetváros lakónépessége már az 1980-as években erőteljesen elkezdett csökkenni, a legjelentősebb mértékű népességvesztést az 1990-es évek során szenvedte el, de a 2000-es évek első évtizedében sem sikerült megállítani a népességfogyást. A jelzett évtizedekben a lakosságának 10, 22, majd 12 %-át veszítette el a kerület a Népszámlálások adatai szerint. Ennek eredményeként a lakosság száma harminc év alatt 92 350 főről 56 093 főre csökkent 2011-re, ami összességében 39%-os csökkenést jelent. Fővárosi viszonylatban elmondható, hogy a kerület lakosságvesztése Budapest egészénél lényegesen nagyobb mértékű volt, hiszen főváros lakossága a vizsgált időszakban „csupán” 16%-kal csökkent.

A helyi tapasztalatok szerint azonban az adatok nem tükrözik teljes mértékben a kerület népességi folyamatait, az itt élő lakónépesség száma valójában számottevően magasabb, a jelentős, de a hivatalos népesség-nyilvántartásban nem megjelenő, magántulajdonú lakásokban élő bérlői háztartások miatt. Erre utalhat a nem lakott és a magánbérleti lakások magas aránya is.

Azonban a bejelentett lakcímmel nem rendelkezők számáról nincsenek megalapozott becslések. Az mindenesetre sejthető, hogy a kerület népességében állandóan jelen van, egy viszonylag rövidebb időre, ideiglenesen itt lakó, főként fiatalabb népesség (külföldiek, diákok stb.), mely népességben magas a fluktuáció.

2012-től a VII. kerület lakosságának szociális, gyermekjóléti és egészségügyi alapellátását és a vállalt egészségügyi szakellátását a Bischitz Johanna Integrált Humán Szolgáltató Központ biztosítja.

Az alapellátás része:

- Védőnői szolgálat
- Ifjúság- egészségügyi ellátás
- Gyermek és felnőtt háziorvosi szolgálat
- Gyermek és felnőtt fogászati ellátás
- Foglalkozás egészségügyi szolgálat

A házi orvosok és házi gyermekorvosok száma a 2008 utáni években csökkent. A házi orvosok száma 41 főről, 35 főre csökkent az időszak alatt. Az orvosok által ellátott esetek azonban jelentősen nem változtak egészen 2013-ig, mikor az orvosszám további csökkenése az egy orvosra jutó esetszámot is jelentősebben megemelte, az előző évi 5720-ról 6035 eset/orvos szintre. A házi gyermekorvosok száma 2013-ban 2 fővel növekedett. Fontos megjegyezni, hogy mindkét házi orvos típusnál az egy orvosra jutó esetszámok jelentősen alacsonyabbak, mint a budapesti átlag, mely 2013-ban 8091 (házi orvosoknál), illetve 5249 (házi gyermekorvosoknál) eset/orvos volt évente.

A szakellátás része:

- Szájsebészet
- Fogászati röntgen

A 2012-es évben megkezdődött a kerületi egészségügyi intézményeinek ütemezés szerinti felújítása. A Rottenbiller utca 27. alatti Védőnői Szolgálat, a Klauzál tér 23. alatti és a Dózsa György út 60. szám alatti, valamint a Hevesi Sándor tér 1. szám alatti orvosi rendelő már átadásra került. 2013. év végéig felújításra került a Madách Imre utcai védőnői szolgálat, a Dembinszky utcai 7., illetőleg a Péterfy Sándor utca 47. szám alatt található háziorvosi rendelő is. A Wesselényi utca 11. szám alatti rendelő felújítása 2014-ben történt meg, illetve ebben az évben a Varázsfog fogászati rendelő is felújításra került. 2015-ben az István utca 35. szám alatt felnőtt orvosi rendelő, a Rottenbiller utca 12. szám alatt gyermekorvosi rendelő került kialakításra.

2018. második felére készül el a Dob utca 86. szám alatti orvosi ügyelet teljes körű felújítása (építészeti, gépészeti és épületelektromos). A munkálatok idejére az Önkormányzat az Akácfa utca 59. szám alatt alakított ki ideiglenes rendelőt az ellátás zavartalan működése

érdekében. Az orvosi ügyelet átadását követően közvetlenül kezdődik a Vörösmarty utca 14. szám alatti gyermekorvosi rendelő szintén teljes felújítása.

Hét telephelyen 33 felnőtt háziorvos működik, míg házi gyermekorvosi szolgálat 3 rendelőjében 11 gyerekorvos rendel. Védőnői tanácsadás két helyen működik.

Az alábbi egészségügyi programokat szervezi a kerület:

- Egészséges Száj Világnapja
- „Prevenció A-tól Z-ig” - ingyenes szűrővizsgálatok, személyre szabott tanácsadások
- Szűrővizsgálatok
- Betegségmegelőző programok a primer prevenció eszközeivel a háziorvosok által
- Egészséges életre nevelés, egészséges életmóddal kapcsolatos tudatformálás
- Egészségfejlesztési programok
- Járványügyi biztonság növelése
- Életvezetési segítségnyújtás

A Péterfy Sándor utcai kórházban működő háziorvosi és házi gyermekorvosi rendelők 2016. március 1-jével már áthelyezésre kerültek a felújított Bp. VII., Rottenbiller u. 12. és az Bp. VII., István u. 35. szám alatti helyiségekbe.

A kerület jelenleg egy olyan fejlesztést készít elő, ami az informatika szintjén segítené az orvosokat, ezért az önkormányzat pályázatot is írt ki eszközök beszerzésére, prevencióra és betegegyüttműködésre.

A házi segítségnyújtást 2012-ben összesen 220 fő vette igénybe. Az igénybe vevők több mint 70%-a a 80 éven felüli korosztályból került ki, a 90 év felettiek aránya pedig meghaladta a 25%-ot. A magas kort megélt gondozottak többsége az elmúlt évben is nő volt, míg a férfiak aránya alig érte el a 20%-ot. A kerület időseinek gondozását két telephelyről - az Akácfa utcai, illetve a Peterdy utcai intézményből – biztosították. 2013-ban a lakosság szükségleteire reagálva bevezették a hétvégi és ünnepnapos ellátást is, melyre azóta is nagy igény mutatkozik.

A kerületben öt telephelyen működnek idősek klubjai (Akácfa u 61. (90 fő), Dohány u 22-24. (60 fő), Dózsa y. út 46. (90 fő – idősek, 25 fő – pszichiátriai betegek), Király u 97. (90 fő), Peterdy u 16. (90 fő).

3.6. Környezet művi elemeinek és infrastrukturális rendszerének állapot jellemzői

3.6.1. Épített környezeti elemek

Erzsébetváros épületállománya szinte teljes egészében az első világháború előtt épült körülépített udvaros bérházakból áll. Ez a várostörténeti adottság jórészt meghatározza ennek a lakókörnyezetnek a problémáit: az épületek műszaki leromlottságát, funkcionális és energetikai avultságát, a zöldfelületek hiányát, a szűk utcák forgalmi terhelését és a parkolási hiányokat, amelyeknek enyhítése középtávon a kerület feladata. Erzsébetváros, mint a főváros egyik legsűrűbben lakott kerülete a rendszerváltás utáni években jelentős lakosságvesztést él át. A lakosságvesztés mára lassulni látszik, azonban a tendencia megállításához vagy tartós megfordításához a kerület lakókörnyezeti minőségének jelentős emelése szükséges. A lakókörnyezeti minőség egyik legfontosabb tényezője a történeti épületállomány megújítása. Az épületek történetében az államosítás óta több felújítási ciklus is kimaradt, és a helyzeten csak részben segített a lakások újbóli privatizálása.

A határoló szerkezetek, nyílászárók hanggátlása, hőszigetelő képessége, az előregedett gépészeti rendszerek hatékonysága elmarad a mai követelményektől. Mivel a lakások tulajdonosai sokszor nem képesek a felújításokat finanszírozni, ezért a kerületi önkormányzat évek óta támogatási rendszert működtet. A pénzügyi támogatással párhuzamosan szükséges olyan szakmai támogató programot kidolgozni, amely az eklektikus épületek történeti szerkezeteinek megfelelő műszaki megoldásokat dolgozza ki. Erzsébetváros középtávú célja, hogy a támogatási program és a szakmai programok segítségével minél több lakóépület újuljon meg. A felújításokban előnyt élveznek a sürgős felújítások (kémények, gázvezetékek, statikai problémák), az energetikai korszerűsítések, a védett épületek illetve az akcióterületek épületeinek homlokzat-felújításai. A felújításokkal párhuzamosan Erzsébetváros célja, hogy a kerület lakásportfólióját átalakítsa. A beavatkozás egyik eszköze az önkormányzati tulajdonban lévő lakások komfortosítása, felújítása, speciális igényű csoportok számára való átalakítása, a substandard lakások megszüntetése. Az új típusú lakásformák elterjedésének segítésére középtávon feladat a kerületi lakóépületek kihasználatlan tetőtereinek felmérése, a tetőtér-beépítések szabályozási-, technikai-, finanszírozási feltételeinek kidolgozása. Az erzsébetvárosi lakókörnyezet minőségét alapvetően határozza meg a kerületi utcák autós forgalma, az ebből adódó légszennyezés és zajterhelés. Mindezek miatt a kerület az elkövetkező években arra törekszik, hogy a lakóutcák átmenő forgalmát a minimálisra szorítsa. Támogatja

a kerülethatárt érintő fővárosi közösségi közlekedési fejlesztéseket, a bicikliút-hálózat további fejlesztését, valamint középtávon megvizsgálja a forgalomszervezési, infrastrukturális és finanszírozási feltételeket, hogy a kerület lakóutcáinak minél nagyobb része vegyes forgalmú kialakítást kapjon.

Az önkormányzat az elkövetkező években támogatni kívánja a lakóterületek peremén a térszín alatt vagy parkolóházakban létesítendő parkolóhelyeket. Az új lakó-, iroda-, turisztikai fejlesztéseknél előnyben részesíti azokat a formákat, amelyek nem járnak a terület további gépkocsis terhelésével (pl. car-sharing, autó-mentes lakásformák).

A kerület lakókörnyezeti minőségét meghatározza a lakó-, munkahelyi-, kereskedelmi-, szolgáltató- és vendéglátó funkciók békés egymás mellett élése. Ehhez szükség van megfelelő műszaki megoldásokra, mindenki számára elfogadható szabályozásra és a partnerekkel való egyeztetésekre.

Műemlékek – örökségvédelem

Az UNESCO Világörökség Bizottsága felvette a világörökségek listájára az Andrássy út és történelmi környezetét. A kerület Dohány utca, valamint Klauzál utca határáig része a Világörökségi helyszín védőövezetének.

Erzsébetvárosban az országos védettségű műemlékek építmények száma 127 db, Budapest fővárosi helyi védettségű építészeti örökség részét képező építmények száma 150 db, az épületegyüttesek száma 2 db.

Kerületi értékvédelem alatt álló területek:

- Városszerkezet, telekstruktúra: Erzsébetváros teljes területe
 - utcakép: Barát utca, Szövetség utca
- Város- és tájkarakter elem: Állatorvostudományi Egyetem kertje

Kerületi építészeti érték:

(25/2017. (X.09.) ÖR: 1. melléklet)

- Nagy Diófa utca 8. sz.: A homlokzat várostörténeti emlék, különös tekintettel az utcai párkánymagasságra
- Damjanich utca 17. (Bethlen Gábor utca 47.) sz.: Kiemelt Városszerkezeti elhelyezkedés, kompakt, harmonikus tömeg
- Damjanich utca 17. sz. I. emelet 1. szám alatti lakás: kiemelten védendő besorolású.

3.6.2. Infrastruktúra környezeti vonatkozásai

Infrastruktúra környezeti vonatkozásai

Erzsébetváros Budapest egyik legsűrűbben lakott területe. A kerület úthálózatának kialakulása Pest történelmi fejlődésének XIX. századi ugrásszerű megindulásának köszönhető még jóval a motorizációt megelőzően, amikor a várostervezésnél a maitól eltérő szempontok érvényesültek. A sűrű beépítettségnek köszönhetően elsősorban Belső-Erzsébetvárosban igen keskeny utcák jöttek létre, melyek szélessége nem éri el a 12 métert sem (pl. Kazinczy utca, Síp utca). Ezekben az utcákban a gépjárműforgalom megszervezése és a forgalomszabályozó előírásoknak való megfelelés sem egyszerű feladat. A jellemző közművek (víz, csatorna, gáz, elektromos hálózat) mellett a modernizáció következtében megjelentek egyéb szolgáltatók is, elsősorban telekommunikációs társaságok, melyek hálózata szintén a felszín alatt került kiépítésre sokszor túlszűfoltta téve az útburkolat alatt futó vezeték hálózatot. Erzsébetvárosban - a fővárosra jellemzően - az alapvető közműszolgáltatásokat (áram-, víz és csatorna, gáz, hulladékszállítás) fővárosi hatókörű cégek látják el. Közösségi közlekedés

- Erzsébetvárost a közúthálózat adottságai folytán jelentős közúti átmenő forgalom terheli, hálózati szempontból kedvezőek a közlekedési kapcsolatok
- Kerületi tulajdonban lévő közutak hossza 27,5 km, amely 100%-ban burkolt
- Belső-Erzsébetváros közútjain 3,5 t, azon kívül 7,5 t össztömeg korlátozás van érvényben
- A kiépült közúthálózat új elemekkel történő bővítése, meglévő elemei szélességének növelése nem reális elképzelés
- Helyi légszennyezés okozója: szálló por koncentráció emelkedés, üvegházhatást erősítő gázok kibocsátása
- Zaj- és rezgésártalom

Közúti közösségi közlekedés

- Autóbusz- és trolibuszhálózat elsősorban a közeli kerületekkel való kapcsolatokat szolgálja, autóbusz közlekedéssel érintett útvonalak hossza 4,9 km, trolibusz esetében pedig 11,9 km
- A nagy forgalmú Erzsébet körúti 4-6-os villamos vonal megállóiból 3 érinti a kerületet
- A 3 metróvonal és a Kisföldalatti (M1) érinti a kerület határát.

Kerékpáros közlekedés

- A kerületet határoló közterületeken lévő önálló kerékpáros infrastruktúra teljes hossza 2,8 km (Thököly út, Károly körút)
- A kerület egyes közútjain kerékpáros nyom felfestések találhatók
- A kerületben MOL Bubi közbringa-rendszernek 9 átadópontja üzemel, továbbá a kerület üzemeltet közterületi kerékpártolókat
- A szűk útkeresztmetszetek nem kedveznek a közúti kerékpáros közlekedésnek

Gyalogos közlekedés

- Jelentős gyalogosforgalom (idegenforgalom, tömegközlekedési átszálló forgalom)
- Önálló gyalogos utcák, sétálóutcák a következő helyszíneken találhatók: Almássy utca, Bethlen Gábor utca egy szakasza, Madách Imre tér és a Madách Imre út egy szakasza.

Parkolás

- A zárt sorúan beépített épületállományhoz minimális telken belüli parkolási lehetőség tartozik, a lakosság telken belüli parkolási igénye megoldatlan
- Városközponti elhelyezkedés miatt P+R rendszerű parkoló nem található
- A kerületi tulajdonban lévő korlátozott fizető várakozási övezetbe tartozó várakozóhelyek száma: 7187 férőhely
- Jelentősebb koncentrált parkolási lehetőségek: Nyár utcai parkolóház, A60 parkolóház, Akácfa mélygarázs, SKY-Park parkolóház, Green Point 7 mélygarázs, Holló parkolóház, Garay20 mélygarázs (2000 férőhely)
- Foghíjtelken biztosított parkolási lehetőségek: Kertész utca, Dohány utca, Almássy tér, Csengery utca Rumbach Sebestyén utca,
- Önálló parkolási létesítmények mellett egyes irodaépületek garázsa is igénybe vehető a közcélú forgalom számára
- Jelentős parkolási problémák, parkolóhely hiány

Közművesítés

Vízgazdálkodás és vízellátás, vízi közművek

A kerület vízellátását az északi vízbázis felől a Káposztásmegyeri Vízmű biztosítja. A vízellátás kiépítése ~140 évvel ezelőtt kezdődött meg, a kerületben jelenleg üzemelő vízellátó hálózat 54%-a 1990 után épült, korszerű csőanyagok felhasználásával. A vízellátás teljesen kiépített.

Szennyvízelvezetés

A kerület szennyvizét a Budapesti Központi Szennyvíztisztító Telep fogadja. A tisztított szennyvíz végső befogadója a Duna. Erzsébetvárosban egyesített rendszerű hálózat üzemel. Az egyik főgyűjtője a Wesselényi utcában található (PVC anyagú), ami az Erzsébet körúti (rakott téglából és beton anyagú) főgyűjtőre csatlakozik, az Erzsébet körúttól délre lévő területek nagy részének szennyvizét a Dohány utcai főgyűjtő vezeti el (beton anyagú). Számos csatorna, főleg a nagyobb gyűjtőcsatornák beton és téglából épültek.

Energiaellátás, energiagazdálkodás

Villamosenergia-ellátás és közvilágítás

A KSH adatai alapján 2017. évben a kerületi villamosenergia-fogyasztási helyek száma 42.324 db, a szolgáltatott éves villamosenergia-mennyiség 82.610 kWh, amelynek 40%-át háztartási fogyasztók vételezik. A kisfeszültségű elosztóhálózat hossza 131 km. Az egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamos energia mennyisége, a belvárosra jellemzően magas. A kerület villamosenergia-hálózata leterhelt. A kerület energiaellátását 3 alállomás biztosítja, a területi lefedettség gyakorlatilag 100%-os. A hálózat jellemzően földkábeles kialakítású.

Gázellátás

A KSH 2017. évi adatai alapján a gázfogyasztási helyek száma 33.857 db volt, melynek több, mint 90 %-a háztartási fogyasztót jelentett. A háztartási gázfogyasztókból a fűtési fogyasztók száma 29.897. Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége 2017. évben 50.296,5 m³ volt. A kerületben a FŐGÁZ gázcsőhálózatának hossza 63,5 km.

Megújuló energiaforrások alkalmazása

Erzsébetváros területén számottevő megújuló energiaforrás hasznosítás nem valósul meg. Az elmúlt években számos önkormányzati beruházás, felújítás energetikai korszerűsítéssel valósult meg.

2014-ben került felújításra az Alsóerdősi Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium kazánháza. 2015-ben a Bóbita Óvodában új nyílászárók kerültek beépítésre, valamint megtörtént az épületgépészeti rendszer energetikai korszerűsítése is. 2016-ban megtörtént a Wesselényi u. 17. szám alatt található ERŐMŰVHÁZ fűtőkorszerűsítése, továbbá a Rózsák tere 6-7. szám alatti Brunszvik Óvodában új kazán került beépítésre. 2015 évben a Peterdy u. 16. szám alatti Idősek Otthonában a homlokzati nyílászárók cseréjével, illetve a homlokzat utólagos hőszigetelésével energetikai korszerűsítés zajlott, 2017-ben a szekunder körű fűtési rendszer került felújításra, valamint a Széchenyi 2020 program keretében valósult meg a Dózsa György út 46. szám alatti Bischitz Johanna Integrált Humán Szolgáltató Központ Idősek Bentlakásos Otthona és Átmeneti Gondozóháza és az Alsó erdősor 14-16. szám alatti Alsóerdősi Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium épületének épületenergetikai korszerűsítése. A Dózsa György úti épületen külső homlokzati hőszigetelés és a lapostetővel fedett épületrészek felújítása, az Alsó erdősi iskolaépületen külső homlokzati hőszigetelés, lapostetők felújítása, valamint az utójára elkészült épületrész tetőszerkezetének hőszigetelése, fedésének felújítása és a tetőablakok cseréje valósult meg. Továbbá mind a két intézményen napelemes rendszer került kiépítésre. Jelenleg folyamatban van az Erzsébetvárosi Kéttannyelvű Általános Iskola, Szakiskola és Szakközépiskola Dob utcai Tagintézményének a fűtési rendszerének felújítása, mely várhatóan októberre készül el.

Elektronikus hírközlés

A hálózat jellemzően földalatti kivitellű, alépítményben, helyenként közvetlenül földbefektetett kábeles rendszerű. Minden ingatlan önálló csatlakozással rendelkezik. A hagyományos rézkábelrel kiépült hálózat mellett számos optikai kábeles fejlesztés és kiépítés is történt.

3.6.3. Zaj- és rezgésterhelés

Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros elhelyezkedése szempontjából belváros, a legkisebb területű, ugyanakkor legnagyobb népsűrűségű kerület. Két nagyobb részre osztható, az Erzsébet körút és a Károly körút közötti rész Belső-Erzsébetváros, a Körút és a Dózsa György út közötti rész Külső Erzsébetváros néven vált ismertté. A Ligetváros a Városliget vonzáskörzetébe tartozó terület, az István utca - Dózsa György út - Damjanich utca - Rottenbiller utca négyszög határolja.

Közlekedés szempontjából dominánsabb az átmenő forgalom a Rákóczi úton, Erzsébet körúton, Károly körúton. A belső, kisebb utcákat részben „egérútként” használják a közlekedésben résztvevők, kisebb részben belső kiszolgáló úthasználat valósul meg. Jelentős a közösségi közlekedés a felszíni villamos, autóbusz és trolibusz hálózaton, illetve az M2 metróvonalon. A főútvonalakon zajló közlekedés által okozott zajterhelés értékelése a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet alapján:

4. § (1) A közlekedési létesítményeket úgy kell megtervezni, hogy az általuk okozott zajterhelés nem haladhatja meg a 3. melléklet szerinti határértékeket.

(4) A 3. melléklet határértékeinek új közlekedési zajforrás létesítése esetén a meglévő védendő területen kell teljesülniük.

(5) Meglévő közlekedési útvonal vagy létesítmény (zajforrás) korszerűsítése, útkapacitás bővítése utáni állapotra

a) a 3. melléklet határértékei érvényesek, ha a változást közvetlenül megelőző állapotra vonatkozó számítások és mérések a határérték teljesülését igazolják;

b) legalább a változást megelőző zajterhelést kell követelménynek tekinteni, ha a változást megelőző állapotra vonatkozó számítások vagy mérések a határérték túllépését igazolják.

A lakóterület közlekedésből eredő zajterhelésének határértéke lakóutca mentén 55/45 dBA, gyűjtő- és forgalmi utak mentén 60/50 dBA nappal/éjjel értékek. Az intézményi terület közlekedésből eredő zajterhelésének határértéke lakóutca-, gyűjtő- és forgalmi utak mentén 65/55 dBA nappal/éjjel.

Az üzemi tevékenységből eredő környezeti zajterhelés lakóövezetre vonatkozó határértéke 50/40 dBA nappal/éjjel, a gazdasági övezetbe tartozó létesítménnyel határos védendő homlokzat előtt 2 m-re pedig 60/50 dBA nappal/éjjel.

A zajtól védendő területeken a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet hatályos. A jogszabályban bővült a kötelezési jogkör (akár mérés végzésére is kötelezhető minden cég, valamint intézkedési terv benyújtására is). Zajbírság szabható ki, ha valaki a zajterhelési határértékeket túllépi.

Ma már a legfontosabb probléma a közlekedési eredetű zajpanaszok növekedése, aminek vizsgálata a Kormányhivatal hatásköre, a zajvédelmi intézkedések kivitelezése (passzív zajvédelem, zajvédő fal építés stb.) pedig az útkezelő feladata. Mivel a főútvonalak mellől érkezik a panaszok zöme, ezért az intézkedésre kötelezett szinte mindig a Fővárosi Önkormányzat illetve a Budapest Közút Zrt.

A közlekedési zajterhelés nagyobb mértékű csökkentése a fő közlekedési útvonalakon nem várható, mivel a fenti úthálózat esetleges forgalomcsökkentéssel kapcsolatos változtatási igénye csak átfogó fővárosi egyeztetéssel valósulhat meg.

A belső úthálózat esetében – kerületi hatáskörben – sétáló utcák kialakítása, vagy az egyirányú utcák átrendezése hozhat kisebb-nagyobb mértékű közlekedési zajterhelés csökkenést. Például a Kazinczy utca egyirányú közlekedésének megfordítása jelentős közúti forgalom csökkenéssel járt.

További javaslatok:

- monitoring rendszer kialakítása a kerület fenntartásában lévő közutakon (pl. mérőeszközökkel), és ezáltal a zajterhelési adottságok rendszeres nyomon követése
- több polgárőr alkalmazása a rendfenntartás érdekében
- a zajhatással járó rendezvények, illetve épületek építkezése előtt (során) a lakosság részére történő folyamatos tájékoztatás az önkormányzati honlapján

Belső-Erzsébetváros 2002-ben az UNESCO védelme alá került. Ezt követően a városrész rehabilitációja fellendült, vendéglátók, romkocsmák nyíltak, a kerületrész hangulata, funkciója, turisztikai lehetősége megváltozott. Jelenleg több mint 350 db vendéglátó üzemel.

A vendéglátó helyek környezetében az okozott zajhatás egy részét a zeneszolgáltatás, másik nagyobb részét az oda látogató vendégek utcai magatartása okozza. A közösségi helyeken a dohányzást tiltó rendelet miatt jelentős az utcára kiszoruló dohányzó vendégek verbális zajkoczkodása.

Egyéb zajhatások elenyészőnek tekinthetők, például üzlethelyiségek gépészeti berendezéseinek (szellőzők, klímák) környezeti zajhatásai.

A klímaváltozás miatt a társasházakban gyakori a kisebb teljesítményű klímaberendezések felszerelése a belső udvarokon a homlokzatokra. A klímaberendezések kültéri gépei esetenként lakossági zajpanaszt okoznak.

Új jelenség a lakások szálláshelyként történő használata, melynek során a szálláshelyet igénybe vevők kerekas bőröndjei által okozott zaj a függőfolyosókon – gyakran a késő esti, éjszakai időszakban – jelentős lakossági zavarással jár.

Jelenleg a Budapest és vonzáskörzetének stratégiai zajtérképei 2017 dokumentum van érvényben. (<http://zajterkepek.hu/>) A budapesti stratégiai zajtérkép megújításának állami feladatként történő megvalósítása 2019. évben várható **Zajterhelés mérések a kerületben**

Az Önkormányzat kérésére kerületi zajterhelés vizsgálat történt 2018. július 4. – július 7., július 9 – július 13 között, melynek rövid összefoglalóját az alábbiakban ismertetjük.

A mérési pontok jele, helye, magassága és jellege:

Közlekedési zaj vizsgálata:

Jele	A mérési pont helye	Magassága	Jellege
K1	Wesselényi utca 50. – Erzsébet körút sarok	1,5 m	ZT
K2	Izabella utca 37. – Király utca sarok	1,5 m	ZT
K3	Bethlen utca 2. – Baross tér sarok	1,5 m	ZT
K4	Alsó Erdősor utca 5. – Péterfy utca sarok	1,5 m	ZT
K5	Damjanich utca 24. – Bajza utca sarok	1,5 m	ZT
K6	Thököly út 42. – Dózsa György út sarok	1,5 m	ZT

A zajforrások megnevezése, helye, működési rendje

A mérési pontok környezete fő közlekedési utak, jelentős átmenő forgalmat bonyolító utcák, valamint kisebb forgalmú kiszolgáló- és lakó utak. Több útvonalon jelentős, szervezett közösségi közlekedés bonyolódik. A közlekedés nagyobb forgalmi időszaka a reggeli és a délutáni csúcsforgalom idejére tehető.

A mérési eredmények minősítése

Nappal

Sor-szám	Mérési pont megnevezése	Zajszint	Határérték	„Minősítés”*
K1N	Wesselényi utca 50. – Erzsébet körút sarok	71	65	Nem felel meg
K2N	Izabella utca 37. – Király utca sarok	64	65	Megfelel
K3N	Bethlen utca 2. – Baross tér sarok	67	65	Nem felel meg
K4N	Alsó Erdősor utca 5. – Péterfy utca sarok	50	60	Megfelel
K5N	Damjanich utca 24. – Bajza utca sarok	69	65	Nem felel meg
K6N	Thököly út 42. – Dózsa György út sarok	73	65	Nem felel meg

Éjjel

Sor-szám	Mérési pont megnevezése	Zajszint	Határérték	„Minősítés”*
K1É	Wesselényi utca 50. – Erzsébet körút sarok	67	55	Nem felel meg
K2É	Izabella utca 37. – Király utca sarok	57	55	Nem felel meg
K3É	Bethlen utca 2. – Baross tér sarok	60	55	Nem felel meg
K4É	Alsó Erdősor utca 5. – Péterfy utca sarok	42	50	Megfelel
K5É	Damjanich utca 24. – Bajza utca sarok	62	55	Nem felel meg
K6É	Thököly út 42. – Dózsa György út sarok	67	55	Nem felel meg

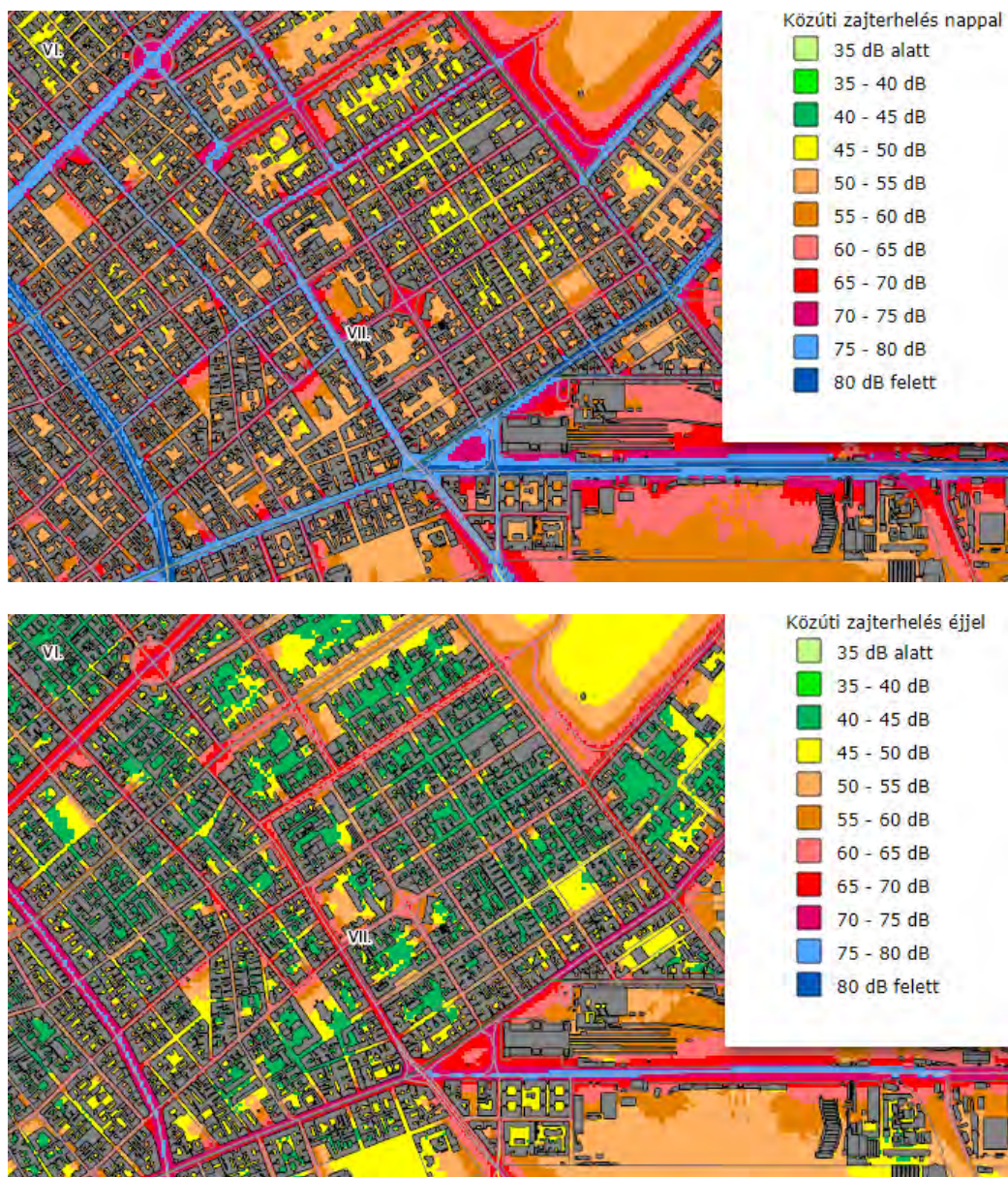
*: csak új utakra, illetve új lakóterület esetén kell minősíteni!

A mérést befolyásoló esetleges körülmények

A helyszíni zajmérési pontok környezetében zavaró körülmény csak a K1 mérési pontban volt, az Erzsébet körúti villamospálya felújítása miatt megváltozott közúti körülmények: villamосközlekedés nem volt, csuklós autóbuszok száma megnövekedett, az általános közlekedés időnként lépésben, időnként forgalmi okok miatt megállt.

A vizsgálat eredményei

A közúti közlekedés által okozott zajterhelés a nappali időszakban kettő pontban a K2 és a K4 pontban, az éjszakai időszakban csak a K4 mérési pontban felel(ne) meg a határértékeknek.

14 – 15. ábra: közúti zajterhelés nappal – éjjel

3.6.4. Hulladékgazdálkodás

A települési hulladékkezelés közszolgáltatásban történő bevezetése során a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény V. fejezet, illetve a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről szóló 385/2014. (XII.31.) Korm. rendelet előírásait kell figyelembe venni. A települési hulladékok szállítását érvényes hulladékgazdálkodási közszolgáltatási engedéllyel rendelkező szervezettel kell végeztetni a közszolgáltatás keretében.

Általánosságban megállapítható, hogy a hulladékok, közöttük a települési szilárd és folyékony hulladékok jelentik a környezet számára a legjelentősebb terhelést.

A hulladékok minél nagyobb arányú újra hasznosítására a szelektív hulladékgyűjtés különböző módozatai teremtenek lehetőséget a kerületben:

- a házhoz menő elkülönített hulladékgyűjtő rendszer (papír, műanyag és fémhulladékok rendszeres gyűjtése);
- kerti zöldhulladék járatszerű begyűjtését – a kerület sajátosságából adódóan –nem végzi a FKF Zrt.;
- szelektív hulladékgyűjtő sziget a Városligeti Fasor 37. szám alatti szervízúton található, ahol kizárólag üveg gyűjtő konténerek vannak kihelyezve;
- hulladékgyűjtő udvar nem található a kerületben, a legközelebbi a VIII. kerület Sárkány utca 5. szám alatt érhető el;
- a közszolgáltatás körébe tartozik évente egy alkalommal az ingyenes lomtalanítás;
- a lakosságnál keletkező veszélyes hulladékok leadása a közszolgáltató részére a hulladékudvarokon, valamint a lomtalanítás keretében biztosított;
- a közterületen elhullott állatok tetemeinek gyűjtése és ártalmatlanítása az ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt.-vel együttműködve történik.
- a folyékony hulladékok (szennyvizek) ártalmatlanítása, hasznosítása a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. feladata.

A hulladékgyűjtéssel kapcsolatos lakossági tájékoztatás, szemléletformálás és a korszerű hulladékgazdálkodási ismeretek továbbítása, illetve a hulladékhasznosítás arányának növelése, a szelektív hulladékgyűjtés továbbfejlesztése az FKF Zrt.-vel és a Fővárosi Önkormányzattal közösen történik. Az üzletek, kereskedelmi egységek hulladékszállítási közszolgáltatás igénybevételére kötelezettek.

Az FKF Zrt. 2013 márciusában kezdte meg Budapesten a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtő rendszer kiépítését. A rendszer 100 %-ban kiépült, jelenleg minden erzsébetvárosi háztartás rendelkezik papír-, műanyag- és fémgyűjtő kukákkal. A cél az, hogy a kommunális hulladék hasznosítható részei kerüljenek a szelektív hulladék gyűjtőkbe, majd onnan a hasznosító cégekhez. Ezzel csökkentve a lerakókba szállított hulladék mennyiségét. Az újra nem hasznosítható kommunális hulladék a Fővárosi Hulladékhasznosító Műbe (HUHA) termikus hasznosításra és/vagy a Pustazámori Regionális Hulladékkezelő Központba kezelésre, lerakásra kerül.

Lomtalanítás

A közszolgáltatáson belül szervezeten történik a háztartásokban keletkező lomok elszállítása. A FKF Zrt. a legfontosabb információkról levélben, hírlevélben és társasházak esetében plakátokon is tájékoztatja a lakosságot. Évente egyszer ingyenes lomtalanítást szervez.

A lomtalanítás idején a háztartásokban keletkező nagydarabos hulladékok helyezhetők ki, melyek méretüknél fogva a hulladékgyűjtő edényben nem férnek el. Például bútorok, egyéb papír, műanyag, fa, fém berendezési tárgyak, szőnyegek, linóleum stb.

A háztartásokban keletkező, szakszerű ártalmatlanítást igénylő hulladékok átvételére az FKF Zrt. minden körzetben az elszállítás napján ideiglenes gyűjtőpontot üzemeltet.

Hulladékudvar

Az Erzsébetvároshoz közele eső VIII. kerület Sárkány utca 5. szám alatti hulladékudvarba leadható hulladékok csoportjai:

Csomagolási hulladékok:

- hungarocell
- színes üveg
- fehér üveg
- műanyag - PET palack
- fém italdoboz
- papír
- italos doboz, karton

Veszélyes hulladékok, illetve veszélyes összetevőket tartalmazó hulladékok:

- szárazelem
- fénycső, világítótestek

- használt sütő zsiradék (étolaj, zsír) és csomagolóanyaga
- fáradt olaj és csomagolóanyaga
- használt akkumulátor
- elektronikai hulladék
- háztartási gép

Egyéb hulladék elhelyezési lehetőségek:

- Használt olaj és zsír, fáradt olaj

Az éttermekben, a háztartásoknál és az általános iskolákban keletkező elhasznált olaj és zsír a MOL töltőállomásokon is leadható.

- Lejárt szavatosságú gyógyszerek

Leadhatók a kerületi gyógyszerházakban, kórházakban.

- Lakossági fogyasztásban keletkező veszélyes hulladékok (elemek, akkumulátorok, elektronikai hulladékok) leadhatók az ilyen típusú termékeket forgalmazó üzletekben is, ahol kötelesek ezeket díjmentesen átvenni a 197/2014 (VIII. 1.) Kormányrendelet alapján.

A hulladékudvarokban nem lehet leadni az alábbi hulladékcsoportokat:

- Zöldhulladék (de zöldhulladék gyűjtő zsákok minden hulladékudvarban kaphatóak)
- Építési, bontási törmelék, sít
- Festék
- Gumiabroncs-hulladék
- Lom”

A veszélyes hulladékokkal kapcsolatban be kell tartani a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól szóló 225/2015. (VII.7.) Korm. rendeletben foglalt rendelkezéseket.

Lakossági veszélyes hulladék begyűjtése

A veszélyes hulladékok környezetkímélő kezelésének elősegítése érdekében az önkormányzat minden évben kampányszerű, gyűjtőjáratos veszélyes hulladék begyűjtési akciót szervezett a kerületi lakosság számára. Továbbá az FKF Zrt. által szervezett lomtalanítási közszolgáltatáshoz kapcsolódóan az önkormányzat minden évben gondoskodott a közterületeken lévő, a lakosság által illegálisan kihelyezett veszélyes hulladékok begyűjtéséről.

Illegális hulladéklerakás

Jelentős környezeti probléma, amely a környezeti kultúra hiányosságai miatt jelentős mértékű illegális hulladék-elhelyezést eredményez, különösen a szelektív gyűjtőszigetek környezetében és az elhagyott valamint az építési területeken károsítva lakókörnyezetünket.

Mindenkinek gondoskodnia kell a saját hulladékáról! A hulladékokat csak hulladékkezelési engedéllyel rendelkező szervezetnek lehet átadni! Fontos feladat a lakosság tájékoztatása, nevelése, a környezettudatos gondolkodás és a megfelelő viselkedésminták kialakítása.

Közterületi takarítás

Az Erzsébetváros Fejlesztési és Beruházási Korlátolt Felelősségű Társaság (Erzsébetváros Kft.) 2017. március 01. napjától látja el a Képviselő Testület korábbi döntése alapján a VII. kerületben a közterület takarítási feladatokat. A takarítási, köztisztasági feladatok elvégzése keretében kerül sor Erzsébetváros közigazgatási területén lévő közterületek, különösen közutak, gyalogosforgalmat szolgáló járdák és azokat elválasztó zöldsávok, kutyafuttatók, közparkok hétvégi takarítására, újévi-, tavaszi-, őszi-, nyári nagytakarítás során közterületi bio-vegyszeres takarításra, az utcai szemetesek ürítésére, a közterületekre illegálisan kihelyezett lomok elszállítására. A takarítási feladatok elvégzése során kézi, gépi és magasnyomású vizes technológiai takarításra egyaránt sor kerül.

Belső-Erzsébetváros takarítása kiemelt prioritással történik, mivel a 'bulinegyed' negatív hozománya a minden hétvégén felgyülemelő nagy mennyiségű hulladék. Az egyéb emberi- és állati ürülék csak tovább rontja a helyzetet. Külső és középső Erzsébetváros területén az illegális hulladék kihelyezések válnak egyre gyakoribbá.

Közterületi takarítás munkafolyamata és technológiája

Technológia szempontjából a gépi munkavégzés és annak gyakorisága növelése kerül előtérbe, ennek elősegítése céljából került sor 2018. évben a géppark fejlesztésére, két új szívó-seprő gép, három új elektromos önjáró hulladékfelszedő és öt kisteher-gépjármű beszerzése valósult meg.

A kézi munkacsoportok seprővel, védőkesztyűs kézzel, hulladékfelszedő segédeszközzel lapátra gyűjtik és gyűjtőzsákba/edényzetbe helyezve kerül a hulladék elszállításra. A gépi csoportok takarítják magasnyomású vízzel a járdákat és a parkolósávokat. Az úttesten a tehergépkocsi mögött haladó kézi takarító a szívó seprőgép munkáját segítve a gép által elérhetetlen területről a célgép elé söpri a hulladékot, ezzel megkönnyítve és hatékonyabbá téve a szemétösszegyűjtését.

Ehhez a folyamathoz tartozik:

- 1 db mosós autó - 1 fő gépjárművezető
- 2 fő mosós (1 járdamosó, 1 fő parkolósáv mosó)
- 1 fő „csőtartó” (a mosóberendezéshez tartozó kábel tartásával segíti a mosók munkáját)
- 1 szívó seprő célgép – 1 fő gépjárművezető (mosási folyamat alatt az útszelvényre kifűjt darabos szemét hulladékot szedi össze)
- 1 fő kézi takarító (a parkolósávoknál és az úttesten segíti a gép munkáját)

A napi takarítás 6 óra 30 perctől 14 óra 30 percig tart. Ezen időszak után a felgyülemlett nagy mennyiségű hulladékot másnap takarítják fel. A három új elektromos önjáró hulladékfelszedőgép munkába állításával, új technológiával történő takarítást végeznek, mely hatékonyabb és gyorsabb, mint a kézi takarítás.

Az Erzsébetváros Kft. üzemeltetésében levő, köztisztasági feladatokat ellátó gépparkot önkormányzati tulajdonú – 6 db mosóautó, 5 db szívó-seprő célgép, 2 db lomok elszállítására alkalmas gépjármű, 3 db elektromos önjáró hulladékfelszedő gép – és az Evin Zrt. tulajdonában levő – 1 db mosóautó, 3 db lomok elszállítására alkalmas gépjármű – gépek, eszközök alkotják, amely felsorolás az új beszerzésű gépeket is tartalmazza.

Az önkormányzat a kutya-futtatókat heti három alkalommal takaríttatja, továbbá heti egy-egy alkalommal semleges, biológiailag lebomló, környezetre ártalmatlan szerrel történő fertőtlenítésre is sor kerül.

Közterületi takarítás során keletkező hulladék elhelyezése

A hulladéklerakó pontokról kistehergépjárműre begyűjtött kommunális hulladékkal megtelt zsákok elhelyezése jelenleg a főteli telephelyen történik, ahonnan időszakosan szállítják el a megtelt hulladéktárolókat, amelyet engedéllyel rendelkező hulladékkezelőhöz kerülnek hasznosítás vagy ártalmatlanítás céljából.

A zöldhulladék leadása a Főkert Nonprofit Zrt.-nél történik.

Erzsébetváros közterületi takarítása során keletkező kommunális hulladékelszállításának és ártalmatlanításának éves összesítése

	Települési hulladék konténer (m3)	Települési hulladék súly (kg)
2017. év	2 930	480 950

2017. havi átlag:	244	40 079
-------------------	-----	--------

A közterületeken közszolgáltatást végez az FKF Zrt. és a Budapest Közút is.

3.6.5. Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldfelületi rendszer vizsgálata

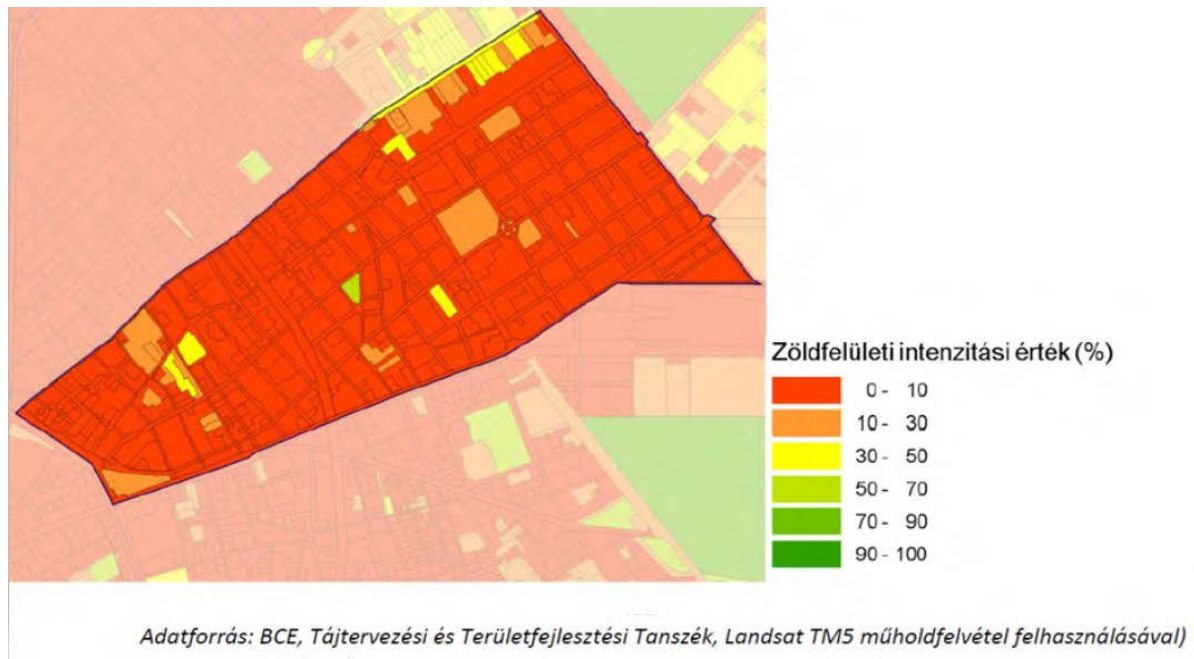
A VII. kerület a Budapest történelmi belváros szerves részét alkotja, nagy népsűrűségű belvárosias térség, hagyományos, sűrű, zárt sorú beépítési móddal és intézményi területekkel. A jelenlegi területfelhasználás a több évszázados városfejlődés eredményeként kialakult állapotokat tükrözi. A kerületben a lakó- és városközponti funkciók a dominálnak.

A kerület területe 208,7 hektár. A beépítésre nem szánt 18,53 hektárnyi terület közel 90% a zöldterület, a fennmaradó területek pedig közlekedési területek. Bár a beépítésre nem szánt területek legnagyobb aránya zöldterület, a kerület egészéhez mérten elenyésző, mindössze 7%-át teszik ki a teljes kerületnek.

Budapest egyik, zöldfelületekben leginkább hiányos kerülete. Összesen 3 hektár területű közhasználatú zöldfelület található Erzsébetvárosban, ami azt jelenti, hogy mindösszesen 0,6 m² közhasználatú zöldfelület jut 1 fő lakosra a kerületben. A kerület nagymértékű beépítettsége folytán az egyéb kondicionáló zöldfelületek aránya is elenyésző. Jelentősebb lakóterületek a Városligeti fasor melletti villakertekben fordul elő, illetve meghatározó zöldfelületi elemként jelennek meg az intézménykertek, például az Állatorvostudományi Egyetem kertje, amely közparkként is funkcionál. A lakosság zöldfelületi igényeinek kielégítésében játszik nagy szerepet.

Zöldfelületi intenzitás

A Zöldfelület Intenzitás érték (ZFI) meghatározó indikátora a zöldfelületi ellátottságnak, a zöldfelület jelenlétét és állapotát fejezi ki egy %-os számértékkel (területi arány és egészségi állapot egyben) az adott terület egységben. Az érték nagysága nem egyezik a zöldfelületek tényleges nagyságával.

16. ábra: Zöldfelületi intenzitási érték 2010. (forrás: ITS)

A VII. kerület épülettömbjeiben a zöldfelületi intenzitás jellemzően rendkívül alacsony (0-10 % közötti). Magasabb (10-30 %, 30-50 %, 50-70 % közötti) értékek csak a sziget szerűen elhelyezkedő néhány közparknál, intézménykerteknél, illetve a Városligeti fasor környékén jellemzőek.

A zöldfelületi rendszer elemei Erzsébetvárosban

Zöldfelületek típusai

Kondicionáló zöldfelületek: elsősorban közjóléti funkciót töltenek be, a település lakosságát szolgálják.

- Közcélú/közhasználatú zöldfelületek: közparkok, közkertek, fásított közterek, út menti fasorok, zöld sávok. A közparkok különböző rekreációs szerepet játszanak, nagyobb területű, több funkcióval rendelkező (játszótér, kutya-futtató, sportpálya, pihenőhely, emlékhely, stb.) zöldfelületek, amely egy nagyobb településrész lakosságát szolgálják, és közvetlenül bárki számára elérhetőek. Rendszerint önkormányzati tulajdonban állnak, és létesítésükről, fenntartásukról is az önkormányzat gondoskodik. Magántulajdonú közcélú zöldfelület a kereskedelmi célú épületek környezetében lévő zöldfelület.
- Korlátozottan közhasználatú zöldfelületek: jellemzően közintézményi zöldfelületek, bölcsődék, óvodák, iskolák, kórházak kertjei.
- Közhasználat elől elzárt zöldfelületek: magántulajdonban lévő lakókertek, társasházak, vállalati területek kertjei.

Jelentősebb közparkok

A közparkoknak jelentős ökológiai, ökonómiai és társadalmi szerepe van, amelyeken számos funkció érvényesül, többféle területhasználattal, épített elemekkel. Erzsébetváros jelentősebb, 1000 m² terület feletti, főként növényzettel fedett közterületi parkjai az alábbiak:

- **Klauzál tér**

A kerület legnagyobb (kb. 8000 m²) területű közterületi parkja, különböző rekreációs funkcióknak is helyet ad: játszótér különböző korosztályok számára, sportpályák, fitness eszközök, pihenőtér. A parkban ivókút és köztéri WC üzemel. A terület egy része kutyafuttatóként üzemel. A téren egy 1848/49-es emlékmű és kopjafa található környezetében virágkiültetéssel keretezve. A parkot alacsonyabb kerítés veszi körül.

- **Rózsák tere**

A kerület második legnagyobb közterületi parkja a római katolikus templom körüli rendezett, körbekerített park, ahol leginkább a pihenő funkció dominál. A templom mögött két emlékművet találunk, egy az 1956-os forradalom itt eltemetettjei számára, míg a másik a világháborúk áldozatai emlékére készült. A parkban köztéri WC üzemel.

- **Almássy tér**

A kerület harmadik legnagyobb közterületi parkja, különböző rekreációs funkcióknak ad helyet: játszótér különböző korosztályok számára, fitness eszközök, sakkasztalok, pihenőtér. A park egy része kutyafuttatóként üzemel. Szökőkút, ivókút, illetve egy köztéri WC is működik a park területén. A tér körbekerített, rendezett, 2014-ben újították fel, a pályázatok közül a lakosság választotta ki azt a tervet, mely szerint a park átépítése elkészült.

- **Kéthly Anna tér**

Az erzsébetvárosi tömbrehabilitációk során jelölték ki ezen zöldterületet. A körbekerített parkban leginkább a pihenő funkció dominál, illetve a terület egy része kutyafuttatóként üzemel.

- **Reformáció park**

A parkot 2008-ban nyitották meg a Bajza utca és a Városligeti fasor sarkán. Az emlékpark egy része játszótérként üzemel, ivókúttal. Itt található a reformáció-emlékműve, illetve a kerület legnagyobb összefüggő virágfelülete.

- **15-ös tömb**

Önkormányzati tulajdonú ingatlanon közcélú park kialakítása átengedve a közforgalomnak nyitvatartási korlátozással. Területe kb. 4000 m². A park építése folyamatban van, 2018. év végére készül el. Egy korszerű, mai igényeket kielégítő közpark kerül kialakításra. A parkban szökőkút, ivókutak és köztéri WC kerül elhelyezésre.

- **Százház park**

Önkormányzati tulajdonú ingatlanon közcélú park kialakítása átengedve a közforgalomnak nyitvatartási korlátozással. Területe kb. 3800 m². A parképítés várhatóan 2019. tavaszára készül el. A park túlnyomó része füves terület és növény sziget lesz. A parkban kialakításra kerül egy játszótér homokozóval, valamint egy kiemelt szintmagassággal rendelkező pihenő zóna is. A játszótér és a pihenőövezet mellett elhelyezésre kerül egy ivókút is.

Jelentősebb fásított köztér

- **Madách tér**

A korábban parkoló területként hasznosított Madách tér a 2014. évi átépítés során új közösségi funkciót kapott, fásított köztérként számos rendezvény, kiállítás helyszíne lett. A téren csobogó, szökőkút és ivókút üzemel.

Játszóterek elhelyezkedése

- Klauzál tér
- Almássy tér
- Reformáció park
- Király-Kazinczy utca sarok
- Bethlen Gábor tér
- Garay tér

Kutyafuttatók elhelyezkedése

- Klauzál tér
- Almássy tér
- Kéthly Anna tér
- Százház utca

2018-ban mind a négy kutyafuttató megújul, eddig a Klauzál téri és a Százház utcai készült el. A kutyafuttatókban a szennyezett talaj eltávolításra került és teljesen új rétegrend került

kialakításra. Ezen kívül a kerítések és a padok is megújulnak. A Százház utcai kutya-futtató tulajdonképpen nem is felújításon esett át, hanem egy teljesen új park létesült.

Ivókutak elhelyezkedése

Közterületi ivókutak a következő helyszíneken találhatóak: Almássy tér, Madách tér, Klauzál tér, Kazinczy–Király utcai játszótér, Reformáció Park. A jelenleg folyamatban lévő két parképítési munkánál (15-ös tömb, Százház park) is elhelyezésre kerül egy-egy ivókút.

Szökőkutak elhelyezkedése

A közösségi terek mikroklimatikus viszonyainak javítása érdekében szökőkutakat létesített az önkormányzat az Almássy tér és a Madách tér területén, továbbá felújítottuk a Szenes Hanna parki Rózsa Ferenc emlékkút vízgépészetét. Mindhárom új létesítésű szökőkút gazdaságos, korszerű vízgépészti rendszerrel, vízforgatással, szűrő-, vegyszeradagoló berendezéssel működik. A 15-ös tömb területén folyamatban lévő parképítési munkák során is kialakításra kerül egy feszített víztükrű díszmedence beépített LED világítással és párasító berendezéssel.

- Szenes Hanna Park (vízkeringetős rendszerű tálcás szökőkút)
- Almássy tér (vízkeringetős rendszerű látvány szökőkút)
- Madách tér (vízkeringetős rendszerű látvány szökőkút párasítóval és vizes kövek kút 4 db csobogóval)
- 15-ös tömb (díszmedence párasítóval)

Közterületi fásítási program

Az önkormányzat a kezelésében lévő utak felújítása során törekszik a lehetőségekhez képest minél több fa elültetésére. Azonban a kerületben a talajba történő fatelepítésnek a legfőbb akadálya a szűk utcakeresztmetszet és a sűrű közműellátottság, ahol a műszakilag előírt kötelező védőtávolságok határozzák meg a fatelepítés lehetőségét. Az alábbiakban összesítettük az Erzsébet terv fejlesztési program keretében 2011-2017. időszakban új fahely kialakítással megvalósított közterületi beruházásokat:

- 2018. Százház utcai kutya-futtató 40 db fa
- 2017. Dob utca (Csányi utcai sarok) területén 5 db fa
- 2016. Alsó erdősor utca 11 db fa, Kis Diófa utca 7 db fa
- 2014. Klauzál utca 22 db fa, Madách tér 15 db fa, Városligeti fasor 42 db
- 2013. Marek József utca 15 db

- 2012. Dob utca (Károly körút sarok) 10 db fa

Alternatív zöldfelületi bővítési megoldásként - ahol a talajban futó közművek miatt fák elültetésére nem volt lehetőség - növénykandelábereket épített az önkormányzat, amely lehetőséget nyújt talajszintbe ültetett kúszó cserjék faszerű felfuttatására egy fém tartószerkezetre. A Vörösmarty utca felújítása során 15 db, a Kertész utca felújítása során pedig 9 db növénykandelábert telepítettek. Az önkormányzathoz érkező lakossági megkeresések alapján nagy igény mutatkozik a cserepes muskátlival beültetett oszlopos virágtartók, illetve planténeres (dézsas) fák telepítésére is, az önkormányzat ezek számát kerületszerte évről évre bővíti. A 2017. évben 111 db új (futó muskátlival beültetett) oszlopos virágtartót helyeztek ki a következő helyszíneken: Kertész utca 11 db, Bajza utca 11 db, Szövetség utca 29 db, Garay utca 30 db, István utca 30 db. A 2017. évben továbbá 20 db új, dísfákkal beültetett planténer került kihelyezése a következő helyszíneken: Akácfa utca 18 db, Dob utca 2 db).

Faállomány

Közterületi faállomány

Budapest Fővárosi Önkormányzat kezelésében lévő közterületi faállomány

Budapest Főváros Önkormányzatának tulajdonában álló közterületek (Damjanich u., Dózsa György út, Erzsébet krt., Károly krt., Rákóczy út, Rottenbiller u., Thököly út, Baross tér) zöldfelület kezelését a Fővárosi Önkormányzat megbízásából a Főkert Nonprofit Zrt. látja el. Budapest Főváros Önkormányzatának kezelésében lévő közterületi faállomány:

- Városligeti fasor
- Erzsébet krt.
- Károly krt.
- Rottenbiller utca
- Damjanich utca
- Dózsa György út
- Lövölde tér
- Thököly út
- Baross tér

Kerületi önkormányzati kezelésben lévő faállomány

Az önkormányzat 2016. évben átfogó fakataszteri felmérésre adott megbízást, amely során felmérés készült a kerületi önkormányzat tulajdonában, kezelésében álló közterületi koros faállományról. Az adatgyűjtés a VII. kerületi önkormányzat által kezelt fákra terjedt ki, fővárosi önkormányzat által kezelt faállomány felmérést nem tartalmazza. A fakataszter tartalmazza a fák helyét, az egyedek rendszámot kaptak, illetve következő leíró adatok kerültek felvételre: fafaj megjelölése latin névvel, törzsátmérő 1 m magasságban, törzs magassága, korona átmérő, fa magassága). A fakataszter készítés mellett, a helyszíni szemle során kijelölt egyedeknél részletes szakértői vizsgálat vagy műszeres vizsgálat is készült. A fakataszter újabb felülvizsgálatára, a kezelést igénylő fák részletes szakértői felülvizsgálatára a 2018. évben újra sor került.

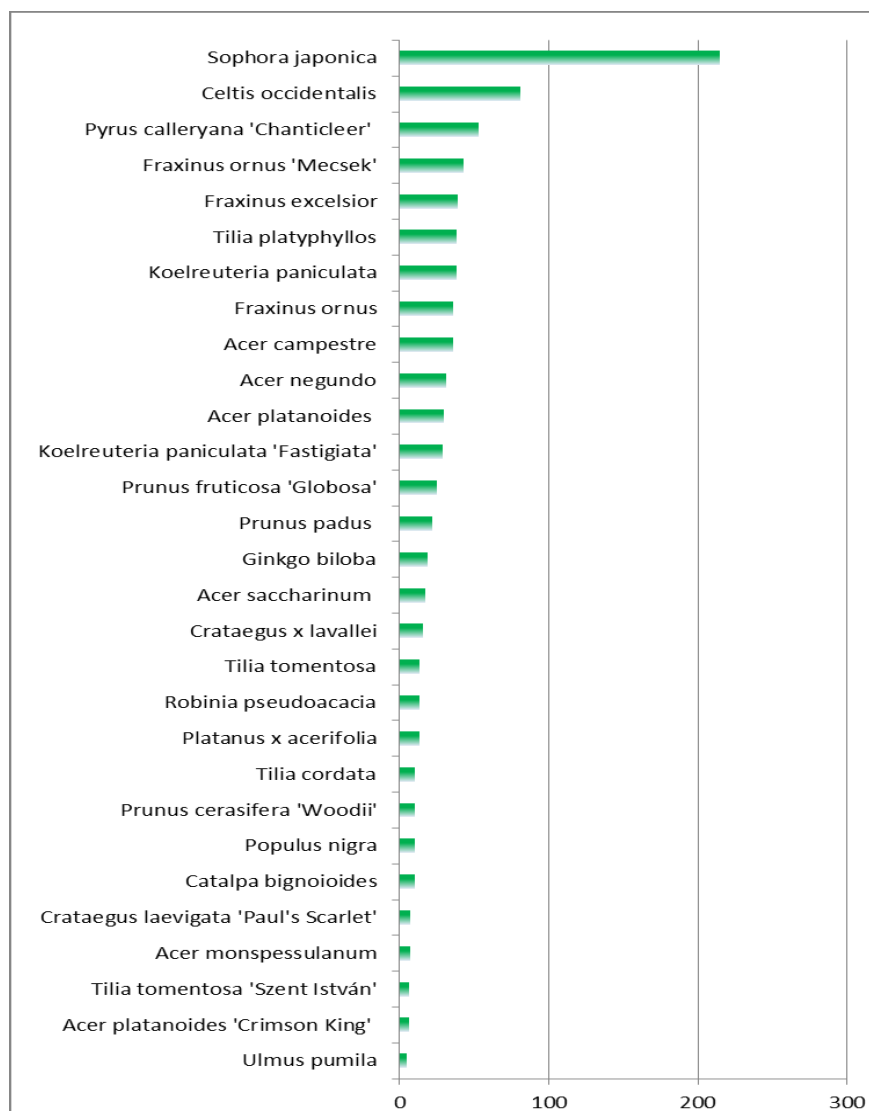
A 2016. évi kataszterezés során 947 db kerületi kezelésű közterületi fa került felmérésre, amelyeknek helyszínenkénti megoszlását az alábbi táblázat mutatja be.

Közterület megnevezése	felmért db
Almássy tér	99
Asbóth utca	1
Bajza utca - Reformáció park	38
Barát utca	28
Barcsay utca	18
Bethlen Gábor tér	32
Carl Lutz park	17
Dob utca	36
Dohány utca	24
Erzsébet krt. 8.	3
Garay tér (környező utcakereszteződésekkel)	72
Hernád utca	30
Herzl Tivadar tér	8
Hevesi Sándor tér	7
Hutyra Ferenc kutyás park	3
Hutyra Ferenc utca	19
Jobbágy u.	5
Kéthly Anna tér	15

Király utca (csak a VII. kerületi oldal)	53
Király - Kazinczy játszótér	24
Klauzál tér	126
Klauzál utca	10
Nefelejcs utca	75
Rózsa utca	28
Rózsák tere	94
Százház utca	49
Szenes Hanna park	21
Szinva utca	4
Szövetség utca	2
Wesselényi utca	6
Összesen:	947

*15. táblázat: Erzsébetváros önkormányzata kezelésében lévő közterületi faállomány
helyszínenkénti megoszlása (forrás: 2016. évi fakataszter)*

Az alábbi diagram a fafajok, fajták szerinti megoszlást mutatja be (csak a 0,5%-nál arány esetében).

17. ábra: Erzsébetváros Önkormányzata kezelésében lévő közterületi faállomány fajaj, fajta szerinti megoszlása (csak a 0,5%-nál nagyobb arány esetében) (forrás: 2016. évi fakataszter)

Magánterületi faállomány

Erzsébetváros magánterületi (nem közterületi) faállományának vizsgálatára és fakataszterének elkészítésére az önkormányzat adott megbízást 2018. február hónapban. A fák felmérése telkenkénti helyszíneléssel, szemrevételezéssel, a fák állapotának értékelésével történt. A rögzített adatok lehetővé teszik, hogy a felmérés időszakát figyelembe véve, vizsgálható legyen az egyes kerületszkek telken belüli fásítottságának általános helyzete, a teljesen fátlan, az alig fásított és a gazdag faállományú kerületszkek összehasonlítása, a gazdag faállományú lakó és intézmény területek lehatárolása. A kataszterezés során 2474 db fa került felmérésre.

Kisdiófa Községi Kert

Az önkormányzata támogatásával és a KÉK-Kortárs Építészeti Központ szakmai vezetésével és koordinációjával nyílt meg 2016. évben a Kisdiófa Községi Kert, a Kisdiófa utca 4. szám alatti foghíjtelken. A közösségi kertben 44 egyéni/családi és 4 tanparcella került kialakításra, és számos közösségi, szakmai és kulturális eseménynek ad otthont. A közösen megművelt területen emeltágyásban fűszerkert, ehető virágok, gyógynövények, dísnövények, kerti tó is megtalálható.

Zöldfelület-kezelői viszonyok

Budapest Főváros Önkormányzat tulajdonában lévő zöldfelületek, továbbá a kerületi tulajdonban lévő Városligeti fasor kezelését a Főkert Nonprofit Zrt. látja el.

Erzsébetváros önkormányzat tulajdonában lévő zöldfelületek, továbbá a fővárosi tulajdonban lévő Erzsébet krt. 2-8. sz. előtti növény-szigetek és Lövölde tér bekerített park területének kezelését (a faállomány kivételével) az Erzsébetvárosi önkormányzat tulajdonában álló gazdasági társaság, az EVIKINT Kft. látja el.

Zöldfelületre vonatkozó helyi szabályozás

A *kiemelt közcélú zöldterületekről* szóló 14/1993. (IV. 30.) Főv. Kgy. rendelet alapján kiemelt közcélú zöldterületnek kell tekinteni azokat a közparkokat, városi kerteket, sétányokat, játszótereket, sporttereket, utcai fasorokat és az azokat kísérő zöldsávokat, melyek szerepe a városszerkezetben elfoglalt helyük és használatuk következtében fővárosi jelentőségű. A kiemelt közcélú zöldterületek felsorolását a rendelet melléklete tartalmazza, amelyek a VII. kerület vonatkozásában az alábbiak:

Zöldterület

- Rózsák tere

Fasorok

- Erzsébet krt.
- Rákóczi út
- Rottenbiller u.
- Városligeti fasor (Gorkij fasor)
- Dózsa György út
- Thököly út

Erzsébetváros önkormányzata a fás szárú növények rongálásának és indokolatlan pusztításának megakadályozása, valamint az indokoltan kivágott fás szárú növények pótlásáról való gondoskodás érdekében megalkotta Budapest Főváros VII. Kerület Erzsébetváros Önkormányzata Képviselő-testületének 37/2015. (X.30.) számú önkormányzati rendeletét *a fás szárú növények védelméről*. A rendelet hozzájárul az Erzsébetváros környezeti minőségét meghatározó fák megóvásához, a kerületi faállomány fennmaradásához, megújításához és az egészséges faállomány gyarapodásához. A rendelet alapján a magánterületi és közterületi fakivágás egyaránt engedélyköteles tevékenység. Az új szabályozás fontos eleme a fák kivágására és pótlására irányuló egyértelmű és részletesebb hatósági szabályozás megalkotása.

Növényesítési pályázat

Az önkormányzat által hagyományosan minden évben kiírásra kerül a lakóközösségek és önkormányzati intézmények részére meghirdetett növényesítési pályázat.

Feladatok:

- a vállalkozásokat ösztönözni kell a zöldfelület képzésre
- a közterületi (pl: trolimegállók zöldtetővel, zöldfallal történő beépítése) és az oktatási intézményeken belüli zöldítés elősegítése
- ehhez javasolt az esővíz gyűjtés több ponton történő megoldása

3.7. Környezeti állapot javítására tett intézkedések, tevékenységek felmérése

3.7.1. Korábbi környezetvédelmi programban foglaltak megvalósításának vizsgálata, környezetvédelmi tevékenység értékelése

Erzsébetváros korábbi, 2011-2017. időszakra készített Környezetvédelmi Programját a Képviselő-testület 607/2011. (VI.29.) számú határozatával fogadta el. A program teljesítéséről minden évben beszámoló készült a Képviselő-testület részére, a beszámolóban a megvalósult környezetvédelmi feladatok a kapcsolódó intézkedési programok szerint megjelölve kerültek részletesen bemutatásra. Az alábbiakban röviden összefoglaljuk a korábbi környezetvédelmi programban foglaltak megvalósítását.

- Az önkormányzat az Erzsébet terv keretében megvalósított önkormányzati intézményi beruházások során számos energetikai korszerűsítési felújítási munkák is végzett, mint

például külső homlokzati hőszigetelés, tető felújítás hőszigeteléssel, nyílászárócsere, a belső gázhálózat felújítása, fűtési rendszer korszerűsítése, világítás korszerűsítése.

- Az önkormányzat jelentős intézkedéseket tett a zöldfelületek mennyiségi és minőségi fejlesztése érdekében. Egyes közparkokat teljes körűen felújítottak, több, korábban fásítatlan utcában új fákat ültettek az útfelújítások során, illetve alternatív növényesítési megoldásokat alkalmaztak.
- A hosszú idő óta elhanyagolt, Dob utca 37. sz. ingatlan mögötti „15-ös tömb” önkormányzati tulajdonú ingatlan területének rekultivációs munkái 2016-ban befejeződtek. A felszín alatti korábbi épületmaradványok felszámolása, a teljes terület szanálása, környezetrendezése megtörtént, előkészítve a területet a közpark funkció megvalósításához.
- Az önkormányzat rendszeresen végzett közterületi talajjavítási munkákat, a talajlazítás mellett a talaj minőségét komposzt beforgatással javítják az utcai növényzet és parkok területén egyaránt.
- Az önkormányzat rendszeresen gondoskodott a közterületi játszótéri eszközök havi ellenőrzéséről és karbantartásáról a jogszabályi és szabványossági előírásoknak megfelelően. A közterületi homokozók fertőtlenítését az utóbbi években nagy hatékonyságú és környezetbarát technológiával, homokfertőtlenítő géppel végezték.
- Az önkormányzat kezelésében lévő közutak és járdák kisfelületű aszfaltjavítási munkáit környezetbarát aszfalt-újrahasznosító rendszer igénybevételével, Nu-Phalt technológiával végezték el.
- Az önkormányzat rendszeresen gondoskodott a kezelésében lévő zöldfelületek allergén gyom fertőzöttségének ellenőrzéséről, és gyommentesítéséről. A közterületek gyommentesítésére a hagyományos kézi gyomlálás mellett, a burkolt utak esetében környezetbarát melegítéssel technológiát alkalmaztak.
- Az önkormányzat a kutya-futtatókat rendszerint heti három alkalommal takarítja, továbbá heti egy-egy alkalommal semleges, biológiailag lebomló, környezetre ártalmatlan szerrel történő fertőtlenítésre, szagmentesítésre is sor került.
- A közterületi takarási feladatok keretében az önkormányzat a következőket látta el: járdák és parkolósávok kézi és gépi magasnyomású vizes takarítása, kiemelt járdaszakaszok többszöri takarítása, közparkok hétvégi takarítása, kutya-futtatók takarítása, utcai szemetesek ürítése, a közterületekre illegálisan kihelyezett lomok

elszállítása, újévi-, tavaszi-, őszi nagytakarítás során közterületi bio-vegyszeres takarítás. Emellett az önkormányzat közterületi illemhelyeket is üzemeltet.

- Az önkormányzat kerületi talajvíz-bázis szint mozgásának meghatározása érdekében a talajvízszint monitoring méréseket rendszeren végeztette.
- Az önkormányzat által minden évben kiírásra kerül a társasházak, lakóközösségek és önkormányzati intézmények növényesítésének elősegítését szolgáló pályázat.
- Az önkormányzat által magánszemélyek részére nyíltárazó pályázat is kiírásra került, melynek elsődleges célja az épített környezet funkcióiból, használatából eredő káros környezeti hatások – különösen a zajártalom – csillapítása, a homlokzati ablakok utólagos hangszigetelésével. A pályázat másodlagos célja, hogy az ablakok hőszigetelő képességét növelje, ami által a pályázó energia költséget takaríthat meg. További cél az épületek eredeti építészeti karakterének védelme és megőrzése.
- Az önkormányzat által kiírt társasházi pályázatok, amelyek a helyi építészeti értékek védelmét hivatottak szolgálni: általános társasházi pályázatok, társasházak teherhordó épületszerkezeteinek és épületgépészeti rendszereinek rendeltetését, és folyamatos üzemelését veszélyeztető, javító, életveszélyes műszaki állapotot megszüntető munkákra vonatkozó társasházi felújítási pályázat, kapualj pályázat, gázkizárt pályázat.
- A veszélyes hulladékok környezetkímélő kezelésének elősegítése érdekében az önkormányzat minden évben kampányszerű begyűjtési akciót szervezett a kerületi lakosság számára.
- Az önkormányzat kiemelt figyelmet fordított a környezetvédelem és a környezettudatos magatartás kialakításának elősegítésére a kerület diákjai és a kerületi lakosság körében, számos különböző környezeti nevelési program megszervezésére került sor, mint például a Zöld óvoda programok, Zöld7 programok, Öko–Neked/Öko Negyed kiadványok.

3.7.2. Az önkormányzat környezetvédelmi tevékenysége

A megfelelő környezeti gyakorlat és magatartás kialakítása a környezetvédelmi igazgatás koordinációjába utalt tevékenység, de annak az élet minden egyes területét át kell hatnia. Éppen ezért a programban önkormányzati hatáskörben meghatározott feladatok végrehajtása az önkormányzat működésében felelősséget vállaló hivatalok közös feladata.

A program megvalósítása ugyanakkor csak együttműködésen alapulva lehet hatékony, ezért az abban foglaltakat a társadalom, gazdaság szereplőinek és érintettjeinek bevonásával kell végrehajtani. A környezetvédelem tipikusan az az önkormányzati feladat, mely a helyi szintű együttműködéssel hozhat igazán látványos eredményeket. A program megvalósulásához az érdekelték aktív közreműködése elengedhetetlenül fontos. Az egyeztetési mechanizmusok kialakítására és működtetésére, valamint az ezeknek megfelelő cselekvési irányok meghatározására a végrehajtás során fokozott figyelmet kell fordítani.

A kerületi Környezetvédelmi Program a lakosság észrevételeit, illetve a strukturált megkérdezésük nyomán előálló információs bázist, mint szakmai inputot használja. A környezeti problémák felszámolása és kialakulásuk megelőzése érdekében megalkotott környezetvédelmi program sikere függ azonban olyan külső feltételektől, amelyek kívül esnek az önkormányzati hatáskörökön: EU által támogatott fejlesztési területek, országos és regionális jelentőségű programok megvalósítása, állami fejlesztések, más hatósági szervek érdekérvényesítő képessége. Éppen ezért a programnak alapvető feladata e szereplők terveihez, programjaihoz, és fejlesztéseihez való együttműködésen alapuló kapcsolódása, amelyben az önkormányzatnak kezdeményező szerepet kell játszania.

Az önkormányzat környezetpolitikáját meghatározó számtalan szereplő közül elsősorban azok az érdekesek, melyek a környezetvédelmi koncepció kialakításának folyamatában tartós, lényegi és kölcsönös kapcsolatban állnak. Ez a kapcsolatrendszer egy olyan háló, melynek minden csomópontja egyaránt jelentős. Tehát a környezetpolitika megvalósítása a végrehajtásban érdekelt és abban közreműködő valamennyi belső (önkormányzati irodák, bizottságok, önkormányzati gazdasági társaságok) és külső szereplő (köz- és államigazgatás, gazdasági ágazatok és gazdálkodó szerveik, ezek érdekeit képviselő gazdasági kamarák, szakmai szervezetek, területi érdekeket képviselő szervezetek, a tudományos élet képviselői és társadalmi szervezetek stb.) összehangolt cselekvését igényli. Ehhez arra van szükség, hogy szakszerű helyzetfeltáráson alapuló, reális, az „érintettek” számára is - közöttük is elsősorban a lakosság bevonását lehetővé tevő - látható, érzékelhető eredményt nyújtó program készüljön.

Erzsébetváros önkormányzata rendszeresen, évente megszervezte a Föld Napja április 22-i ünnepéhez kapcsolódóan a ZÖLD7 elnevezésű rendezvénysorozatot. Ennek részeként az alábbi programok kerülnek megrendezésre:

- Globe Fesztivál- színházi programok a Bethlen Téri Színházban 2017-ben (1071 Budapest, Bethlen Gábor tér 3.) Az előadás címe: Maszmók a tengerentúlon – A Picaro

Társulat produkciója (Környezettudatosságra, élőhelyünk és Földünk természeti kincseinek tiszteletére nevelő zenés gyerekszínházi előadás ,4-10 éves korig.)

- Tavaszi Nagytakarítás program: közel 3000 iskolás, tanárok és szülők közösen takarították kerület utcáit. Az erzsébetvárosi Hétpróba vetélkedősorozatban résztvevő tanulók vették gondozásukba a Klauzál teret
- Megrendezésre került a Felelős Gazdik Napja a kerületi kutyatartók aktív közreműködésével. Ennek részeként állatsimogatót szerveztek az Almássy téren a Kanga Alapítvány kitelepülésével.
- A Zöldebb Erzsébetvárosért! programmal a kerületi nevelési - oktatási intézményei részére „ültetési egységcsomagot” juttatott el az önkormányzat.
- A Légy keréken! rendezvény már az egészséges életmódot beépítve a rendezvénybe, szórakoztató, egyben oktató programokon keresztül közelítette meg a környezettudatosságot.
- 2017-ben átkötő programot szerveztek a Zöld7 rendezvényhez: Végvári Tamás - kajakkal Európa körül. A Duna csodája – kalandok forrástól a torkolatig c. előadásai, melyek megvalósulását Erzsébetváros Önkormányzata támogatta.

3.7.3. Vállalkozások környezetvédelmi tevékenységei

A kerületben jelentős ipari tevékenységet folytató cég nem található. Az irodai, kereskedelmi, vendéglátóipari és egyéb szolgáltató vállalkozások közlekedési, fűtési-hűtési, konyhai és zajkibocsátási (vigalmi negyed) tevékenysége együttesen okozza a környezeti elemek szennyezését.

3.7.4. Lakosság és civil szervezetek környezetvédelmi tevékenységei

A lakosság bevonása nyitott, partnerség elvén alapuló, participatív tervezési módszerrel biztosítható. A partnerség elve, azaz az együttműködés az érintettekkel - a lakosság, a magánszféra, a köz- és civilszféra között - biztosítja a társadalmi csoportok számára a részvételi lehetőséget a stratégia kialakításában, megvalósításában. Mindez széles alapokon kell, hogy nyugodjon, azaz minden VII. kerületi lakos szívügye kell, hogy legyen a megfelelő környezeti feltételek biztosítása, a nélkülözhetetlen egészséges életfeltételek megteremtése.

A lakosság részvétele a Program tervezési valamint végrehajtási fázisában két szempontból is nélkülözhetetlen. Állampolgárként az egyénnek joga van az egészséges

környezethez, felelős annak a jövő generációk számára való megőrzéséért. Másrészt fogyasztóként (közvetlen szennyezőként) hozzájárul a környezeti problémák okainak kialakulásához. A környezetvédelem jogokat és kötelezettségeket egyaránt ró a társadalomra. Az állampolgároknak lehetőségük van a döntések befolyásolására és fogyasztói döntéseiken keresztül pedig hozzájárulhatnak a környezetszennyezés csökkentéséhez.

A helyi civil szervezetek aktív bevonása és részvétele alapvető fontosságú a tudatosság növelésében, az érdekek képviseletében és a gazdasági élet szereplői, valamint a lakosság motiválásában, a környezetvédelmi feladatokba való bekapcsolásukban. Kiemelt fontosságúak ezen szervezetek a környezeti információkhoz való hozzáférés elősegítéséhez, PR tevékenységek végzésében és szaktanácsadásban. A cél szerinti besorolás értelmében környezetvédelmi tevékenységgel foglalkoznak és megfogalmazott céljaik között is környezetvédelmi tevékenységek találhatók.

A környezeti problémák terén a tényleges előrelépés csak a hétköznapiakban is érvényesülő szemléletváltással együtt érhető el. Ebben lehet jelentős szerepe azoknak a lakossági egyesületeknek, civil szervezeteknek, amelyek felvállalják a környezetükben élők körében a környezet javítása érdekében szükséges aktivitások szervezését, illetve az ehhez szükséges tudatosság-növelést.

Budapesten a civil szervezetek több esetben bizonyos téma köré csoportosulva alakultak meg.

Helyi (környezetvédelmi) civil szervezetek:

FÖKKE - Fenntartható Örökség és Környezet Közhasznú Egyesület

Elérhetőség: www.fokke.hu

fokke@fokke.hu

Országos Természetőr Egyesület (korábban az Erzsébetvárosban volt a székhelyük)

Elérhetőség: www.termeszeto.hu

orszagos.termeszeto.egyesulet@gmail.com

Az egyesület javaslatai Erzsébetváros környezeti problémáinak megoldásához:

- zöldítés, fásítás a lehetőségek adta keretek között
- a Klauzál téren célszerű lenne több pihenőhely kialakítása, akár a rendezvények rováására is

- a jelen problémája, hogy a kis boltok, szolgáltatók kiszorulnak a kerület belső részeiről és helyüket a tökeerősebb szórakoztatóipari és vendéglátó egységek foglalják el.
- a kerület belső részein a tömegközlekedés hiányos, ezért javasolt kisebb buszok (akár mikrobuszok) használata a tömegközlekedés megoldása érdekében.
- akadálymentesítés
- több polgárőr alkalmazása a vigalmi negyedben a rendfenntartás érdekében.

Országos (környezetvédelmi) civil szervezetek:

EB OVO Közhasznú Egyesület

Elérhetőség: www.ebovo.hu

Az Egyesület 2010 januárjában alakult azzal a céllal, hogy a felelős kutyatartókat szervezetten képviselve, a hatóságokkal együttműködve elősegítse Budapest kutyabarát várossá alakulását. A szervezet alapvető célkitűzése, hogy a városi kutyatartás objektíven jelenjen meg a jövőt érintő döntésekben, ezért szakértői munkát végez, szervezetként segíti az új életmód hazai elfogadását.

Projektek:

- Tanulmány készítése a Városliget átépítésének kutyabaráttá tételéhez.
- EB OVO kutyafuttató típusterv készítése
- Közösségfejlesztő programok szervezése országszerte
- Önkormányzati Kutyás Programok kialakítása és szakmai támogatása több budapesti önkormányzatnál
- Erzsébetvárosi Felelős Gazdiprogram szakmai támogatása 2014 óta
- Nyugdíjas program a menhelyi kutyákért a VII. kerületben
- EB OVO kampány a VII. kerületi ebösszeírás segítésére

Védegylet

Elérhetőség: <http://www.vedegylet.hu/>

e-mail: iroda@vedegylet.hu

Magyar Természetvédők Szövetsége

Elérhetőség: <http://www.mtvsz.hu/>

info@mtvsz.hu

Hulladék Munkaszövetség (Humusz)

Elérhetőség: www.humusz.hu

E-mail: humusz@humusz.hu

Energia Klub Környezetvédelmi Egyesület

Elérhetőség: <http://www.energiaklub.hu/hu/>

E-mail: energiaklub@energiaklub.hu

Levegő Munkacsoport

Elérhetőség: www.levego.hu

E-mail: levego@levego.hu

3.7.5. Környezet- és életminőséget szolgáló egyéb tevékenységek, közszolgáltatások

Tájékoztatás és információ-szolgáltatás

Az önkormányzat környezetvédelmi stratégiájának kialakításakor három, igen fontos nevelési, kommunikációs szempont merül fel a környezetvédelmi-szakmai, illetve a praktikus szempontokon túl:

- Mi növeli és tartja fenn VII. kerület lakosainak komfortérzetét?
- Mi vonzza az ide látogató turistákat?
- Mi sarkallja az itt-tartózkodókat arra, hogy környezetük állapotát fenntartsák, környezetüket gondozzák rövid és hosszabb távon is?

A korábbiakban felsorolt eljárások, lehetőségek alapján VII. kerületben az alábbi rendszer egyes részeinek, vagy egészének alkalmazását javasoljuk.

Kiadványok

A kerület honlapjának fejlesztése elősegíti az önkormányzat és a lakosság közötti kommunikáció hatékonyabbá tételét, a kerület polgárainak pontosabb, rugalmasabb tájékoztatását és tájékozódását, az egyszerűbb és pontosabb ügyintézés, az önkormányzat

részéről pedig a lakossági igények pontosabb megismerését. Hozzájárul továbbá működő interaktív fórumokkal ahhoz is, hogy a lakosságnak és az érintett csoportoknak az internet nyújtotta keretek között, lehetősége legyen az önkormányzat döntéseinek pontos megismerésére és a döntés-előkészítő folyamatokban való aktív részvételre is.

Ezért szükséges:

- Internetes fórum létrehozása az önkormányzat és a lakosság, valamint a lakosság egymás közötti párbeszédének fejlesztése céljából. Az interneten keresztül is lehessen kérdésekkel, észrevételekkel fordulni az önkormányzat illetékeseihez.
- Panasz-levelesláda.
- Részletes, folyamatosan aktualizált rendelettár.
- Képviselőtestületi ülés meghívók és munkatervek folyamatos elérhetősége a portálon.
- Közgyűlési (esetleg bizottsági) előterjesztések elérhetősége a portálon. Megjegyezzük, hogy ma már működnek olyan önkormányzati portálok is, amelyeken az előterjesztések véleményezésének jogát az interneten keresztül is gyakorolhatják a lakók.
- Közgyűlési jegyzőkönyvek és határozatok elérhetősége a portálon.
- Lakossági fórumok időpontjának közzététele, pontos tájékoztatás.
- A képviselő testület tagjainak közvetlen elérhetőségéről információk (email cím, vagy telefonszám).

Tisztább Erzsébetvárosért kiadvány

Az önkormányzat a 2017-es évben Tisztább Erzsébetvárosért lakossági tájékoztató kiadvány készítettett, 40 000 példányszámban, mely minden kerületi lakos postaládájába bekerült. A közintézmények emelt példányszámban kapták meg.

Öko –Neked /Öko Negyed kiadvány (Erzsébetváros 2014 –ös környezetvédelmi kiadványa) közel 3000 iskolához jutott el, ezek kiosztása a 2015 – ös évben ért véget.

Figyelemfelhívó ZÖLD plakátok Erzsébetvárosban

A 7. kerületben 2017 őszétől figyelemfelhívó, 3 részes plakátsorozatot készített az önkormányzat.

Ezek a posztterek a belvárosi zöld gondolkodást hivatottak képviselni, az alábbi három témában:

- Ne szemetelj!
- Gyűjtsd szelektíven a hulladékot!

- Légy felelős kutyatartó, szedd fel kedvenced után az ürüléket!

Közvetlen kommunikáció, rendezvények

A lakossággal való közvetlen találkozások során (lakossági fórumokon, illetve a különböző előadásokon: megnyitók, konferenciák stb.) javasoljuk, hogy az önkormányzat képviselője ne csak a környezetvédelem általános fontosságát hangsúlyozza, hanem annak praktikus, mindennapi hasznát, hosszabb távon a komfortérzet növekedését, a gazdasági szempontokat is. A programpontokban foglalt célkitűzések és az azokat szolgáló intézkedések, a környezet állapotát érzékelhetően javító lépések.

Javasoljuk, hogy az önkormányzat aktív szervezőként vegyen részt a fontosabb környezetvédelmi rendezvények szervezésében. Fontos, hogy az önkormányzat egyeztessen az iskolákkal, művelődési központokkal, nagyobb szórakoztató központokkal.

Ilyen többé-kevésbé lefedett rendezvények az úgynevezett jeles napok (Föld napja, Madarak és fák napja stb.). Javasoljuk, hogy az önkormányzat segítse az iskolákat és más kezdeményezőket, hogy rendezvényük minél szélesebb körhöz jusson el, illetve, hogy helyszíniül a kerület parkjait, zöldterületeit használják. Rendezvényként bonyolítható egy-egy nagyobb faültetés vagy virágosítás.

Kifejezetten önkormányzati profilba illő rendezvény lehet például:

- Mintaprogramok indítása növényzet telepítésére;
- Ismeretterjesztő programok (pl. komposztálás, gyakorlati tanácsadással);
- Környezetvédelmi technikákat bemutató tanfolyamok, bemutatók;
- Alternatív mini-konferenciák, találkozók tanárok, nyugdíjasok stb. számára.

A FŐKERT Nonprofit Zrt. „Tedd meg MAgadért!” címmel kertészkedő, virágültető rendezvényt szervezett, amin a VII. kerületi Önkormányzat is részt vett 2015-ben. A VII. kerületi Önkormányzat csatlakozott a „Föld órája” elnevezésű rendezvényhez (2015. március 28. szombat 20. 30 órakor). A VII. kerületi Önkormányzat - az immár hagyományosan - szeptemberben kiosztásra kerülő iskolakezdési csomagokba elsősorban újrahasznosított papírból készült iskolaszereket, tanulást segítő eszközöket tesz. A VII. kerületi Önkormányzat a „Takarítsunk együtt” rendezvényen kizárólag ÖKO tisztítószereket használ.

Adott környezetvédelmi célok, civil aktivitás támogatása

Lehetőségek a civil aktivitás serkentésére:

az önkormányzat szervezhet versenyeket, alapíthat díjakat. A díj legyen jelképes és a cél egyértelmű. A védnökség lényegesen kevesebb ráfordítást igényel, mint a díj alapítása. Az önkormányzat, ha lehetőségei engedik, rendszeres támogatást is nyújthat.

A Takarítsunk együtt! évente megrendezésre kerülő program a kerület tavaszi nagytakarítására.

A kerületi intézmények az iskolák környékének takarításához szükséges eszközöket, biztosítják. A takarítók biztonságára az Erzsébetvárosi Rendészeti Igazgatóság munkatársai vigyáztak, az összegyűjtött szemetet az Erzsébetváros Kft. szállította el.

Az önkormányzat támogatja és szervezi a környezetvédelemmel kapcsolatos kerületi és budapesti rendezvényeket. Ezeket a meglévő aktivitásokat célszerű kiterjeszteni a fentiekben javasolt tevékenységekre.

3.7.6. A környezetvédelmi ügyek finanszírozása

A rendszeresen kiírt környezetvédelmi pályázatok nagyon hasznosak a civil –és az intézményi aktivitás felkeltésére, fenntartására, növelésére. Ezek lehetnek az intézmények számára vagy közvetlenül a lakosok, civil szervezetek számára kiírt, környezetvédelmi tevékenységgel kapcsolatos pályázatok.

Az önkormányzat 2016. évben benyújtott, környezetvédelmi témájú, ill. környezetvédelmi célkitűzést is tartalmazó pályázatai:

- KEHOP-5.2.9-16 Pályázatos épületenergetikai felhívás a közép-magyarországi régió települési önkormányzatai számára tárgyú felhívásra benyújtott, Épületenergetikai felújítások Budapest Főváros VII. ker. Erzsébetváros intézményeiben a KEHOP-5.2.9-16 pályázati konstrukció keretében c. projekt
(támogatási kérelem azonosítószáma: KEHOP-5.2.9-16-2016-00032)

Megvalósult projekt

A projekt keretében a Dózsa György út 46. szám alatti Bischitz Johanna Integrált Humán Szolgáltató Központ Idősek Bentlakásos Otthona és Átmeneti Gondozóháza és az Alsó erdősor 14-16. szám alatti Alsóerdősori Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium épületének épületenergetikai korszerűsítése valósult meg. A 200 millió forintot

meghaladó összköltségű beruházás célja az épületek hőtechnikai adottságainak javítása, valamint a hőveszteség csökkentése volt.

A Dózsa György úti épületen külső homlokzati hőszigetelés és a lapostetővel fedett épületrészek felújítása, az Alsó erdősori iskolaépületen külső homlokzati hőszigetelés, lapostetők felújítása, valamint az utoljára elkészült épületrész tetőszerkezetének hőszigetelése, fedésének felújítása és a tetőablakok cseréje valósult meg. Továbbá mind a két intézményen napelemes rendszer került kiépítésre.

A munkálatok azért váltak szükségessé, mivel az épületek már nem feleltek meg a mai kor támasztotta hőtechnikai követelményeknek. A felújításokkal nagymértékben csökkenthetők a fenntartási költségek, és sokkal gazdaságosabban üzemeltethetők az épületek. Emellett az is fontos szempont, hogy az alacsonyabb fűtési energiaigény hatására csökkeni fog a károsanyag-kibocsátás is, így Erzsébetváros Önkormányzata az eddiginél is többet tesz a környezet védelméért. A felújítások során 64 kWh kapacitású megújuló, zöld energia termelő rendszer került kiépítésre. A fejlesztés eredményeként az épületek energiafelhasználása mintegy 40%-kal lehet kevesebb, az üvegházhatású gázok kibocsátása pedig 88.000 kilogrammal csökken éves szinten.

A munkálatok végeztével Erzsébetváros Önkormányzatának intézményei két olyan épülettel bővültek, amelyek megfelelnek a mai energetikai előírásoknak és környezetvédelmi szempontoknak. Mindez nemcsak alacsonyabb fenntartási költségeket jelent majd, hanem sokkal komfortosabb környezetet is.

- VEKOP-6.1.1-15-BP1 Kisgyermeket nevelő szülők munkavállalási aktivitásának növelése tárgyú felhívásra benyújtott,

Bóbita Óvoda új tagóvoda épületének létesítése” c. projekt

(támogatási kérelem azonosítószáma: VEKOP-6.1.1-15-BP1-2016-00041)

A pályázat elbírálás alatt áll.

A pályázat célja a VII. kerületi Bóbita Óvoda kapacitáshiányának megszüntetése, kapacitásbővítés, a minőségi ellátás (jó eszközellátottság, esztétikus környezet és a családias légkör) megteremtése, ezen keresztül a kisgyermekes szülők munkaerőpiacra történő visszatérésének elősegítése.

A projekt tartalma: 3 csoportszobás, 60 fő gyermek nevelésére alkalmas 865 m² nettó hasznos alapterületű új óvoda épület építése melegítőkonyhával, tornaszobával, egyéni foglalkoztató szobával, orvosi szobával és a szükséges nevelői helyiségekkel, és teljes körű eszköz-felszereltséggel.

Az óvoda elsősorban HH-HHH-s gyermekeket fog befogadni, és alkalmas lesz SNI-s gyermekek nevelésére is. Az épület teljes körűen akadálymentesített lesz. Megújuló energiaforrás (napelem, napkollektor) is felhasználásra kerül. A gyerekek rendelkezésére fog állni egy 406 m² alapterületű udvar zöldfelülettel.

- VEKOP-6.2.1-15 A leromlott településrészekben élő alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek javítása, társadalmi és fizikai rehabilitációja Budapesten tárgyú felhívásra benyújtott,

Csányi utcai Krízis tömb szociális célú rehabilitációja c. projekt

(támogatási kérelem azonosítószáma: VEKOP-6.2.1-15-2016-0003)

Elnyert pályázat

A projekt célja Budapest, VII. kerület leszakadó városrészében, a Csányi – Király – Kis Diófa – Klauzál tér által határolt területen koncentráltan megnyilvánuló társadalmi-fizikai-gazdasági problémák komplex módon való kezelése a területen élők társadalmi integrációjának elősegítése érdekében. Az egyik fő cél az önkormányzati tulajdonú ingatlanok fejlesztésén keresztül kerületi léptékben is hozzájárulni az alacsonyabb státuszú csoportok lakhatási lehetőségének javításához. A projekt tervezett tevékenységei:

- élhető, fenntartható szociális bérlakások kialakítása,
- közösségi célú helyiségek létrehozása, a lakossági igények kielégítése,
- a területen élő hátrányos helyzetűek részére szociális programok megvalósítása.

- VEKOP-6.2.1-15 A leromlott településrészekben élő alacsony státuszú lakosság életkörülményeinek javítása, társadalmi és fizikai rehabilitációja Budapesten tárgyú felhívásra benyújtott,

Verseny utcai Veszélyeztetett tömb szociális célú rehabilitációja c. projekt

(támogatási kérelem azonosítószáma: VEKOP-6.2.1-15-2016-0004)

Elnyert pályázat

Jelen projekt célja, hogy Budapest, VII. kerület leszakadással veszélyeztetett városrészében a Jobbágy – Dózsa – Verseny utcák által lehatárolt területen koncentráltan megnyilvánuló társadalmi-fizikai-gazdasági problémák komplex módon való kezelése a területen élők társadalmi integrációjának elősegítése érdekében. Az

akcióterületi fejlesztés célja, hogy az önkormányzati tulajdonú telken olyan fejlesztés valósuljon meg, mely kerületi léptékben is hozzájárul az alacsonyabb státuszú csoportok lakhatási lehetőségének javításához. Az alábbi, jelen fejlesztéshez kapcsolódó tevékenységek tervezettek: - az önkormányzati tulajdonú telken szociális bérlakások építése, - közösségi célú helyiségek létrehozása, a lakossági igények kielégítése - a területen élő hátrányos helyzetűek részére szociális programok megvalósítása. A program átfogó célja egy szociális célú kiegyensúlyozó rehabilitáció, valamint, hogy az akcióterületen a szociális mutatók tekintetében javuló tendenciákat lehessen tapasztalni.

- Nemzetgazdasági Minisztérium által kiírt „Jedlik Ányos Terv” alapján - GZR-T-Ö-2016 kódszámú az „Elektromos töltőállomás alprogram a helyi önkormányzatok részére” tárgyú felhívásra benyújtott projekt

(támogatási kérelem azonosítószáma: GZR-T-Ö-2016-0067)

Elnyert pályázat

Az Önkormányzat esetében a pályázat keretében támogatással beszerezhető töltőállomások/berendezések számának maximuma 5 db.

Az Önkormányzat összesen 4 db „A” típusú (normál) töltőberendezést (2 x 22 kW teljesítményű) és 1 db „C” típusú (villám) töltőberendezést kíván beszerezni. A megvalósítás helyszínei:

1 db „A” típusú töltő: VII. Bajza u. 13. Reformáció park előtti, úttesttel párhuzamos várakozóhely területe

1 db „A” típusú töltő: VII. Cserhát u. 12. előtti várakozóhely

1 db „C” típusú töltő: VII. Kertész u. 4. előtti várakozóhely

1 db „A” típusú töltő: VII. Wesselényi u. 2. előtti várakozóhely

1 db „A” típusú töltő: VII. Almássy tér 18-19. előtti várakozóhely

- Budapest Főváros Önkormányzata Fővárosi Városrehabilitációs Keret 2016. évi pályázata

TÉR_KÖZ 2016 Budapest „B” program: Községi célú városrehabilitációs programok”

Kisdíófa Községi Kert ökológikus szemléletű fejlesztése c. projekt

Elnyert pályázat

A projekt keretében a közösség bevonásával, a már meglévő parcellák és ültetések tiszteletben tartásával a kert tovább fejlesztése és még élhetőbbé tétele történhet meg az alábbi infrastrukturális beavatkozások által:

- a kert északnyugati oldalán lévő hatalmas tűzfal hőszigetelése és zöldfallal való burkolása;
- a mostani tömör kerítés helyett egy áttörtebb, barátságosabb lehatárolás, mely érvényesülni hagyja a kertet a Kis Diófa utca felől is;
- a hátsó fedett melléképület és a mellette lévő burkolt tér felfejlesztése.

Az Önkormányzat 2017. évben megvalósult pályázatai:

- Nefelejcs Óvoda (Nefelejcs utca 62.)

Felújítást érintő munkák: Külső nyílászárók cseréje, fűtési rendszer korszerűsítése, kazán csere, teljes belső tisztasági festés, napvitorla árnyékoló elhelyezése az udvari homokozó felett, régi épületrészben a világítás korszerűsítése, cseréje, a melegítő konyhában a gáztűzhelyek cseréje elektromos tűzhelyekre.

Beruházások és felújítások 2017. évben

Útfelújítások

- Akácfa utca felújítása: a gázvezeték és az ivóvíz vezeték rekonstrukcióját követően faltól-falig burkolat felújítás történt az utca teljes hosszán, melynek során 18 db planténeres fa is kihelyezésre került.
- Dob utca felújítása Csányi utca – Erzsébet körút közötti szakasz: a gázvezeték és az ivóvíz vezeték rekonstrukcióját követően szintén faltól-falig burkolat felújítás történt az utca teljes hosszán, a Dob utca 46. szám előtti kiszélesedett járda szakaszon 5 db szabad gyökérzetű fát ültettünk, valamint 2 db planténeres fa is kihelyezésre került.
- Dob utca járda felújítása a Kazinczy utca – Csányi utca között: a kétoldali járda burkolat újult meg, az útpálya burkolatának cseréje a Dob utca 34. szám alatti társasház építkezés befejezése után történik meg.
- Akácfa utca 38. szám előtt installáció (zongora billentyűzet imitáció) kialakítása az út és járda burkolatban Seress Rezső emlékére.

Iskola-felújítások

- Alsóerdősi Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium újabb felújítási ütem: (Alsó erdősor 14.-16.) Tantermek, földszinti folyosók: padló- és falburkolat csere, tisztasági festés; udvar: új eséscsillapító burkolat; személyfelvonó felújítás; energetikai felújítás európai uniós támogatású KEHOP pályázat keretében: külső homlokzati hőszigetelés, lapos tető felújítása, tetőszerkezeti hőszigetelés és tetőfedés felújítás (utoljára elkészült épületrészen), tetőablakcsere, napelemes rendszer kiépítése.
- Madách Gimnázium (Barcsay utca 5.): belső udvar teljes felújítása: új burkolatok, új sportpálya világítással; udvari tűzfal festése; két emeleti terasz burkolatának felújítása.

Óvoda-felújítások

- Magonc Óvoda újabb felújítási ütem (Városligeti fasor 39-41.): udvar és a játszóterek felújítása: új játszótéri eszközök beépítése, gyermek sportpálya kiépítése.
- Nefelejcs Óvoda (Nefelejcs utca 62.) Külső nyílászárók cseréje, fűtési rendszer korszerűsítése, kazán csere, teljes belső tisztasági festés, udvari homokozó fölé napvitorla árnyékoló elhelyezése; régi épületrészben: világítás korszerűsítése, cseréje; melegítő konyhában új elektromos tűzhelyek elhelyezése.
- Brunszvik Óvoda (Rózsák tere 6-7.) udvar: új, korszerű, rozsdamentes ivókút elhelyezése; alagsori tornaterem: sószooba légterét leválasztó kétszárnyú ajtó beépítése.
- Csicsergő Óvoda (Dob u. 102.) Légh kondicionáló kiépítése 8 csoportszobában és a tornateremben; főbejárat ajtó cseréje; műfüves sportpálya kialakítása, kerítés felújítása.
- Bóbita Óvoda (Akácfa utca 32.) Csoportszobák, fejlesztőszobák: parketta burkolat felújítása, falfestések felújítása. Gyermeköltöző, fejlesztő előtér: padlóburkolat cseréje; melegítőkonyhák teljes felújítása: csempézés, festés, lefolyók, vízcsövek, járólapozás, mosogató medencék cseréje.

Bölcsőde felújítás

- Dob Bölcsőde (Dob utca 23.): Vizes blokkok: ivóvíz- és csatornahálózat, padló- és falburkolatok teljes cseréje, szaniterek cseréje; festés-mázolás, belső nyílászárók cseréje, beépített bútorok cseréje, az elektromos rendszer és lámpatestek cseréje.

Szociális intézmények felújítása

- Peterdy utcai Idősek Otthona újabb felújítási ütem (Peterdy u. 16.) szekunder körű hőleadók és csővezetékek energetikai korszerűsítése.
- Dózsa György úti Idősek Otthona újabb felújítási ütem (Dózsa György út 46.): energetikai felújítás európai uniós támogatású KEHOP pályázat keretében: külső homlokzati hőszigetelés, lapos tető felújítása, napelemes rendszer kiépítése.

Középületek felújítása

- Polgármesteri Hivatal épülete újabb felújítási ütem (Erzsébet krt. 6.): lichthofok: utólagos hőszigetelés és homlokzati felületképzés; villámvédelmi rendszere kiépítése; épületgépészeti felújítás: pinceszinti csatornarendszer, kazánház égéstermék-elvezető rendszer, fűtési rendszer felszálló csővezetékek felújítása, radiátorcserék (60 db).
- Damjanich utca 6. (KLIK Közép-Pesti Tankerületi Központ; 2017. november 13-tól folyamatban lévő munkák): homlokzat: teljes felújítás; tető héjalás, bádogos szerkezetek: teljes csere; belső udvar felújítása, új előlépcső kiépítése; vizesblokkok felújítása.
- Dohány utca 45. önkormányzati képviselői irodák kialakítása üresen álló 6 lakás felújítása és átépítése iroda célú használatra; udvari homlokzat, függőfolyosók, lépcsőházak, kapualj és térburkolatok felújítása.

Egyéb ingatlanok

- Dob utca 37. számú ingatlan (15-ös tömb) rehabilitációja: a kiviteli tervek készítése folyamatban.
- Klauzál utca 23. szám alatti orvosi rendelő: meglévő klíma rendszer bővítése multi split klímák elhelyezésével. (A munka 2018. január-februárban fejeződik be.)
- Rumbach Sebestyén utca 6. II. em. 2/a lakás felújítása: teljes körű átalakítás és felújítás az Örkény Színház számára.
- Bethlen Színház (Bethlen Gábor tér 3.): hőközpont, fűtési elosztó vezetékek felújítása, új légkezelő berendezés beépítése.
- Balatonmárfürdő üdülő (Balatonmárfürdő, Rákóczi utca 69.) Fő és melléképületek belső felújítása (konyha, vizesblokkok, szobák).

Javasolt környezetvédelmi pályázati témák

adatgyűjtés a korábban a VII. kerület területén található védett, vagy védendő természetvédelmi értékekről;

- kert- vagy parkrészletterv, park egyes tereinek átalakítása stb.;
- szabadtéri programok megszervezése (adott célcsoportnak vagy adott alkalomra);
- Zöld iskola-zöld sarok pályázat;
- Öröm-bánat térkép készítése;
- Egészséges iskolabüfé pályázat;
- Mindennapi élet zöldítése stb.

3.7.7. Környezeti nevelés és szemléletformálás

A környezeti nevelés, amely a fenntarthatóságra nevelést is jelenti igen összetett feladat. Fel kell ölelnie a legkülönbözőbb közösségi és egyéni tevékenységek környezetre gyakorolt hatásait, az oktatással kapcsolatos kérdéskört, a városi életforma hatásait helyi, gazdasági és társadalmi szempontok bonyolult rendszerét figyelembe véve. Ezeknek az információknak a lakosság különböző köreihez való hatékony eljuttatása a cél.

Alapelv, hogy a környezeti nevelés élethosszig tartó folyamat. A természetes és épített környezethez kapcsolt alapvető attitűdök már korai gyermekkorban kialakulnak, de az idők szemlélete is módosul. Eredmény akkor érhető el, ha minden korosztályra egy időben, folyamatosan, egységesen hat a nevelés. A környezettudatos szemlélet elsajátításának feltétele, hogy az egyén tevékenyen kapcsolódjon be környezetének életébe.

A környezeti tudat kialakításában életkortól függően más és más eszközök lehetnek a segítségünkre. Ilyen eszközök a: családi nevelés; intézményes oktatás (gyermek- és fiatalkor); média; önkormányzati hatáskörbe tartozó eszközök; társadalmi szervezetek által felvállalt tevékenységek.

A negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP IV), a 2015 és 2020 közötti időszakra szóló környezeti célokat fogalmazza meg az Országgyűlés számára. A Programot 2015. áprilisban nyújtotta be a földművelésügyi miniszter a parlamentnek. A Program stratégiai céljainak elérését a következők segítik. A szemléletformálás, a terület- és településfejlesztés, a tervezés, a szabályozás és ellenőrzés, az EU és nemzetközi együttműködés, a támogatások és a kutatás-fejlesztés rendszere.

A célok eléréséhez szükséges stratégiai eszközök a NKP IV.-ben említett környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód kialakításának erősítése. A cél a környezet és természet ismeretén és szeretetén alapuló környezettudatos magatartás ösztönzése az oktatás és szemléletformálás minden területén, különös tekintettel a formális és nem formális oktatásra, valamint a médiára.

Az oktatás területén a környezettudatosság erősítése érdekében úgy a működés, mint a szemléletformálás, képzés terén a meghatározott cselekvési irányok, feladatok a következők:

- A köznevelési intézmények működtetésében a környezettudatos szemlélet és gyakorlat erősítése.
- A köznevelési intézmények minden típusában és az oktatás és nevelés teljes folyamata során a környezeti jelenségek és folyamatok megismertetésének erősítése, valamint ezek társadalmi és gazdasági összefüggéseit megismertető tantárgyak oktatása, az ismeretek tevékenység alapú, gyakorlati tapasztalatszerzéssel együtt járó fejlesztése, a környezeti célokat szolgáló kiegészítő pedagógiai tevékenységek szervezése, élménypedagógiai elemek erősítése.
- A környezet- és oktatáspolitikai összehangolása, az együttműködés erősítése és közös programok végrehajtása az oktatásért és a környezetvédelemért felelős tárcák irányításával és részvételével a környezeti szemléletformálás érdekében. Meglévő programok (pl. Zöld Óvoda, Ökoiskola, Erdei Iskola-Óvoda, versenyek és vetélkedők) további működtetése és továbbfejlesztése, valamint a környezet- és természetvédelemhez kapcsolódó tehetséggondozási programok támogatása.
- A szakképzésben és felsőoktatásban a környezettudatosság és a fenntarthatósági szempontok további erősítése, a környezeti nevelés, természettudományos ismeretterjesztés szakspecifikus módszertani elemeinek beépítése a képzésbe, az alkalmazásukra irányuló tevékenységek, jó megoldások elterjedésének ösztönzése.
- Környezeti továbbképzés és módszertani felkészítés pedagógusok részére.

A társadalmi szemléletformálás a környezettudatosság erősítése érdekében úgy a működés, mint a szemléletformálás, képzés terén a meghatározott cselekvési irányok, feladatok a következők:

- Környezeti szemléletformálás a közsférában, illetve a médiában dolgozók számára.
- Intézményi működés környezettudatosabbá tételének ösztönzése, alkalmazottak környezettudatosságának növelése.

- Civil szervezetek környezeti szemléletformáló és környezettudatosságot növelő tevékenységének támogatása.
- Környezettudatos magatartásminták közvetítése.
- Környezettudatosság növelésére irányuló kampányok, versenyek, díjak, kiadványok.
- Helyi természeti, környezeti értékek feltárása és megismertetése.
- Az egyes szakterületeken belül a környezettudatosság gyakorlati érvényesítésének lehetőségeit bemutató szakmai, módszertani anyagok elkészítése, népszerűsítése, alkalmazása.

Az oktatás, a nevelés és a tudatformálás, mint humán eszközök igénybevétele a program következetes végrehajtásához elengedhetetlen. A környezeti nevelést az oktatási intézmények bevonásával kell elvégezni. Ebben a feladatban a kerület számára nagy segítség lehet a Természet-és Környezetvédő Tanárok Egyesülete elérhető: <http://www.ttk.pte.hu/TKTE/>.

ÖKO iskolák a VII. kerületben

- Alsóerdősi Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium (1074 Budapest, Alsóerdősor u.14-16., OM azonosító: 100566)
- Budapest VII. Kerületi Baross Gábor Általános Iskola (1078 Budapest, Hernád u. 42-46., OM azonosító:034911)
- Erzsébetvárosi Kéttannyelvű Általános Iskola, Szakgimnázium és Szakközépiskola (1073 Budapest, Kertész u. 30. Telefon: (1) 322-7694, Telephely: 1077 Budapest Dob utca 85. Telefon: (1) 322- 6833, OM azonosító: 201491)

A zöld óvodák nevelési gyakorlata

A zöld óvodákat, mint tevékenységközpontú, környezeti nevelést végző intézményeket 2006 óta ismeri el az állam a pályázat útján elnyerhető Zöld Óvoda címmel. A címet pályázat útján három évre lehet elnyerni, és egy igen szigorú kritériumrendszernek kell megfelelni.

Ezek az óvodák a környezeti nevelés alapján működnek. Erre épül valamennyi pedagógiai teendő, amelyekben közreműködnek a regionális szervezetek, társóvodák, társiskolák, sőt, kiemelt szerepe van a szülői közösségnek is. Az óvoda feladata általános természet- és környezetvédelmi ismeretek, feladatok, kihívások megismertetése a gyerekekkel. Egyébként valamennyi óvoda pedagógia programjában szerepel a környezeti nevelés, környezetvédelem kérdésköre, így ez a tevékenység az óvodák mindennapjaiban aktívan jelen van.

A fák, növények védelme, azoknak ápolása, faültetés, állatvédelem, a hulladék helyes kezelése, egészséges táplálkozás, energiatakarékosság – mind ezeknek a tudatosítása, majd

saját lakóhelyükön való alkalmazása a cél. A gyermekek aktívan vesznek részt elemi környezetvédelmi tevékenységekben. A természet közeli életmóddal kapcsolatban például az alábbi feladatok kerülnek megvalósításra (folyamatosan, minden évben):

- kirándulások szervezése a közvetlen és tágabb környezetbe
- a zöld sarkok folyamatos bővítése a csoportszobákban
- az óvodák növényeinek gondozása közösen a gyerekekkel
- környezetvédelmi programokban való részvétel
- aktív részvétel a szelektív hulladékgyűjtésben
- folyamatos kapcsolat a HUMUSZ az ÖKO PANNON munkatársaival, előadások szervezése a segítségükkel

Az Önkormányzat által évente megrendezett Zöld7 programsorozat keretében a kerületi óvodásokat és iskolásokat is bevonják a környezetvédelmi programokba, pl. virágültetés, vagy szemétszedés révén. A programot a Polgármesteri Kabinet koordinálja.

A Bóbita, a Brunszvik Teréz, a Csicsergő, a Kópévár, a Magonc óvodák a “Zöld Óvoda” cím birtokosai. A Bóbita Óvoda jelenleg pályázik (2018 szeptember), a Magonc Óvoda már elnyerte az örökös Zöld Óvoda címet. A Magonc Óvodában az étkezési zöldség-gyümölcs maradékokat és a lenyírt fűvet komposztálják, a kész komposztot pedig virágültetésre használják. A Bóbita Óvoda esővízgyűjtővel rendelkezik locsolási célból. Számos szülővel közös programot szerveznek a gyerekeknek. Pl: szelektív hulladékból bábokat készítenek, növényeket ültetnek.

3.7.8. Környezetvédelmi célú együttműködések

A fenntartható fejlődés és a környezetgazdálkodás alapvető feltétele a környezeti ügyek komplex kezelése. Ez az érdekeltek és az érintettek (államigazgatási- és egyéb szakmai szervek, önkormányzatok, civil szervezetek, stb.) széles körű együttműködése révén valósítható meg.

A legfontosabb intézmények, szervezetek, amelyek az önkormányzatok környezetvédelmi munkájában partnerként megjelenhetnek:

- Budapest Főváros Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya;
- Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály;
- Földművelésügyi Minisztérium;

- Nemzetgazdasági Minisztérium;
- Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági Osztály, Budapest Főváros Kormányhivatala Földhivatali Főosztály, Pest Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Osztály
- Fővárosi Önkormányzat;
- Budapest Főváros Kormányhivatal VI . Kerületi Hivatala Népegészségügyi Osztály (illetékesség: VI.,VII.,VIII., IX.ker.)

A fenti ponthoz kapcsolódó egyéb megállapítások, információk a 3.7. Környezet –és életminőséget szolgáló egyéb tevékenységek, közszolgáltatások fejezetben találhatók.

4. Kérdőívek értékelése

A Környezetvédelmi Program készítői kíváncsiak voltak Erzsébetváros értékeivel és a kerületet érintő környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatos lakossági véleményekre.

A kerület gazdasági és társadalmi helyzetének felméréséhez és a helyzetértékelés elkészítéséhez egy kérdőívet készítettünk, melyet közzétettünk a lakosság számára az önkormányzat segítségével. A kérdőívek kiértékelésének eredményei rávilágítanak a lakosság által megfogalmazott megoldandó feladatok körére és a lakosság VII. kerületről kialakult véleményére.

A lakossági kérdőívet 192 fő töltötte ki értékelhető módon. A beérkezett kérdőívek alapján a kerület lakossága a következő észrevételeket tette:

A lakossági kérdőívet kitöltők között 36 % volt a férfiak aránya és 64 % a nők aránya. Koreloszlás szerint a válaszadók 12 %-a volt 30 év alatti, 32 %-a 31 és 40 év, 34 %-a 41-54 év közötti és 22 %-a volt 55 év felett. Iskolai végzettségnek megfelelően 22 % aki érettségivel rendelkezik, 73 %-a aki főiskolát, egyetemet végzett és 5 %-a volt a válaszadóknak, aki szakmunkás iskolai végzettségű lakos. A válaszadók többsége 63 %-a 20 vagy több éve a kerületben él.

A megkérdezettek között volt IT üzemeltető, pedagógus, titkárnő, nyugdíjas, mérnök, képzőművész, jogász, tanár, köztisztviselő, orvos, kereskedő, pszichológus, dajka, vendéglátós, geográfus, munkanélküli.

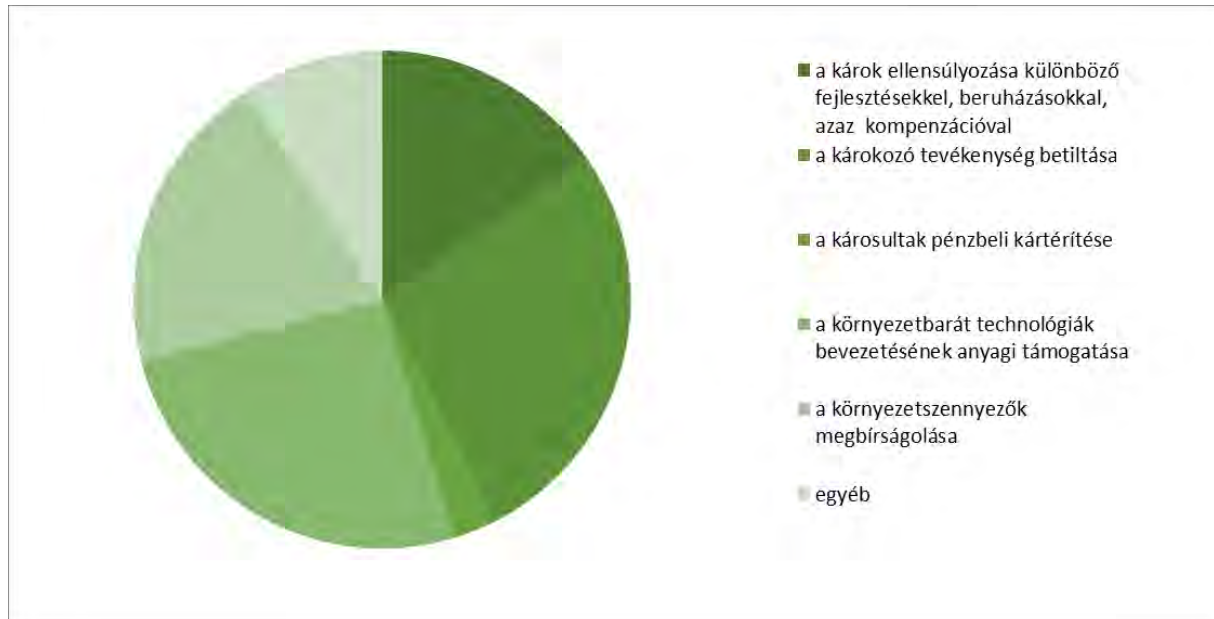
A kerületben található helyi értékek (épületek, utcák, terek) és környezetük állapotát (víz, levegő, talaj, zaj, a kerület tisztasága) a kérdőívet kitöltők közül a lakókörnyezetük körül és a kerületben általánosan is rossznak vagy átlagosnak ítélték meg. A kerület parkjainak, zöldfelületeinek állapotát összességében átlagosnak, illetve rossznak, a saját környezetükben inkább rossznak, illetve nagyon rossznak ítélték meg.

A következő kérdés azt firtatta, hogy melyek azok a tényezők, melyek leginkább problémát jelentenek, valamint amivel a legkevésbé elégedetlenek a kerületben. A válaszadók 1-től (nagyon elégedetlen) 5-ig (teljesen elégedett) pontozták a lehetőségeket, aszerint, hogy mennyire elégedettek az állapottal. Helyi szinten mindegyik esetben inkább az elégedetlenség volt a jellemző, az utcák, terek, parkok állapotát 2,0 pontra, a levegő tisztaságát 2,1 pontra értékelték a megkérdezettek. A helyi közlekedési lehetőségekkel elégedettek voltak, erre 4,0 pontot adtak.

A belátható jövőben a lakóhelyükön lévő legnagyobb problémák a megkérdezettek szerint a levegőszennyezés, a hulladék elhelyezése és a zöldterületek csökkenése lesz.

A válaszadók 75 %-a tudja azt, hogy mennyi kilowatt-óra villanyt, hány m³ gázt és vizet fogyaszt a háztartása 1 hónap alatt. 88 %-uk hajlandó jobban takarékoskodni az energiával (villany, gáz) és a vízzel a jövőben. A megkérdezettek 47 %-a cirkóval, 38 %-a gázkonvektorral fűt. 3 %-uknál vegyes fűtés van. 8 %-uknak van alternatív fűtési megoldása, 4 % jelölte meg a villanykályhát.

Arra a kérdésre, hogy mi lenne a legfontosabb és legmegfelelőbb megoldás a környezetszennyezés megállítására, a válaszadók véleménye megoszlik. Ahogy az a 16. ábrán látszik, 26 %-uk szerint a környezetbarát technológiák bevezetése és annak anyagi támogatása lenne a legjobb módszer. 20 %-uk megbírságná a környezetszennyezőket, 27 %-uk a károkozó tevékenység betiltását tartja fontosnak. 15 %-uk említi a károk ellensúlyozására különböző fejlesztéssel, beruházások, azaz kompenzáció lehetőségét, 3 %-uk pedig a károsultak pénzbeli kártérítését javasolta. A megkérdezettek 9 %-a gondolt egyéb módszerre, pl. autós forgalom csökkentésére, tolatva parkolás tiltására, ebadó a kutypapírok feltakarításához, több kukaedény, utak gyakoribb mosása.

18. ábra: Környezetszennyezésre megoldási javaslatok

Megkértük a lakossági kérdőívet kitöltőket, hogy rangsorolják a környezetvédelmi, társadalmi és gazdasági feladatukat fontosságuk szerint úgy, hogy 1: egyáltalán nem fontos; 5: nagyon fontos. Az értékelés alapján a lakosság a 19. ábra szerinti válaszokat adta.

19. ábra: Az általános környezetvédelmi és társadalmi-gazdasági feladatok rangsora (súlyozott átlag)

Mindegyik feladatot fontosnak vagy nagyon fontosnak gondolták a résztvevők, mindegyikre 3,9-4,9 közötti értéket adtak. A legfontosabbnak ítélt feladatok a közterületek tisztántartása és

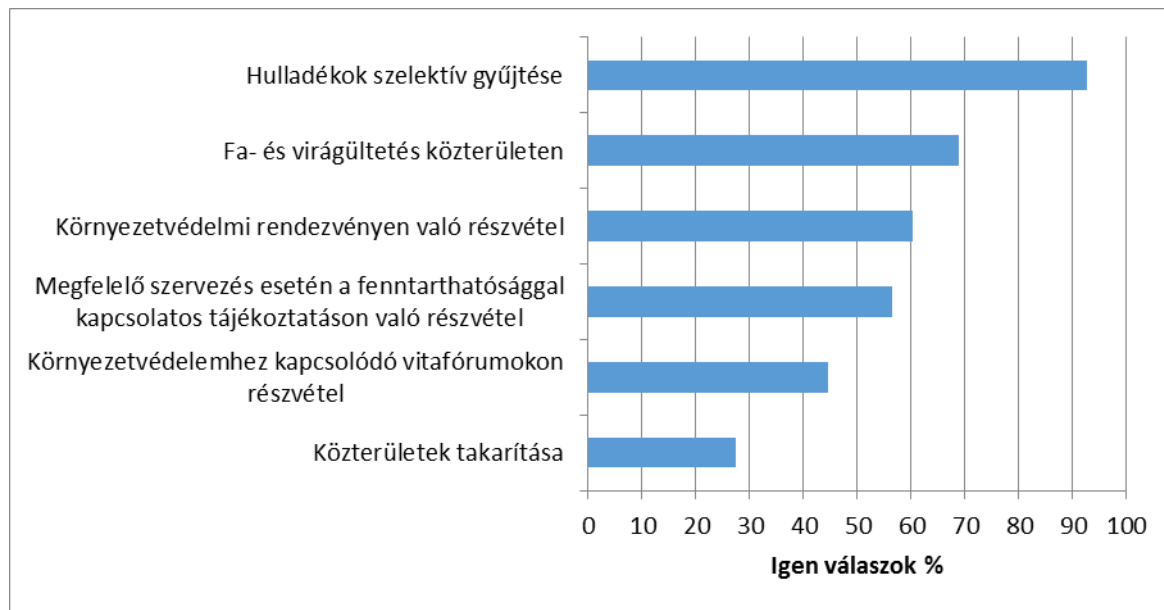
a levegőszennyezés csökkentése. A legkevésbé fontos a válaszlehetőségek közül a tudatos vásárlói magatartás és a klímaváltozás hatásaira való felkészülés.

A lakosság többféle úton informálódik a környezetéről. A legnagyobb arányban, 88 %-ban otthon vagy a munkahelyén internetről tájékozódik. 7 %-uk az országos tévéadókból, 4 %-uk a legtöbb értesülést a környezetéből, szóban kapja. 1-1 válaszadó megjelölte a helyi tévéket és az országos rádiókat mint hírforrást.

A környezetvédő tevékenységek közül a rendszeres kerékpározást 22 %-ban üzik, az energiatakarékos égők használatának aránya 90 %. Hazai élelmiszert 60 % részesíti előnyben, a szelektív hulladékgyűjtés aránya 90 %. Ez az eloszlás arra enged következtetni, hogy a kérdőívet kitöltők nagyon tudatosak a környezet- és természetvédelemmel kapcsolatban.

Felmértük, hogy a válaszadók közül ki milyen önkormányzati, esetleg lakossági kezdeményezésben venne részt. Az eredményeket a 20. ábra szemlélteti.

A közterületek takarításában a megkérdezettek 27 %-a venne részt. A közterületi fa- és virágültetést 69 %-uk vállalná, míg a vitafórumokon 45 %-uk jelenne meg. A hulladékok szelektív gyűjtését 93 %-uk vállalná. Megfelelő szervezés esetén a fenntarthatósággal kapcsolatos tájékoztatóra a megkérdezettek 56 %-a menne el, 60 %-ban vennének részt környezetvédelmi rendezvényen.

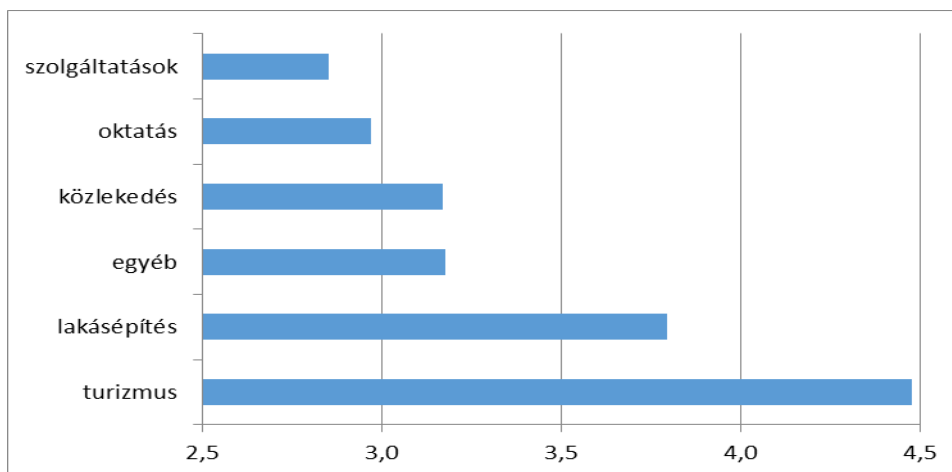

20. ábra: Lakossági/önkormányzati kezdeményezéseken való részvételi hajlam

A válaszadók 33 %-a ezekben a feladatokban önkéntes munkával, 37 %-a tanácsadással, ismeretterjesztő tevékenységgel kívánna részt venni, ami pozitív hozzáállást jelent a lakosság a

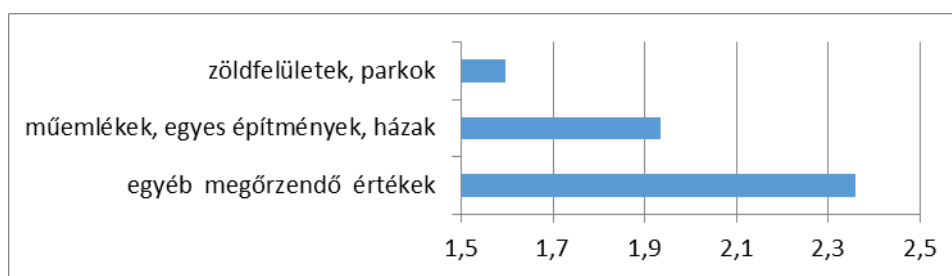
fenntartható fejlődés elősegítése érdekében. Fizetett munkát 24 %-uk említ, pénzbeli hozzájárulással 7 %-uk segítene.

A lakosságot megkérdeztük, minek a fejlesztését szeretné a legjobban. A válaszadók az összes válaszlehetőségnél szeretnék a fejlesztést. A 19. ábrán a leginkább várt fejlesztést az 1, a legkevésbé sürgőst a 6 jelöli. Leginkább a szolgáltatások, az oktatás, és a közlekedés terén szeretnék változást. Az egyéb kategóriában a több zöldterületet, a közterületek tisztántartását és szépítését említették.

21. ábra: A fejlesztendő területek fontossága (súlyozott átlag)

Megkérdezték a lakosságot, hogy minek a megőrzését, védelmét tartja leginkább fontosnak, úgy, hogy 1: nagyon fontos, 3: legkevésbé fontos. Az így rangsorolt tényezőket a 22. ábra mutatja.

22. ábra: A lakosság által leginkább megőrzendő, védendő dolgok (súlyozott átlag)

A válaszlehetőségeket összességében közepesen fontosnak gondolták a megkérdezett lakosok. Egyéb értékeknél a lakók nyugalma, az élhetőbb kerületet, több játszótér, hangulatos vendéglátóhelyet említették.

A következő 20-30 évben esedékes fejlesztések közül a válaszadók 41 %-a a közösségi közlekedést (tömegközlekedést) említette, 27 %-uk a kerékpáros közlekedés tartja fontosnak, 32 % a gyalogos közlekedés fejlesztését (járdák, gyalogátkelők) emelték ki.

Arra a kérdésre, hogy a válaszadók szerint milyen módon, milyen szervezetek, intézmények segítségével lehetne legjobban a kerületet fejleszteni (a „fenntartható fejlődést” előkészíteni), több választ is bejelölhettek. A polgármesteri hivatalról, a társadalmi szervezetekről és a helyi, rendszeres lakossági fórumokról tartják úgy, hogy az a fejlesztések megvalósítását leginkább segíteni tudja. Mind ezek mellett nagyon fontosnak tartják a képviselőtestületet, a nemzetközi segítséget, a sajtó, tv, rádió szerepét, illetve a regionális szervezeteket. A legkevesebb szerepet a megyei szintű szervezeteknek és egyéb javaslatnak szánnak a lakók a kerület fejlesztését illetően.

A megkérdezettek a kerületben élő emberek kimagaslóan legsürgetőbb problémájának az utcák, terek tisztaságát tartják, ezután jön a természetes környezet és zöld területek csökkenése, majd zaj- és levegőszennyezés, illetve hulladék elhelyezés. A válaszlehetőségek közül legkevésbé a parkolás és túl sok autó miatt aggódnak a válaszolók.

A megkérdezettek döntő többsége szeretné, ha a Környezetvédelmi Programból több információ jutna el hozzá, 49 %-ukat általában is érdekli, 42 %-uk csak a kerületről szeretne hallani elsősorban.

A fenntartható fejlődésről való tájékozódás céljából a megkérdezettek az utcai plakátot és szórólapot 19 %-ban tartották hatékonynak. 18 %-uk az újságot javasolja, 39 %-ban az internet, közösségi média, önkormányzati honlap, email útját tartják a leghatékonyabbnak. A tévét 10 %-uk tartja hatékonynak, a lakossági fórum aránya ugyanez, 10 %.

A megkérdezettek mindössze 14 %-a volt tagja valamilyen civil szervezetnek, valamint 28 %-a találkozott korábban a Települési Környezetvédelmi Program fogalmával. Ennek leghatékonyabb megismeréséhez a lakossági fórumot, önkormányzati honlapot, tévét, újságokat, utcai plakátot és szórólapot tartják a leghatékonyabb módszereknek.

Összességében elmondható, hogy a lakosság tudatában van a jelen és jövő generációkat veszélyeztető folyamatokkal Erzsébetváros kerületet tekintve. Elsősorban olyan problémákat jelöltek meg, melyek megfigyelhetők globális és lokális szinten egyaránt. Azonban a kérdőív lehetőséget nyújtott arra is, hogy elsősorban a helyi szinten felmerülő, lokális problémák kapjanak hangsúlyos szerepet, és egyértelművé váljon a lakosság hozzáállása a kerületet érintő fejlesztési tevékenységekhez, programokhoz.

Jelen program és terv azért készült, hogy a fenntartható fejlődés szemléletét kialakítsa a VII. kerület lakosságának körében, valamint a benne megfogalmazott programokat, célkitűzéseket, stratégiát, jövőképet ne csak tervezés szintjén álmodják meg, hanem azok megvalósítását is elérjék.

5. Budapest Főváros VII. kerület Környezetvédelmi Programja

Az alábbiakban Budapest Főváros VII. kerület cselekvési programja kerül részletezésre, amelynek alapvető célja a kerület előtt álló rövid, közép- és hosszú távú feladatok meghatározása.

5.1. Légszennyezettség csökkentése, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése

A környezeti elemek közül a levegő nagyfokú diffúziós képességgel rendelkezik, az esetleges szennyezések távolról is eljuthatnak a kerület területére, ezért kell regionális szinten kezelni a problémákat. Budapest és környéke (agglomeráció) egyike az ország legszennyezettebb levegőjű térségeinek, általában a régió levegőminősége rosszabb az országos átlagnál.

Célkitűzések:

Az ipari, lakossági, települési és a közlekedési eredetű légszennyező anyag kibocsátások csökkentésével kedvező levegőminőségi állapot megteremtése, fenntartása és javítása, az EU-s környezetvédelmi normákban előírt célállapotnak megfelelően.

Kiemelt cél a levegő minőségének javítása, a határérték túllépés nélküli imissziós levegőminőség tartós biztosítása.

Élni kell az önkormányzat szabályozási, rendeletalkotási, ellenőrzési és szankcionálási lehetőségeivel, mint például magánterületi fakivágások korlátozása, szabályozás: mérsékelt fogalmú utcák, sétálóutcák, kijelölése, pollenkoncentráció csökkentése.

Csökkenteni kell a felhasznált fosszilis energiahordozók abszolút és relatív mennyiségét.

Egyéb megvalósítandó feladatok a klímatudatosság érdekében:

- Ismeretterjesztés és példamutatás – fiatal generáció
- A helyi közösségek szerepét erősítő támogatási rendszerek, a lakossági és intézményi zöldfelület növeléssel kapcsolatos és egyéb környezetvédelmi pályázatok bővítése.
- Klímavédelmi szempontok érvényre juttatása az önkormányzati beruházások során.
- Az önkormányzat karbonlábnyomának rendszeres meghatározása.

A kedvezőbb levegő állapot megteremtésének folyamatában nagyobb szerepet kell kapnia a megelőzés elvének. A korszerű, kisebb energiaigényű és kisebb emissziós értékekkel rendelkező technológiák telepítését kell előnybe részesíteni és támogatni.

Mérsékelni kell a szénmonoxid, kén-dioxid, nitrogén-oxidok, illékony szerves vegyületek kibocsátásának mértékét, az ózonkárosító és az üvegházhatású gázok csökkentése érdekében, a Nemzeti Környezetvédelmi Programból és a nemzetközi egyezményekből adódó feladatok végrehajtásának érvényesítése mellett.

A fűtésből eredő levegőterhelés mértéke az utóbbi időben csökkent, a lakosság jelentős része gázzal fűt. Támogatni kell (tájékoztatás és pályázatok) a megújuló energiahordozók használatát az ipari és lakossági fűtési rendszereknél.

- a közösségi közlekedés használatára való ösztönzés
- kerületi parkok, zöldfelületek területarányának növelése
- kerületrendezés során figyelembe kell venni és ki kell használni a természetes légcseré légtisztító hatását és az uralkodó szélirányt.
- fejleszteni, javítani kell a helyi közösségi közlekedés feltételeit, a szolgáltatás színvonalát és versenyképességét, amely a Fővárosi Önkormányzat feladata, a kerületi önkormányzat kezdeményező szerepet vállalhat ebben
- a nem motorizált közlekedés biztonságos feltételeinek fejlesztése gyalogos- és kerékpárosbarát közlekedésszervezéssel

Épületek passzív felületeinek zöldfelületi kialakítása zöldtetőkkel:

- Csökkentik a beépített és beépítetlen területek arányát
- Oxigént termelnek és megkötik a CO₂-t
- Megkötik a levegő por és egyéb szennyező részecskéit
- Csökkentik a tetők felmelegedését, a porképződést
- Redukálják a napszakok közötti hőmérsékletingadozásokat
- Csökkentik a levegő páratartalmának ingadozását
- Hozzájárulnak a hő- és hangszigeteléshez
- Megkötik a csapadék jelentős részét
- Esztétikai élményt nyújtanak

Klimatizáló hatású, esztétikus és közérzet javító zöld falak létrehozása vagy azok támogatása pályázati formában.

Klímaberendezések jogszabályhoz igazodó, esztétikus elhelyezése (forrás szükségeltetik).

Elektromos járművek (pl. roller, kerékpár) vásárlásának ösztönzése önkormányzati támogatással (pl. Erzsébetváros kártyára 30-50%)

Előnyei: levegő tisztaságának növelése, zajterhelés csökkenése

Javasolni kell az Országos Meteorológiai Szolgálat - Éghajlat- és Levegőkörnyezeti Főosztálynak (a Főváros tájékoztatása mellett) a levegőtisztaság-védelmi mérő- és monitoring hálózat helyi fejlesztését:

- mérőeszközök fejlesztése,
- mérési pont-pontok kijelölése, létesítése,
- információs rendszer kiépítése és összekapcsolása a térinformatikai adatbázissal és elemzési lehetőségekkel,
- az információk elérhetőségének és nyilvánosságának biztosítása.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	Á
Közlekedési emisszió csökkentése	A tranzitforgalom további csökkentése, kerülőutak biztosítása, közlekedés szervezés javítása, forgalomrendezési koncepció megvalósítása, úthálózat karbantartása, fejlesztése. Közterületi mélygarázsok és közterületen kívüli parkolóházak ösztönzése, ezzel a közterületek lakossági gépjárműtárolás alóli felszabadítása.	folyamatos	K, F, (Budapest Közút Zrt.)	X	X	
	Közösségi közlekedés fejlesztése, közösségi autó és kerékpárhasználat elterjedésének segítése.	folyamatos	F		X	
	Kerékpárosbarát közlekedésszervezés, a kerékpár forgalom növelése a kerületben	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
Pollenszint csökkentés	Beépítetlen területek hasznosítása, kezelése	folyamatos	K, F	X	X	
Égetéses emisszió csökkentése	Avar- és egyéb hulladék égetési tilalmának betartatása	folyamatos	K, F Közterület-felügyelet	X	X	
Szálló por mennyiségének csökkentése	Közlekedési sebesség korlátozása, zöldfelületek karbantartása	folyamatos	K, F	X	X	
	Fásítás a közterületek, utak mentén	folyamatos	K, F	X	X	
Csökkenteni kell a levegő ülepedő- és szálló por terhelését	Utak portalanítása, út menti és zöld felületek növelése (parkok, út menti fasorok), átmenetileg hasznosítatlan területek parkosítása. Favermek tervezésének javaslata a felújítandó útszakaszokon lombos fák ültetése céljából. Ahol a közmű hálózat miatt ez nem lehetséges, ott cserjeültetéssel lehet ezt kiváltani és/vagy virágtartó oszlopok kialakítására van szükség.	folyamatos	K, F	X	X	
Monitoring rendszer	Levegőtisztasági mérőhálózat, információs rendszer fejlesztése. Legalább egy OLM mérőállomás létrehozása. (Kapcsolat: Országos Meteorológiai Szolgálat - Éghajlat- és Levegőkörnyezeti Főosztály,	tervidőszak végéig	Á			X
	Levegő minőség mérések min. 3 évente, legalább azon paraméterek	folyamatos	K	X		

	alakulásának nyomon követése, amely 2018.évben szennyezettséget mutattak, optimális esetben a 2018. évben vizsgált anyagok monitoringja.					
Levegő szennyezés csökkentése a védendő objektumoknál Fűtési eredetű légszennyezés csökkentése	Légszennyezés szempontjából védendő területek meghatározása (pl: a nehéz-tehergépjármű forgalom csökkentése, egyéb sebességkorlátozási övezetek kialakítása)	folyamatos	F, Á		X	X
	Fűtőkorszerűsítési programok támogatása, a fővárosi távhőhálózat fejlesztéséből adódó lehetőségek kihasználása, a gerincvezetésekre történő rákötések ösztönzése.	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
	Napkollektorok használata, melyek hozzájárulnak a használati melegvíz előállításához, ezáltal csökkentve a gázfogyasztást és káros anyag kibocsátását – önkormányzati támogatás	folyamatos	K	X		
	Környezetkímélő energiahordozók, alternatív hőtermelési rendszerek támogatása	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
	Együttműködés a Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályával	folyamatos	K	X		

K – Kerület
F – Főváros
Á - Állam

5.2. Felszín alatti vizek védelme, ivóvízellátás, kommunális szennyvízkezelés, csapadékvíz-gazdálkodás

A kerületben a felszín alatti vizek nem szabályozott módon történő (öntözési célú) kitermelése nem jelent problémát, hiszen minimális a magánkézből lévő zöldfelület.

Meg kell vizsgálni a csapadékvizek gyűjtésének és öntözésre történő használatának lehetőségét úgy az önkormányzati intézményeknél, mint az egyéb magáncélú beruházásoknál.

Megvalósítás esetén javasoljuk a mikro öntözési módok előnyben részesítését a vízpazarló esőztető öntözéssel szemben.

Célkitűzés:

A vízkészletek kíméletes használatának megalapozása, a jelentkező pozitív tendenciák fenntartása, a terhelések csökkentése.

Felszíni vízkészlet gazdálkodás, mely magában foglalja a víz visszatartását, az ebből adódó készletek vízhiányos időben történő felhasználását öntözővízként, illetve felesleges víztöbblet esetén, a víz elvezetését, az épített és természetes környezet megóvása érdekében.

- a takarékos vízhasználatot ösztönző pályázatok és/vagy szabályozási módok alkalmazása, a vízkészletek vízmennyiségének és vízminőségének védelme, ebben a kerületi önkormányzat kezdeményező szerepet vállalhat.
- a szennyvízcsatorna-hálózat folyamatos ellenőrzésének kezdeményezése az FCSM-nél
- a szennyező források felderítése, a szennyező hatás megszüntetése, a szennyezés következményeinek fölszámolása, ebben a kerületi önkormányzat ebben kezdeményező szerepet vállalhat.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	Á
Ivóvíz megfelelő minőségű biztosítása	Folyamatos ivóvíz monitoring	folyamatos	F, Á		X	X
Víz használat optimalizálása Takarékos vízhasználat bevezetése	Lakosság tájékoztatása az ivóvíz minőségéről	folyamatos	F, Á, K	X	X	X
	Lakosság, gazdasági vállalkozások informálása, takarékos vízhasználó berendezések használatára való ösztönzés	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
Illegális hulladéklerakás ne szennyezze a vizeket. Felszín alatti vízgazdálkodás szabályozása,	Lerakások megszüntetése, újra termelődésük megakadályozása	folyamatos	K, F, Á, Közterület-felügyelet	X	X	X
	Lakó és középületek geotermális energia felhasználása	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
Felszín alatti vizek védelme	Felszíni vízszennyezések megszüntetése	folyamatos	K, F, Á, Közterület-felügyelet	X	X	X
	Kerületi üzemeltetésben lévő felszíni folyókák tisztítása	folyamatos	K	X		
	Köztéri vízfelületek növelése (párkapuk, párasító szökőkutak létesítése)	folyamatos	K	X		
	Felszín alatti vizek mennyiségi és minőségi védelme érdekében a monitoring rendszer fenntartása, az adatok feldolgozása, értékelése, s azok közérdekű adatként való kezelése, a már működő talajvízszint monitoring kiegészítése a rendszeres talajvíz minőség mérésekkel min. 3 évente	folyamatos	K	X		
	Eltömődött kutak kitisztítása a monitoring pontok növelése érdekében	tervidőszak végéig	K	X		

K – Kerület
F – Főváros
Á – Állam

5.3. Környezetveszélyeztetés, talajvédelem

A környezetbiztonság nemzetközi szinten kiemelten kezelt biztonsági kérdés, mivel az ökológiai, környezeti csapások valószínűsége lényegesen megelőzi a katonai fenyegetéseket is. A környezetbiztonság jogi szabályozása, a megelőzés és kríziskezelés feltételrendszerének biztosítása jelentős feladat.

Két fő csoportja: a természeti és civilizációs okok miatt bekövetkező események.

A gazdasági tevékenységet végző cégeknél nem minden esetben teljesülnek a környezetbiztonságot garantáló feltételek, nem állnak rendelkezésre a haváriák elhárításához szükséges eszközök, nem minden esetben történik meg a környezetbiztonsági tevékenységek megalapozása.

A GeoRisk Földrengéskutató Intézet adatai alapján az elmúlt ezer évben Pest megye területén 7 helyen volt 4-nél nagyobb magnitúdójú földrengés, melyek közül a legnagyobb károkat az 1956-os Dunaharaszti földrengés okozta. Összességében nem a leginkább földrengés veszélyeztetett területek közé tartozik a kerület.

A regionális katasztrófa elhárítási rendszer a kerületre is kiterjed.

Célkitűzések:

- Regionális katasztrófa elhárítási rendszer működtetésében részt vesz a polgári védelem, katasztrófa elhárító szervezetek, szakhatóságok, és rendészeti szervek /tűzoltóság, polgári védelem, környezetvédelmi, vízügyi, stb. szakszolgálatok, az önkormányzatnak a rendszer működtetése kapcsán lakossági tájékoztató szerepe van.
- az önkormányzat felelős vezetőinek tájékoztatása és felkészítése a környezeti káresemények előfordulásakor hozandó intézkedésekről, az értesítendőkről, illetve riasztandók köréről, a szakszemélyzet helyszínre érkezéséig meghozandó intézkedésekről és a kármentesítési munkák alatti feladatokról,
- a kerületnek tájékozódnia kell a közigazgatási területen működő veszélyes technológiákról és tárolt, szállított veszélyes anyagokról. Csak olyan tevékenységeket engedélyezzenek, amely a megfelelő környezetbiztonsági garanciákkal rendelkezik.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	Á
Katasztrófa elleni védekezés	Természeti katasztrófák elleni védekezés összehangolása	folyamatos	Katasztrófa védelem	X	X	
	Akcióprogramok készítése havária esetére		Katasztrófa védelem		X	
Talajjavítás	Közterületi talajjavító munkák (komposzttal trágyázás, talajlazítás, talajcsere) folytatása	folyamatos	F, K	X	X	
	Komposztálás népszerűsítése és a keletkezett komposzt helyi felhasználása	folyamatos	K	X		
Talaj védelme	Közterületi illegális hulladéklerakás ellenőrzése, kármentesítő tevékenységek elvégzése	folyamatos	F, K	X	X	
	A közterületi talajállapot, termőföldvédelmi szempontok figyelemmel kísérése céljából a terület min. 5 évenkénti ellenőrző vizsgálata javasolt, 2017-évi talajvizsgálati szakvéleményben foglaltak szerint	folyamatos	K	X		
	A talajszennyeződést mutató 6-os vizsgálati ponton kimutatott határérték-túllépés pontos értékeléséhez további információk szükségesek a terület használatáról. Adott esetben a terület további analitikai vizsgálata is indokolt lehet	folyamatos	K	X		

K – Kerület
F – Főváros
Á - Állam

5.4. Környezet - egészségügy

A magyar népesség egészségi állapotát és halálozási tendenciáit jellemző mutatók jelzik, hogy súlyos problémákkal kell szembe néznünk. Ezen tendenciák között, több más tényező mellett jelentős, esetenként döntő szerepük van a környezeti hatásoknak is.

A humán egészséggel kapcsolatos adatgyűjtésből eredő információk részletes, területi kiterjesztésű elemzése adhat megfelelő háttérrel a hatások feltárásához.

A legfrissebb, 4. Nemzeti Környezet-Egészségügyi Akcióprogram (NEKAP) 2014-ben készült el, alapvető célkitűzése a lakosság egészségi állapotának javítása, az egészséget támogató környezet kialakításának elősegítése. A NEKAP által megfogalmazott feladatokban és programokban a kerület részéről a tevőleges részvétel a cél, a kerület feladatai a NEKAP alapján kerültek összeállításra.

A cél a lakosság egészségi állapotának javítása, az egészséget támogató környezet kialakításának elősegítése, a legfontosabb környezet-egészségügyi problémák áttekintése, rangsorolása, megoldási lehetőségek áttekintése a régió szintjén.

Célkitűzések:

- a közlekedési eredetű és a lakossági fűtés által keltett légszennyezések csökkentése,
- kerületi UV-riadóterv kidolgozásával az emberi egészség védelme érdekében felkészülés a rendkívüli eseményekre.
- a közterületi hőszegzónák azonosítása, ezeken a területeken árnyékolt pihenőhelyek, párákapuk és ivókutak kialakítása.
- önkormányzati intézményekben történő munkavégzésből származó káros expozíciók mértékének és lehetőségének csökkentése
- települési szűrő és betegség megelőző prevenciós programok szervezése, a meglévők fejlesztése.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	Á
Prevenció	A lakosság informálása a változásokról, rendkívüli eseményekről, UV riadóterv kidolgozása, hőszegzónák azonosítása, párapapuk ivóutak kialakítása	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
	Aktív szűrés (egészségügyi)	évente ismétlődően	K, F, Á	X	X	X
Közterület tisztaság	Közterületen tartózkodó hajléktalanok környezetének tisztán tartása, fertőtlenítése	folyamatos	K, F	X	X	
	A közterületen elhullott állatok tetemeinek begyűjtése és ártalmatlanítása, kóbor állatok befogása, kártevőirtás – vállalkozó megbízása	folyamatos	K, F	X	X	
Allergiás megbetegedések megelőzése	Pollenkoncentráció csökkentése	vegetációs időszakban folyamatos	K, F, Á	X	X	X
	A sűrű beépítés miatt a régi bérházak telkein legtöbbször nincs vagy alig van lehetőség fák ültetésére. Ezeken a helyeken a mikroklimatikus viszonyok javítására jó módszer a tűzfalak, egyéb függőleges felületek zöldítése - szakmai segítség az önkormányzat részéről.	folyamatos	K	X		

K – Kerület
F – Főváros
Á - Állam

5.5. Az épített környezet védelme, a települési környezet és a közterületek tisztasága

El kell érni a károsodott, tönkrement területrészek rendbehozatalát a rendelkezésre álló hatósági és egyéb eszközökkel. Leromlott állapotú infrastruktúrák felújításának tervezése és kivitelezése, kiemelt szerepet kell kapjon, főleg az utak állapotának fenntartását, javítását kell szem előtt tartani.

Célkitűzések:

- A kerületi rendezési tervek kidolgozása, felülvizsgálata során érvényesíteni kell a környezetvédelmi és fenntarthatósági szempontokat.
- Kommunális hulladékok – a szilárd és a folyékony – begyűjtésének, kezelésének, ártalmatlanításnak, újrahasznosításának felülvizsgálata, amely az FKF Zrt. feladata.
- Közterület takarítási feladatok optimalizálása, kerületi és fővárosi önkormányzati feladat.
- A kerületben található védelemre érdemes területekkel, műemlékkel kapcsolatban törekedni kell a helyi kezdeményezések felkarolására, a védett értékek számának növelésére és a minőség megóvásához szükséges források biztosítására.
- A műemlékvédelmi és idegenforgalmi értékek, tevékenységek összehangolása a kerület műemléki értékeinek megőrzése, hasznosítása érdekében.
- A helyi lakosság közvetlen környezete iránti figyelem felkeltése, a köztisztasági morál fejlesztése kiadványok, helyi akciók, pályázatok segítségével.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	Á
Épületek, műemlékek gondozása	Épületek helyi védettség elrendelése, műemlékek állapotának nyomon követése, felújítások elvégzése	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
Belterületi vízrendezés az útépitések során	Közterületi vízelvezetés ellenőrzése, pangó vizek megszüntetése	folyamatos	F, K	X	X	

Kulturált környezet kialakítása	A kerület központi területeinek esztétikai és funkcionális fejlesztése, javaslat kidolgozása	ütemezés szerint, folyamatosan	F, K	X	X	
	Vandalizmus elleni védelem (például a zöldterületek egy részének éjszakai zárása)	tervidőszak végére	K	X		

K – Kerület
F – Főváros
Á - Állam

5.6. Közlekedés- és szállításszervezés

A nem motorizált közlekedés fejlesztése érdekében a kerékpárút-hálózat és a gyalogos elsőbbségű közterületek rendszerének továbbfejlesztése. Nagyobb figyelmet kell fordítani a kerékpáros-barát közlekedésszervezésre, ahol arra lehetőség van, az egyirányú utcákat meg kell nyitni az ellentétes irányú kerékpáros közlekedés előtt, együttműködés a Budapest Közút Zrt.-vel. Kerékpár-tárolók további kialakítása és a kerékpárral ellátott útvonalak hosszának növelése.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	Á
Környezetkímélő közlekedés előtérbe helyezése	A meglévő kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	folyamatos	F		X	
Gépjárművek használatának csökkentése	Közösségi közlekedés előtérbe helyezése, elektromotoros járművek használata, lakóövezeti forgalomcsillapítás	folyamatos	Á, F, K	X	X	X
Környezetkímélő közlekedési módok	elektromos töltőállomások fejlesztése, önkormányzati elektromos gépjárműpark fejlesztése (GreenGo, ELMŰ), közösségi autó és kerékpárhasználat ösztönzése.	folyamatos	F, K	X	X	

Parkolási korlátozás	A fasorok mellett indokolt esetben korlátozni, illetve tiltani kell a parkolást, valamint műtárggyal kell megvédeni a fákat.	folyamatos	K	X		
Nem motorizált közlekedés fejlesztése	„Bringázz a munkába!” kampány támogatása	BaM ideje	K	X		
	Kerékpáros tárolók további kialakítása	Folyamatos	K, F	X		
	Csatlakozás az Európai Mobilitási Héhez, Autómentes Napra rendezvény szervezése	évente folyamatos	Á, F, K	X	X	X
	A „lassú város” - slow-city koncepció megismerése, megismertetése	folyamatos	F		X	
	Kerékpár utak, kerékpáros nyom felfestéssel ellátott utak hosszának növelése	folyamatos	F		X	
	Kerékpáros kölcsönzők kialakítása (BUBI fejlesztése)	folyamatos	F, K	X	X	

K – Kerület

F – Főváros

Á – Állam

5.7. Zaj és rezgés

A magyar népesség egészségi állapotát és halálozási tendenciáit jellemző mutatók jelzik, hogy súlyos problémákkal kell szembe néznünk. Ezen tendenciák között, több más tényező mellett jelentős, esetenként döntő szerepük van a környezeti hatásoknak is. A humán egészséggel kapcsolatos felmérések, információk részletes, területi kiterjesztésű elemzése fontos feladat.

A 4. Nemzeti Környezet-Egészségügyi Akcióprogram (NEKAP) 2014-ben készült el, alapvető célkitűzése a lakosság egészségi állapotának javítása, az egészséget támogató környezet kialakításának elősegítése. A NEKAP által megfogalmazott feladatokban és programokban a kerület részéről a tevőleges részvétel a cél, a kerület feladatait a NEKAP alapján kell meghatározni. Cél a lakosság egészségi állapotának javítása, az egészséget támogató környezet kialakításának elősegítése, a legfontosabb környezet-egészségügyi problémák áttekintése, rangsorolása, megoldási lehetőségek áttekintése a régió szintjén.

A zaj- és rezgés védelem szerepe kiemelendő a környezet-egészségügyön belül. A kerületben egyértelműen a közlekedésből eredő zaj dominál (kerületi zajtérkép, zajvizsgálatok). A zajszintek csökkentése nevezhető az egyik legfontosabb kerületi célkitűzésnek. A zajterhelés csökkentése esetében konkrét számszerű célokat nem lehet megadni, hiszen ezek jelenleg megvalósíthatatlanok és ellenőrizhetetlenek lennének. Középtávon a 75 dBA terhelés fölötti terhelések megszüntetése lehet az elérendő átlagos cél, míg távlatilag a legfeljebb 65 dBA terhelési szintet tekinthetjük elfogadhatónak. Ezen a téren a járműpark korszerűsödése, a forgalomszervezési intézkedések, a lakókörnyezeti nyílászáró szerkezetek zajcsökkentő változatainak alkalmazása, esetleg védősávok alkalmazása szükséges.

Célkitűzések:

- a lakosság tájékoztatása rendkívüli események idején (rendezvény, építkezés).
- a közlekedési eredetű zajok esetén a zajterhelés csökkentésére vonatkozó intézkedések meghozatala,
- az épületen belüli nagy csillapítású hangszigetelések alkalmazása az önkormányzati beruházások során, a környezeti zajterhelés csökkentése céljából,
- a közösségen belüli helytelen magatartás által okozott zajok és zajterhelések mérséklése és megszüntetése az önkormányzati hatáskörbe tartozó intézkedések meghozatalával.
- mivel a közlekedési zaj által okozott zajterhelés határértékeit csak új lakóterület és új közlekedési út létesítésekor kell betartani, így a meglévő állapoton nehéz változtatni. Az önkormányzatnak lehetősége van - például egy tanulmány készíttetését követően – az átmenő forgalom megszüntetése érdekében a közutak irányát módosíttatni.
- fokozottan védett terület vagy csendes övezet kialakítása előzetes szakértői vizsgálattal, majd rendeletben történő kijelölés, szabályozás.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	Á
Prevenció	A lakosság informálása	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
Zaj és rezgés források ellenőrzése	Szórakozóhelyek (teraszok, zenés vendéglátóhelyek) rendszeres ellenőrzése	folyamatos	K	X		
	Önkormányzati tájékoztató mérések (saját műszer)	esetenként, folyamatos	K	X		
Zaj elleni védelem	A közlekedési zaj csökkentése: forgalomlassítás jelzőtáblákkal és útburkolati elemekkel		F		X	
	A közlekedési zaj csökkentése: zajvédő falak (felüljáró), kötőtpályás közlekedési eszközöknél zajcsillapító gumiagyazat és korszerű pályaépítési eszközök, szerelvény-felújítások illetve új szerelvények beállítása	folyamatos	F, K	X	X	
Közlekedési eredetű zajterhelés csökkentése	Zajcsillapító-technológia alkalmazása	folyamatos	K, F	X	X	
	Forgalomcsillapítás	folyamatos	K, F	X	X	
	Úthálózat fejlesztése	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
Üzemi eredetű zajterhelés csökkentése	Az időszakosan jelentkező építkezési zajterhelés csökkentése, ellenőrzése	folyamatos	K	X		
	Zajvédelmi előírások betartatása a zajjal járó gazdasági tevékenységek esetén	folyamatos	K, Á	X		X

K – Kerület

F – Főváros

Á – Állam

5.8. Hulladékgazdálkodás

A fogyasztói társadalom működtetése, a fogyasztói szokások átalakulása következtében az elmúlt évtizedekben folyamatosan nőtt a keletkező hulladékok mennyisége. A kerületben illegálisan lerakott, környezetet veszélyeztető, károsító jellegű kezeletlen hulladékokat elsősorban a hasznosítatlan, beépítetlen telkeken találunk.

A szelektív hulladékgyűjtés, ide értve a veszélyes hulladékok begyűjtését is, minden háztartás számára elérhető, a kerületben részben házhoz menő, részben gyűjtőszigetes szelektív

hulladékgyűjtési rendszerben. A gazdálkodószervezetek (vállalkozások, közintézmények) hulladékgazdálkodásának ellenőrzése a Kormányhivatal, Érdi Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály feladata.

Ennek érdekében ösztönözni kell a minimalizált hulladéktermeléssel járó gazdálkodást és fogyasztást. A kommunális folyékony hulladékok megfelelő kezelése már megoldott, de a veszélyes hulladékok keletkezésének csökkentése, a megfelelő ártalmatlanítás, biztonságos elhelyezés szervezése még javításra szorul. A hulladékbegyűjtés, szállítás, elhelyezés színvonalának fokozatos emelése mellett előtérbe kell helyezni a hulladékokkal való gazdálkodás megteremtését.

Célkitűzések:

- A budapesti hulladékgazdálkodási rendszer (kommunális hulladék és házhoz menő szelektív hulladék gyűjtés, lomtalanítás) megfelelő működtetése, fejlesztése, amely az FKF Zrt. hatáskörébe tartozik.
- A keletkező hulladék mennyiségének csökkentése és a szelektív gyűjtés további fejlesztése az önkormányzati intézményekben.
- Ahol arra lehetőség és fogadókészség van, komposztáló kialakítása.
- A lakossági szelektív hulladékgyűjtés ösztönzése, népszerűsítése a kerületi önkormányzat által (kiadvány, média).,
- Veszélyes hulladék szelektív gyűjtését kiemelten kell kezelni.
- Növelni kell a hulladékhasznosítás arányát.
- Fel kell számolni az illegális lerakási helyeket hatósági eszközökkel és az ingatlan tulajdonosokkal együttműködve.
- Társadalmi tudatformálás (tájékoztatás, felvilágosítás, oktatás) a környezettudatos hulladékgazdálkodással kapcsolatban.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	Á
Lakossági szemléletformálás	Korszerű hulladékgazdálkodási ismeretek továbbítása	folyamatos	F, K	X	X	
Hulladék-gazdálkodás javítása	A hulladéksziget a használattal kapcsolatos problémák (zaj, a közterület szennyezése) hatékony kezelése	folyamatos	F, K	X	X	
	Hulladékhasznosítás arányának növelése, szelektív hulladékgyűjtés továbbfejlesztése	folyamatos	F	X	X	
	Zöld hulladékok komposztálásának megszervezése Önkormányzati Intézményekben	folyamatos	K	X		
	Veszélyes hulladékok külön gyűjtése az Önkormányzati Intézményekben	folyamatos	K	X		
	Éves lakossági veszélyes hulladék begyűjtési akció szervezése	folyamatos	K	X		
Illegális hulladék-lerakási helyek megszüntetése	Illegális hulladék lerakási helyek felszámolása, szankcionálás	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
Levegőszennyezés csökkentés	Hulladékégetés tilalmának ellenőrzése, bírságolás	folyamatos	F, K, Közterület-felügyelet	X	X	
Települési szilárd hulladék mennyiségének csökkentése	Hulladékcsökkentési intézkedések bevezetése az önkormányzati intézményekben	folyamatos	K	X		
	Tájékoztatófüzet összeállítása a lakosság számára	folyamatos	K	X		
	Országos hulladékgazdálkodási terv (2014-2020) irányelveinek nyomon követése		F	X	X	

Szelektív hulladékgyűjtés fejlesztése	Együttműködés a Fővárossal, a helyi sajátosságok figyelembe vételével	folyamatos	K, F	X	X	
---------------------------------------	---	------------	------	---	---	--

K – Kerület

F – Főváros

Á – Állam

5.9. Környezetminőség

Cél a kerületi zöldfelületek lehető legnagyobb mértékű fejlesztése mind minőségi, mind mennyiségi vonatkozásban és a kerület területén található természeti értékek, élőhelyek védelme és sokszínűségének megőrzése. Az emberi szervezet regenerációjához szükséges feltételek, a kerületben élők és dolgozók, az idelátogatók megelégedését biztosító környezet kialakítására törekszik a kerület. El kell érni a károsodott, tönkrement területek rendbehozatalát a rendelkezésre álló hatósági és egyéb eszközökkel. Leromlott állapotú infrastruktúrák felújításának tervezése és kivitelezése, kiemelt szerepet kell kapjon, főleg az utak állapotának fenntartását, javítását kell szem előtt tartani. A lakók életkörülményeit a biológiailag aktív felületek mikroklimatikus hatásukkal pozitívan befolyásolják.

Célkitűzések:

A kerületi rendezési tervek kidolgozása, felülvizsgálata során érvényesíteni kell a környezetvédelmi és fenntarthatósági szempontokat.

A kerület zöldfelületi ellátottsága alacsony, és a beépítés sajátosságai miatt a bővítésre kevés lehetőség nyílik. Két helyszínen azonban két park kialakítása is elindult. A Dob u. 37., úgynevezett 15-ös tömb területén található park 3750 m² nagyságú, a Szászház utcai park 3800 m² nagyságú területet érint. A tervek 2018. évben elkészültek, a kivitelezési munkák folynak.

A legfontosabb cél továbbra is, hogy a kerületben lévő parkok, terek a lehető legjobb minőségben, a lehető legnagyobb használati értéket szem előtt tartva újuljanak meg, képesek legyenek a különböző lakossági célcsoportok igényeit kielégíteni.

- Törekedni kell az őshonos, nagy lombosú fafajták telepítésére. Enyhítik a nyári forróságot, emellett az esztétikus megjelenés is jelentős hatással van az életminőségre.
- Helyi közlekedés fejlesztése a lakossági igények és a fenntarthatósági szempontok összehangolásával,

- A zöldfelületi rendszer védelme, fejlesztése, rendszeres felülvizsgálata a klímavédelmi szempontok érvényesítésével. Az aszályos időszakokat, a nagyvárosi környezetet (öntözés nélkül is) jól viselő növényfajok alkalmazása.
- A kerület „zöldpotenciáljának” felmérése és a fakataszter figyelembe vétele mellett komplex fásítási program kidolgozása
- A kerületben található védelemre érdemes területekkel, műemlékekkel kapcsolatban törekedni kell a helyi kezdeményezések felkarolására, a védett értékek számának növelésére és a minőség megóvásához szükséges források biztosítására.
- A műemlékvédelmi és idegenforgalmi értékek, tevékenységek összehangolása a kerület műemléki értékeinek megőrzése, hasznosítása érdekében.
- A Környezetvédelmi Munkacsoport létrehozása az önkormányzaton belül nagyban segítheti a zöldfelület fejlesztési koncepció megvalósítását és a jövőre nézve hozzájárul egy egységes, zöld városkép kialakításához.

Feladata:

- Véleményezi a fasorokat, parkokat, zöldterületeket érintő képviselő-testületi vagy bizottsági előterjesztéseket, a döntések végrehajtását figyelemmel kíséri.
 - Közreműködik az önkormányzati „Föld Napja” megszervezésében és lebonyolításában.
 - Több évre szóló stratégiát dolgoz ki a zöldfelületek arányának növeléséről és a fásításról.
 - Javaslatot tesz a feladatait érintően a költségvetési koncepció és az önkormányzat éves költségvetése összeállításához.
 - A Képviselő-testület és a bizottságok döntéseinek előkészítése érdekében állást foglal a feladatkörébe tartozó ügyekben.
 - Közreműködik az idevonatkozó önkormányzati rendeletek és határozatok előkészítésében.
 - Véleményezi a beruházásokat környezet- és természetvédelmi szempontból.
- Javaslatot tesz:
- Fák, fasorok, egyéb növényzet telepítésének helyére, - a kiszáradt fák kivágására, - a parkok, zöldterületek rendbetételére, - a közép és hosszú távú zöldterületet érintő fejlesztésekre.
 - Kapcsolatot tart a város-, illetve kerületvédő/kerületfejlesztési egyesületek, társaságok, egyéb szervezetek képviselőivel, a köztisztaság érdekében tevékenykedő civil és nem civil szervezetekkel,
 - Figyelemmel kíséri a kerület környezet- és természetvédelmi helyzetét, a környezetvédelmi előírások érvényesítését.

Pályázatok:

- növényesítési pályázat – pénzügyi fedezet biztosítása mellett. A pályázat évente egyszer kerül kiírásra a VÜB jóváhagyásával.
- TÉR KÖZ 2016. Kisdiófa utca 6. szám alatti tűzfal beépítése zöldfal létrehozásával.

Nem pályázati projektek:

- 2 db (7 személyes) elektromos kisbusz a rászoruló lakosok szállítása érdekében.
- a rendőrség számára tervezett elektromos autók beszerzése.
- elektromos töltőállomások további létesítése (kb. 10 parkolóhelyen)

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	Á
Épületek, műemlékek gondozása	Épületek helyi védettségének elrendelése, műemlékek állapotának nyomon követése, renoválás elvégzése	folyamatos	K, F, Á	X	X	X
A kerület szerkezet alakítása	Az ITS-ben foglaltak végrehajtása.	tervidőszak végéig	K	X		
	A városi hősziget jelenség csökkentése	folyamatos	K	X		
Allergén növények visszaszorítása	Az útszélek, villamos pályák rendszeres gyommentesítése, parlagfű-mentesítés, pollenkoncentráció csökkentése	vegetációs időszakban	K, F, Á	X	X	X
Zöldfelületek állapotának javítása	Az ebtartással kapcsolatos eddigi gyakorlat folytatása, a kutya-futtatók karbantartása	folyamatos	K	X		
	Folyamatos korszerű növényvédelem, Erzsébetváros összes fasorának permetezése, kiterjesztve az intézményi növényzetre is.	folyamatos	K	X		
	Parkok rendszeres gondozása, őshonos fák megmentése, telepítése	folyamatos	K, F	X	X	
Zöldfelület fejlesztés	A meglévő zöldfelületek karbantartása és fejlesztése a modern városi élet igényeinek megfelelően.	folyamatos	F, K	X	X	
Kulturált környezet kialakítása	A kerület központi területeinek esztétikai és funkcionális fejlesztése, javaslatok kidolgozása	ütemezés szerint, folyamatosan	F, K	X	X	
Zöldfelületek, közterületek, alternatív zöldterületek fejlesztése	Kerületi szökőkutak számának, területének bővítése	tervidőszak végéig	K	X		
	Közparki szolgáltatásokkal kapcsolatos igények felmérése, a fejlesztések ehhez való igazítása	folyamatos	K	X		
	Zöldfelületi kataszter fejlesztése, napra készen	folyamatos,	K	X		

	tartása, a fakataszter nyilvánossá tétele webes térinformatikai rendszerrel.					
	Rekreációs szabadterek berendezéseinek fejlesztése	folyamatos	F, K	K	X	
	Fasorfejlesztés, faállomány bővítés, egyes fasorok teljes rekonstrukciója várostűrő fajok telepítésével. Új fahelyek kijelölésének szűkös lehetősége miatt javasolt a fakivágás pénzbeli megváltásából eredő, önkormányzathoz befolyó bevételek elkülönített kezelése és visszaforgatása a meglévő fák életkörülményeinek javítására.	tervidőszak végéig	F, K	X	X	
	Zöldfalak, tetőterek, zöldtetők létesítésének támogatása	folyamatos	F, K	X	X	
	Zöld infrastruktúra fejlesztési és fenntartási akcióterv (ZIFFA)	tervidőszak végéig	K	X		
	A lokális zöldfelületek közül a két kerület határán lévő Lövölde tér megújítása a két kerület közös érdeke	folyamatos,	K	X		
	Támogatni kell a társasházi udvarok szépítését	folyamatos,	K	X		
	Önkormányzati segítséggel ösztönözni kell a foghíjtelkek ideiglenes (beépítésig történő) használatát közhasználatba átengedett parkként, közparkként, közösségi kertként (pl: kis közösségek - zöltség, gyümölcstermesztés)	folyamatos,	K	X		

K – Kerület
F – Főváros
Á – Állam

5.10. A környezettudatosság növelése, a környezeti nevelés és társadalmi részvétel

Alapvető feladat a környezet- és természetvédelmi ismeretek és a környezettudatosság közvetítése az oktatásban. Ezen a területen azonban az önkormányzati feladatkörök átalakítása miatt az önkormányzat mozgástere szűkült.

Társadalmi szinten a környezeti értékrendet javítani kell, ezáltal a társadalmi részvétel erősíthető a környezettel és a természettel kapcsolatos döntéshozatali folyamatokban.

Az iskolák tanulói számára biztosítani kell a magas szintű környezet- és természetismereti oktatást úgy a tanórákon, mint szakköri keretek között.

Alapvető cél a környezetvédelmi kérdésekben való tájékozottság és környezettudatosság terén tapasztalható lemaradás megszüntetése, a fiatal korosztálytól az aktív-idős korosztályig. A gazdasági és társadalmi nehézségek miatt minden döntéshozó hajlamos a környezetvédelem fontosságát alábecsülni, a prioritási sorrendben hátra sorolni.

Célkitűzések:

(Óvodák tekintetében az önkormányzat, iskolák tekintetében pedig a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ kompetenciája)

- Az oktató-nevelő munkát minden téren át kell haszna a környezetért való felelősség.
- Sokkal több gyakorlatias, személetes oktatási és nevelési eszközre, módszerre és példamutatásra van szükség mind a tanórán, mind azon kívül, ez elsősorban a KLIK feladata.
- Hőmérsékleti és UV- sugárzási adatok elérhetőségének publikálása az önkormányzat honlapján.
- Pedagógiai szempontból hasznos lenne tanulmányi kirándulások szervezése szennyvíztisztítóba, hulladéklerakóba, vízművekhez tartozó létesítményekbe, OLM mérőállomásokra, ez elsősorban a KLIK feladata.
- Értéktörző szakkörök szervezése, működtetése,
- Környezettudatos munkaközösségek/munkacsoportok alakulása az óvodákban,
- „Zöld Óvoda/Örökös Zöld Óvoda” programhoz kapcsolódó tartalom megvalósítása, ökoszemlélet kialakítása.
- Az iskolások szélesebb körű bevonása a szelektív hulladékgyűjtés feladatkörébe.

- A helyi társadalmi rendezvények tudatformáló hatásának kiaknázása környezetvédelmi célok érdekében.
- A hagyományok eltűnését meg kell akadályozni, főleg azokat, melyek a természettel és az egymással való együttélés területét érintik. Hagyományteremtésre ad lehetőséget a jeles természetvédelmi napok megtartása is, vagy a műemlékekhez kapcsolódó rendezvények szervezése,
- A szemléletformálásra számtalan lehetőséget kínálhat a munkahelyi környezetvédelmi oktatás. Ennek egyik gyakorlati eredménye lehet például az energia és papírtakarékosság lehetséges módjainak kidolgozása az adott munkahelyen.
- Önkormányzati rendezvények keretében klímabemutatók megtartása, amelyek felhívják a lakosság figyelmét a veszélyforrásokra.
- Az Európai Mobilitási Hét alkalmából megtartott rendezvényeken a nem motorizált közlekedés népszerűsítésére.
- Az önkormányzati munkatársak szemléletformálása annak érdekében, hogy a munkába járás minél nagyobb arányban a közösségi közlekedés igénybevételével vagy nem motorizált közlekedéssel (kerékpárral, gyalog) történjen. Az olyan alulról jövő kezdeményezéseket, mint a BAM (Bringázz a munkába!) akcióban való részvétel, vagy a munkavégzéshez történő kerékpár használat támogatása.
- az információk papír alapon történő átadásának csökkentése önkormányzati szinten,
- Aktív önkormányzati részvétel a lehető legtöbb természet- és környezetvédelemmel kapcsolatos „napon” (például: Madarak és fák napja, Víz világnapja, Állatok világnapja, Föld napja, stb.)
- Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Főosztály valamint a környezetvédelmi és természetvédelmi hatóságok (pl. tájvédelmi körzetek, nemzeti parkok), vízügyi hatóságok, stb. mind szervezhetnek tudatformáló fórumokat, akciókat, megtarthatják a jeles környezetvédelmi napokat (pl. Madarak és Fák napja), közreadhatnak adatokat a környezet állapotára vonatkozóan. Szorgalmazhatnak mindennemű együttműködést a társadalom más résztvevőivel,
- A környezeti nevelés, szemléletformálás terén kiemelkedő szerepük van a különböző civil szervezeteknek, akik a helyi környezeti értékeket lokálpatriótaként védik,
- A társadalom szemléletformálásában fontos a média (televízió, a rádió, az írott sajtó) szerepe. A társadalmi részvétel növelését fokozhatja a lakosság jogainak és kötelezettségeinek megismertetése, környezeti adatokkal való ellátása.

- A család, ahol a fogyasztói kultúra kialakul, a nevelés és a változtatás egyik alapvető színhelye. A fiatal korban kapott helyes és helytelen minták egyaránt mélyen gyökeret vernek a gyermek gondolkodásában és viselkedésében. Olyan információ szolgáltatásra van szükség, amely meggyőzően bemutatja, hogy a gondos háztartásban a család anyagi, egészségi, környezeti érdekei összehangolhatók.
- minden szinten ki kell alakítani pozitív ösztönző rendszereket, hogy a jó gyakorlatok szaporodjanak, s ezeket a társadalom értéként kezelje.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	A
Kulturális értékek és hagyományok továbbítása	Programok, rendezvények szervezése, oktatás	folyamatos	K	X		
Helyi problémák megismertetése a lakossággal	Helyi sajtó üzemeltetése	folyamatos	K	X		
A környezetvédelem integrálása a döntéshozásba, végrehajtásba	Környezetvédelmi referens alkalmazása hosszú távon	folyamatos	K	X		
Környezetvédelmi feladatok finanszírozása	Környezetvédelmi alap rendszeres feltöltése	folyamatos, költségvetés elfogadásakor	K	X		
Társadalmi kapcsolatok javítása	Civil szervezetek bevonása a kerület tervezési folyamataiba, kölcsönös segítségnyújtás, közös projektek szervezése	folyamatos	K	X		
	Hatékony reakció a lakossági „zöldpanaszokra”	folyamatos	K	X		
Környezeti állapot javítása	Nevelési program kidolgozása bevezetése, fejlesztése	2019	A, KLIK K	X		X
	Mind a közterületi növény kiültetések, mind pedig a társasházak udvarán történő zöldítések, egynyári növények, cserjék telepítésének támogatása. Virágos belső udvarok kialakítása, melyek elősegítik a társasházak környezettudatosságának fejlesztését és a kisebb	folyamatos	K	X		

	zöldfelületek közösségerősítő erejének növelését.					
	Szövetségek kezdeményezése más önkormányzatokkal	folyamatos	K	X		
	A kerület környezeti állapotának monitorozása, az információk közzététele	1-3 éves ciklusok	K	X		
	Az ifjúság szemléletformálása kerületi akciókon, programokon, pályázatokon keresztül	folyamatos	K	X		
	Az óvodában „ökológiai játékok” alkalmazása, lehetőség szerint minél több „Zöld óvoda” létrehozása	folyamatos	K	X		
	Információs Zöldpont létrehozása az ügyfélszolgálaton	tervidőszak végéig	K	X		

K – Kerület

F – Főváros

Á – Állam

5.11. Energia gazdálkodás

A jövőben törekedni kell az alternatív energiaforrások lehetőségeinek felkutatására. Ezekkel kapcsolatos gazdaságossági vizsgálatok elvégzése javasolható, az esetleges pályázati források, lehetőségek körét meg kell találni, ezzel javítható a kerület energia mérlege. Az energiatermelés és - felhasználás racionalizálás, a legjobb elérhető technológiák (BAT) használati arányának növelése és a megfelelő termelési, szállítási, logisztikai eljárások használata fontos cél lehet a kerületben.

Célkitűzések:

- elő kell segíteni a társasházak valamint a közintézmények energiatakarékosságra és az energiahatékonyság növelésére irányuló törekvéseit, utólagos hőszigetelések (az eddigi jó példák alapján), energia megtakarítást eredményező beruházások támogatásával
- a kerületben hasznosítható alternatív és megújuló energiaforrások, energiahatékonyságot növelő eljárások feltárásának, kutatásának támogatása,

- az energiahatékonysággal kapcsolatos ismeretek népszerűsítése, terjesztése, demonstrálása.

Az Erzsébet Terv Fejlesztési program néhány tervezett projektje:

- Kópévár Óvoda (Murányi 27. István 37.) napkollektor, fotovoltaikus (napelem) rendszer létesítése, csoportszobák felújítása
- Nefelejcs óvoda napkollektor, fotovoltaikus rendszer létesítése, csoportszobák felújítása
- Magonc óvoda napkollektor, fotovoltaikus rendszer létesítése
- Wesselényi u. 17. fotovoltaikus rendszer kiépítése
- Erzsébet krt. 6. napkollektor, fotovoltaikus rendszer létesítése, külső nyílászárók felújítása

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Felelős	Kompetencia		
				K	F	A
Közüntézmények, közterületek energiamérlegének javítása	Épületek és berendezések korszerűsítése, az épületállomány távhőre való csatlakozása javasolt	folyamatos	K	X		
Energia mérleg javítása	Társadalom informáltságának javítása	folyamatos	Á, F, K	X	X	X
Alternatív energiaforrások felhasználásának elősegítése	Alternatív, megújuló energiaforrások preferálása	folyamatos	Á, F, K,	X	X	X

K – Kerület

F – Főváros

Á – Állam

6. A környezetvédelmi program eszközszerző

6.1. Tervezési, szabályozási eszközök

A korszerű környezetvédelmi politika hosszú távú és integrált megközelítést, a különböző területi szintek és ágazatok közötti egyeztetett tervezést, programkészítést és megvalósítást igényel. Ennek érdekében össze kell hangolni a településre készülő különböző ágazati koncepciókat, stratégiákat, terveket, hogy azok végrehajtása ne sértse a környezeti érdekeket, ne keresztezze a IV. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott célokat. Különös figyelmet kell fordítani a területfejlesztési, vidékfejlesztési stratégiákra, programokra és ezekkel összhangban kell majd felülvizsgálni Erzsébetváros Területfejlesztési Koncepcióját és Programját. Erzsébetváros Környezetvédelmi Programja minden fázisának kialakításánál fontos az alábbi tervek, programok, illetve az ezek által meghatározott irányelvek és feladattervek eredményeinek figyelembevétele, a belőlük származó feladatok meghatározása:

- IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program,
- Országos Környezeti Kármentesítési Program,
- Országos Hulladékgazdálkodási Terv,
- Nemzeti Természetvédelmi Alapterv,
- Nemzeti Környezet- Egészségügyi Akcióprogram,
- Nemzeti Alaptanterv.

Törekedni kell a kapcsolattartásra a különböző szintű - kiemelten a nemzeti - programok készítőivel, hogy a jövőbeni tervezés során a szabályozási és finanszírozási szempontjaikat érvényesíteni tudjuk.

A kerület Környezetvédelmi Programját annak elfogadása után nem lehet magára hagyni, hanem egy folyamatos, gördülő tervezést biztosítani kell. Ebből adódó feladatok:

- EU szabályozásoknak, az újonnan születő ill. módosuló törvényeknek, jogszabályoknak való megfeleltetés,
- aktualizálás, az elképzelések érvényesítése a kerületi szabályozásban.

6.2. Környezetvédelmi információs rendszer, információ-gazdálkodás

A kerület környezetvédelmi információs rendszerének kialakítása kiemelt fontosságú feladat. Létrehozása a hazai és nemzetközi kötelezettségek figyelembe vételével, betartásával történhet.

Biztosítani szükséges a meglévő környezetvédelmi információkhoz való hozzáférés lehetőségét, egyúttal erősítve a társadalom közvetlen részvételét a jövőbeni tervezési folyamatokban, az eddigi tervek megismerésében, véleményezésében.

Egy jól működő információs rendszer ezzel összefüggésben hatékony támogatást nyújthat a jövőbeni tervezési, döntéshozatali folyamatok szereplőinek.

A rendszer egy hosszú, összehangolt előkészítési folyamat eredményeként kerülhet kialakításra, célszerűen a kerületben kiépülő környezetvédelmi információs rendszerekkel összhangban. A fenti feladat végrehajtása során kiemelt szerepet kaphatnak a gazdasági élet egyéb szereplői mellett a civil szerveződések.

Az információk biztosítása során előnyt élveznek azok, amelyek a környezet védelmének helyi szintű gyakorlati megvalósítását segíthetik elő, mintegy alapot szolgáltatva a későbbi lépésekhez. Ilyen alapinformációknak tekinthetők többek között:

- a környezetvédelmi vonatkozású törvények, jogszabályok, /jogok és kötelességek/,
- a környezet minőségét befolyásoló emberi beavatkozások hatását, az elképzelhető alternatívák bemutatását szolgáló segédletek,
- a meglévő és hozzáférhető környezeti információk helyét, elérhetőségét jelző anyagok, stb.

Feladatok:

- A térinformatikai adatbázis alapján egy a TEIR-rel, más környezetvédelmi, területfejlesztési vidékfejlesztési, információs rendszerekkel kompatibilis rendszer kialakítása, a tartalmi részek egységesítése.
- Az adatbázis folyamatos frissítéséhez szükséges adat, információ áramlás rendszerének kidolgozása, megszervezése.

6.3. Környezeti kultúra fejlesztése, a társadalmi részvétel és a tudatosság erősítése

Ennek érdekében:

- erősíteni kell a környezetet érintő valamennyi döntés-előkészítésnél a civil társadalom szereplőivel, a lakossággal a kommunikációt, demokratizálni szükséges a döntési folyamatot (média és kommunikáció, pl. honlap, újság, kiadványok);
- az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzésben, oktatásban nagyobb gondot kell fordítani a környezetvédelmi szemléletformálásra (egészséges életre-nevelés, kémikáliák szakmai kezelése, személyi higiénia, turisztikai viselkedés, természetes állapot helyreállítását elősegítő növény és állatgazdálkodás,), amely elsősorban a KLIK feladata, az önkormányzat partnerként jelenik meg
- a széleskörű nyilvánosság elé kell tárni a környezet állapotának alakulását, a bekövetkezett károk és felszámolásuk közérdekű okait, tapasztalatait.

7. Finanszírozási feltételek, pénzügyi eszközök

A helyi és a regionális környezetgazdálkodás elsősorban a Fővárosi Önkormányzat feladata. A megfelelő súlyú jogi szabályozás mellett az Önkormányzat közvetlenül is részt vállal ebben, elsősorban, mint az önkormányzat kezelésében lévő közterületek fenntartásában. A környezetminőség megőrzéséért és javításáért felelős és kötelezett Önkormányzat más szempontból hatóság is egyes területeken.

Az Önkormányzat költségvetésében elsődleges célkitűzés kell, hogy legyen a környezetvédelemre fordított pénzekkel kapcsolatban a bázisszemléletű költségvetés készítésről a feladat-finanszírozásra történő áttérés. A környezetgazdálkodási ágazatok tartalékai kicsik. Az e területekre fordított önkormányzati forrásokat növelni kell. A költségvetés készítése során a feladat-finanszírozás elveinek figyelembevételével kiemelten kell kezelni a települési környezetminőséget döntően meghatározó helyi üzemeltetési közszolgáltatások kérdését. Racionalizálni kell a területeket és az intézkedések nyomán felszabaduló források, megtakarítások jelentős részét környezetvédelmi problémák megoldására kell fordítani.

Az Önkormányzat a költségvetésben a környezetvédelemmel összefüggő területek, tevékenységek finanszírozására, támogatására létrehozta a Környezetvédelmi Alapot. A Képviselőtestület a Környezetvédelmi Alap felhasználására vonatkozóan részletesen

meghatározza az alapból támogatható szakterületeket, tevékenységeket, szervezeteket, intézményeket. A Környezetvédelmi Alap bevételeit gyarapítják a Polgármesteri Hivatal által kivetett környezetvédelmi bírságok. A környezetvédelmi törvény létrehozta a környezetterhelési díj és igénybevételi járulék intézményét, melyet környezethasználat esetén a gazdálkodó szervezeteknek, vállalkozóknak, intézményeknek és a lakosságnak kell megfizetniük. Amennyiben ezekből a forrásokból az Önkormányzat többletbevételre tesz szert, ezt a többletbevételt a Környezetvédelmi Alapon keresztül környezetvédelmi célokra tudja fordítani.

Egyes jelentősebb, környezetvédelmet is érintő településfejlesztési feladatok finanszírozási forrása lehet a Zöld Forrás. Fontos kiemelni, hogy a Környezetvédelmi Programban felsorolt megvalósítandó feladatok döntő többségéhez bevonhatók pályázati források például a Zöld Forráson keresztül. A Zöld Forrás igénybevétele általában meghatározott önerő biztosítása mellett lehetséges, mely önerőt célszerű a települési Környezetvédelmi Alapból biztosítani.

7.1. A program megvalósításához lehetséges főbb pénzügyi források

Az EU csatlakozás feltétele volt, hogy a tervezési és támogatási rendszert az EU szabályoknak megfelelően kell kialakítani, oly módon, hogy az megfeleljen az EU társ finanszírozású strukturális és kohéziós alapok által megszabott követelményeknek is.

Nemzetközi pénzalapok:

- LIFE – Környezetvédelem és Természetvédelem
- KEHOP
- Strukturális alapok
- EU Kohéziós Alap

Közösségi Kezdeményezések:

- Interreg,
- Leader,

Nemzeti Fejlesztési Terv: (NFÜ)

- Regionális Operatív Program,
- Társadalmi Megújulás Operatív Program,
- Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program.

Állami források:

- Zöld Forrás
- Turisztikai céllelőirányzat

Regionális és egyéb önkormányzati források:

- Regionális területfejlesztés előirányzatok,
- Önkormányzati és kistérségi hozzájárulások.

Privát források:

- gazdálkodók,
- civil szféra,
- lakosság.

8. Társadalmi kapcsolatok

A társadalom egésze és egyénei a környezeti ártalmak elszenvedői, ugyanakkor maguk is közreműködnek a környezeti ártalmak keletkezésében, előidőzésében. Ezért a döntések előkészítésébe, a döntéshozatalba, a döntés megvalósulásának ellenőrzésébe (mely egyben törvény adta joguk is) történő bevonásuk nem maradhat el. Nem szabad megfedkezni arról, hogy a társadalmi elfogadottság kialakítása mellett a társadalmi részvétel jelentős információs forrást, illetve a végrehajtáshoz szükséges ellenőrzési keretek kiszélesítését is jelenti, tehát támogatója a megfelelő és érvényesíthető döntéshozatalnak. Az Önkormányzat, a környezethasználók és a társadalom közötti együttműködés elengedhetetlen a környezetvédelmi érdekekről való gondoskodáshoz, melynek lényege, hogy elvi utat nyit a megegyezésre.

Az Önkormányzatnak szerepet kell vállalnia a környezetvédelmi oktatásban, nevelésben, szemléletformálásban. Olyan közgondolkodást kell kialakítani, mely megütközéssel fogadja és elítéli a környezetkárosító cselekedeteket. A lakosság vásárlási, fogyasztói szokásaiban pedig elő kell segíteni a hulladékcsökkentő, hulladék-érzékeny gondolkodás megjelenését és elterjedését. Tudatosítani kell, hogy a globális problémák megoldását a háztartásokban, kiskertekben, kirándulásokon kell kezdeni. Hatékony munkát kell végezni, nem csak a köztisztasági morál emelése érdekében, hanem olyan fontos célokért is, mint a szelektív hulladékgyűjtés programjának népszerűsítése, vagy a lakossági körben keletkező veszélyes hulladékok gyűjtésének propagálása. Szorosan együttműködve az érintett közszolgáltatókkal, szervezetekkel és intézményekkel, igénybe kell venni a helyi média, a sajtó, a helyi TV segítségét, az érdeklődő pedagógusokon keresztül el kell jutni az oktatási

intézményekbe is. Az ifjúság szemléletének alakítása döntő lehet, hiszen egy felnőtt szemlélete legtöbbször nehezen változtatható meg, a gyerekek azonban mindig fogékonyak a környezet ügyére és rajtuk keresztül a szülők környezeti szemlélete is hatékonyabban befolyásolható.

Rendkívül fontos, közhangulatot befolyásoló tényező a környezetminőség, ezen belül is különösen a köztisztaság, a hulladékgazdálkodás színvonala. Természetesen ezt a lehető legmagasabb szintre kell emelni, ez azonban önmagában nem elegendő. Az általános környezeti kultúra javítása nélkül jelentős többletráfordítással sem lehet látványos eredményeket elérni ezeken a területeken. Erzsébetváros lakosságára partnerként kell tekinteni, ki kell alakítani a polgároknak az együttműködési készséget és bizalmat.

Mivel az emberek értelmes célokért öntevékenyen is fel tudnak lépni, támogatni kell a lakossági környezetvédelmi szerveződéseket, kezdeményezéseket.

9. Lehetőségek az önkormányzat környezeti munkájának értékelésére

9.1. A Local Agenda 21

A Local Agenda 21 eredetileg az 1992-es, a „fenntartható fejlődésről” Rio de Janeiroban tartott ENSZ konferencián megfogalmazott globális és helyi feladatokat meghatározó dokumentum.

Mindkettő kiemeli a közigazgatás és az önkormányzatok szerepét a környezetvédelemben. Mint az állampolgárokhoz legközelebb levő politikai és irányítási szintnek, az önkormányzatoknak döntő szerepük van a nyilvánosság tájékoztatásában és a lakosság mozgósításában, környezetérzékenységének kialakításában. A helyi Local Agenda 21 összeállítását több Európai Unió tagország önkormányzata elkészíti.

A lakosság közreműködése nélkül a fejlesztések és a helyi Local Agenda 21 nem valósítható meg. Mindenki saját maga szabályozhatja energiafelhasználását, alakítja fogyasztási szokásait, vállalhat felelősséget. A célokat és az intézkedéseket a legkülönbözőbb társadalmi és gazdasági szereplőknek kell megvitatniuk, és konszenzusra kell törekedniük. A helyi LA 21 sikere attól függ, hogy a fejlesztési folyamatokban milyen mértékben vesznek részt a különböző társadalmi csoportok.

Egyes uniós pályázatok kötelező részét képezi az LA 21 terv.

9.2. Az EMAS rendelet közigazgatási, önkormányzati alkalmazásának jogi keretei

Az Európai Közösség Tanácsának 1836/93/EEC számú, „A vállalatok önkéntes részvételéről a környezeti menedzsment és környezetvédelmi auditálás közösségi rendszerében” című (EMAS) rendelete bevezetőjében megfogalmazta, hogy a termelővállalatokra kidolgozott rendszert a nem termelő szektorokra, a szolgáltató szektorra, a közszolgáltatásokra, a közigazgatásra is ki kell terjeszteni. Az EMAS rendelet 14. cikkelye pedig kifejezetten előírja a nem termelő szektorok kísérleti öko-auditálását. Az öko-audit megteremti a lehetőségét annak, hogy az önkormányzat rendszeres időközönként meghatározza környezeti cselekvési programját, amely egyrészt rögzíti a hatásköröket, másrészt figyelembe veszi a lakosság érdekeit. Az önkormányzatok hatósági tevékenységének „termékei” a helyi rendeletek. Az öko-audit keretében felülvizsgálhatók:

- az építési engedélyekre vonatkozó előírások
- a hulladék elhelyezésére, kezelésére, a fizetendő díjakra vonatkozó előírások,
- az egyéb közintézmények, közhasznú létesítmények használatára vonatkozó előírások,
- külön rendeletben meghatározottak alapján az önkormányzati intézményként működő szolgáltatók (közbiztonságot szolgáló szervezetek, könyvtárak, kórházak stb.).

Az EMAS rendelet telephelyre vonatkoztatva fogalmazza meg a rendszer célját, a környezetvédelem folyamatos javítását a megfelelő környezetpolitika, környezeti programok és menedzsment rendszerek kialakítása révén. A telephely-meghatározás alapja az lehet, hogy milyen ingatlanokon, területeken tevékenykedik rendszeresen az önkormányzat, függetlenül attól, hogy az adott ingatlan az önkormányzat tulajdona-e, vagy csak bérli azt. A közvetlen és közvetett környezeti hatásokat a környezeti audit rendszerébe egyaránt be kell vonni. Közvetlen környezeti hatások keletkeznek az energiafelhasználás, a vízfogyasztás, a hulladék keletkezése során, de a beszerzésekkel, az építkezésekkel kapcsolatban is. Közvetett környezeti hatások bármely közigazgatási, tervezési döntésből adódhatnak (pl. építési, területfejlesztési, természetvédelmi, közlekedésfejlesztési döntések). E területeken az önkormányzatoknak is vannak szabályozási lehetőségei, például önkormányzati intézmények környezettudatos üzemeltetése, építési hatósági jogkör tekintetében építési engedélyeknél levegővédelmi és hulladék kibocsátási szigorítások (portalánítás, hulladékkezelés szigorítása), helyi kezelésű utak forgalom mérséklése. Az önkormányzati környezetmenedzsment rendszer keretében a szakértői vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a közigazgatási döntési eljárás során

minden, környezeti szempontból lényeges tényezőt figyelembe vettek-e, és érvényesítették-e a döntésben.

FELHASZNÁLT JOGSZABÁLYOK

- 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól
- Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata Képviselő-testületének 25/2017. (X.09.) számú Erzsébetváros Városképvédelmi Rendelete
- Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2004. (II. 23.) számú önkormányzati rendelete a Budapest, VII. kerület Erzsébetváros Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzatáról
- Erzsébetváros Képviselő-testületének 34/2001.(IX. 21.) számú önkormányzati rendelete (a Budapest VII. kerület Rákóczi út – Erzsébet körút – Dohány utca – Osvát utca által határolt területre vonatkozó kerületi szabályozási terv és helyi építési szabályzat jóváhagyásáról)
- 14/1993. (IV. 30.) Főv. Kgy. rendelet
- 34/2001.(IX. 21.) számú önkormányzati rendelet
- 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet - a levegő védelméről
- 4/2011. (I.14.) VM rendelet - a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
- 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet - a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről
- 221/2008. (VIII. 30.) Korm. rendelet- a parlagfű elleni közérdekű védekezés végrehajtásának, valamint az állami, illetve a közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet- az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 2005. évi CXXVII. törvény - egyes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi feladat- és hatásköröket megállapító törvények európai közösségi jogi aktusnak való megfeleltetéssel összefüggő módosításáról
- 2007. évi XXIX. törvény - egyes környezetvédelmi tárgyú törvények környezeti felelősséggel összefüggő módosításáról
- 1997. évi LXXVIII. tv. - Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló
- 74/2014 (XII.23) BM rendelet - a folyók mértékadó árvízszintjeiről
- 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet - a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről
- 83/2014 (III. 14.) Korm. rendelet - a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról
- 10/1997. (VII.17.) KHVM rendelet - az árvíz- és a belvízvédkezésről
- 30/2008. (XII.31.) KvVM rendelet - a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról
- 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet - a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról
- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet - az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

- 27/2008 (XII. 3.) KvVM-EÜM rendelet - a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról
- 385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet - a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről
- 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet - a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségéi alapon történő besorolásáról
- 2012 évi CLXXXV törvény a hulladékról

FELHASZNÁLT FORRÁSOK, IRODALOM

- Integrált Városfejlesztési Stratégia 2014-2020
- Budapest VII. Kerület Integrált Településfejlesztési Stratégia Megalapozó vizsgálat – Helyzetértékelés 2015
- Budapest Főváros VII. Kerület Erzsébetváros Önkormányzata Településfejlesztési Koncepció 2014-2030
- https://web.archive.org/web/20130509015906/http://www.kvizkasino.hu/rovatok/cikkek/budapest_vii_kerulete_erzsebetvaros.html
- Budapest VII. kerület, Erzsébetváros településképi arculati kézikönyve 2017
- Budapest, VII. Kerület Erzsébetváros Funkcióbővítő Rehabilitációja Végleges Akcióterületi Terv 2009
- Önkormányzati éves beszámolók 2015-17. között az Erzsébetváros (2011-től 2017-ig előirányzott) Környezetvédelmi Programja teljesüléséről
- <https://7.kerulet.ittlakunk.hu/holmi/civil-szervezet>
- www.ksh.hu
- www.greenpeace.org
- www.vedegylet.hu/
- www.mtvsh.hu
- www.humusz.hu
- <http://www.energiaklub.hu/hu>
- www.levego.hu
- www.wwf.hu
- Önkormányzati adatszolgáltatás
- IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program:
http://www.biodiv.hu/convention/cbd_national/fo1444566/iv.-nemzeti-kornyezetvedelmi-program/download/hu/1/NKP-4.pdf?action=view
- KOPOGTATÓ Tájékoztató a Belső- Pesti Tankerületi Központ fenntartásában lévő iskolákról 2018/2019 VII.kerület,
https://erzsebetvaros.hu/download.php?file_id=14710